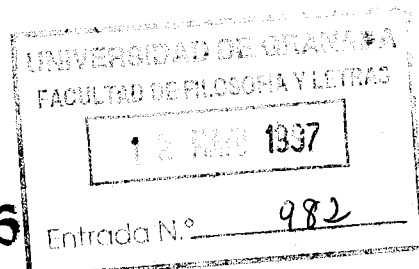

TOSEFTA SOTAS
Estudio filológico

Sig. 246-9-1

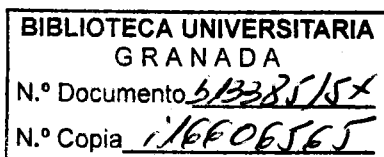
ANEXOS

1.

**Texto de Tosefta: ms. Viena (ed. de Lieberman)
con selección de variantes del ms. de Erfurt,
Fragmentos de la Genizá y
Editio Princeps.**

2.

**Paralelos de TosSotah
con Misnah, SNm, SZ, SDt, SOR, TB, TJ.**

Granada, a 21 de Abril de 1997

Por
Olga Ruiz Morell
Universidad de Granada
1997

Shalom

ANEXO 1

TEXTO DE TOSEFTA: MS. VIENA (ED. DE LIEBERMAN) CON SELECCIÓN DE VARIANTES DEL MS. DE ERFURT, FRAGMENTOS DE LA GENIZÁ Y EDITIO PRINCEPS

- Recojo a pie de cada párrafo las variantes del ms. de Erfurt (sin ninguna letra identificadora); las variantes destacadas de los Fragmentos de la Genizá y de la Editio Princeps están señaladas con las letra G y P respectivamente.
- Cuando las variantes son mayores, con cambios sintácticos y alteraciones más complejas, lo señalo con un asterisco (*) al comienzo del párrafo en cuestión.
- El objetivo de este Anexo es facilitar la lectura de mi investigación. No exime, por tanto, de la consulta a la magnífica edición crítica de Lieberman.

תוספתא סוטה (ליברמן)

פרק א

הלכה א: ר' יוסה¹ בי ר' יהודה אומ' משם³ ר' ליעזר⁴ מקנה⁵ על פי עד אחד או על פי עצמו ומשקה על פי שנים השיבו⁶ על דברי ר' יוסה¹ בי ר' יהודה אין לדבר סוף

השיבו 6 | מקנא 5 | אליעזר 4 | משום 3 | בר' 2 | ייסי 1

הלכה ב: אי ז' היא עדות הראשונה² זו עדות סתירה שניה³ זו עדות טומאה וכמה היא טומאה כדי ביאה וכמה היא כדי⁴ ביאה כדי העראה וכמה היא כדי⁴ העראה ר' ליעזר⁵ אומ' כדי חזרת דקל ר' יהושע אומ' כדי מזיגת הכוס בן עזי⁶ אומ' כדי מזיגת הכוס⁷ לשותו ר' עקיבא אומ' כדי לצלות ביצה⁸ ר' יהודה בן פתירה⁹ אומ' כדי לגמוע שלש ביצים זו אחר זו ר' לעזר¹⁰ בן ירמיה¹¹ אומ' כדי שיקשור גרדי¹² נימה חנן בן פנחס¹³ אומ' כדי שתשוט¹⁴ אצבעה¹⁵ לתוך פיה פלימו אומ' כדי שתפשוט¹⁴ ידה ותטול¹⁶ ככר מתוך הסל אע"פ¹⁷ שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנ' כי בעד אשה זונה עד ככר לחם ר' יהודה אומ' בעלה נאמן עליה מקל וחומר ומה נדה¹⁸ שחייבין על ביאתה¹⁹ כרת בעלה נאמן עליה סוטה שאין חייבין על ביאתה כרת אינו דין שיהא²⁰ בעלה נאמן עליה אמרו לו וכל²¹ שכן הואיל ואין חייבין על ביאתה כרת לא יהא בעלה נאמן עליה דבר אחר²² לא אם אמרת בנדה¹⁸ שיש לזה התר²³ אחר איסורה תאמר בסוטה שאין לה היתר לאחר²⁴ איסורה וכן הוא אומ' מים גנובים ימתקו וגו'

אליעזר 10 | בתירה 9 | את[הביצה 8 | מזיגת הכוס 7 | עזאי 6 | אליעזר 5 | כדי falta 4 | שנייה 3 | ראשונה 2 | איזו 1 | שהיא P 20 | עליה 19 | נידה 18 | ואף על פי 17 | ליטול 16 | אצבע 15 | שתשיט 14 | מנחם 13 | הגרדי 12 | עזריה 11 | אימ' 25 | אחר 24 | לה היתר E G P 23 | אמרו לו 22 | כל

הלכה ג: ר' יוסה¹ אומ' הכת' האמינו עליה דכתי'² והביא האיש את אשתו אל הכהן

שנא' G שני' E P 2 | ייסי 1

הלכה ד: מעלין אותה לשער¹ מזרח לשער² [ניקנור] ששם משקין את הסוטה [ומטהרין את היולדות] ומטהרין את המצורעין שנ' את אשר יחטא איש לרעהו ונשא בו אלה להאלות³ ואתה תשמע מן⁴ השמים ועשית ושפטת את עבדיך להרשיע רשע לתת דרכו בראשו וצנתה בטנה ונפלה ירכה ולהצדיק [צדיק] לתת לו כצדקתו⁵ ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע⁶

את עבדיך להרשיע רשע לתת דרכו בראשו וצנתה בטנה ונפלה falta 5 | מן falta 4 | להאלותו falta 3 | ולשערי 2 | לשערי 1 | נקתה ונזרעה זרע falta 6 | ירכה ולהצדיק [צדיק] לתת לו כצדקתו

הלכה ה: היא עומדת מבפנים¹ והכהן² עומד בחוק³ שנ' והעמיד הכהן את האשה לפני ה' אשה לפני ה' ואין כהן לפני ה'

מבחוץ 3 | כהן 2 | בפנים 1

הלכה ו: וכדרך¹ שמאיימין עליה בית דין² שתחזור בה כך מאיימין עליה שלא תחזור בה אומ' לה בתי אם ברור לך הדבר שטהורה את³ עמדי על בוריך ושתי שאין המים הללו דומין אלא לסם יבש על שנתן⁴ גבי בשר חי ואין מזיקו ולכשמוצא⁵ שם⁶ מכה מחלחל⁷ ויורד אין משקין שתי סוטה (בית דין) כאחת שלא יהא לבה⁸ גם בחברתה⁹ ר' יהודה אומ' לא מן השם הוא זה אלא משם¹⁰ שנ' והקריב אותה הכהן ואין מקריב שתיים

ולכשמוצאין P, אם יש 5 | שנותן 4 | טהורה את וברי לך שטהורה את por ברור... את sustituye 3 | בית דין falta 2 | כדרך 1 | משום 10 | על חברתה 9 | ליבה 8 | מחולל 7 | שם falta 6

הלכה ז: כהנים מטילין ביניהן גורלות¹ כל² מי שעלה³ גורלו אפי' כהן גדול יוצא ועומד בצד סוטה ואוחז בבגדיה אם⁴ נקרעו נקרעו אם נפרמו נפרמו עד שמגלה לבה וסותר את שיערה ר' יהודה אומ' אם היה לבה⁵ נאה לא היה מגלהו ואם⁶ היה שיערה נאה לא היה סותרו מפני פרחי כהונה

אם 6 | ליבה 5 | ואם 4 | שחלה 3 | וכל 2 | גורלות ביניהן 1

הלכה ח: שלשה צריכין שיראו על המים אפר פרה ועפר סוטה ודם צפור¹ אפר פרה כדי שיראה על פני² המים עפר³ סוטה כדי שייראה⁴ על פני² המי' דם צפור של⁵ מצורע כדי שייראה⁴ על פני² המים רוק יבמה כדי שיראה לעיני הזקנים

ציפרי 5 | שיראה 4 | אפר 3 | פני falta 2 | שלשה... צפור falta 1

הלכה ט: רשאין הכהנים ליתן בשירי מנחות יין¹ ושמן² ודבש³ ואסורין לחמץ

והרבש 3 | והשמן 2 | היין 1

הלכה י: כל המנחות שבתורה טעונות שמן ולבונה חוץ ממנחת¹ חוטא² ומנחת קנאות שנ' לא יצק³ עליה שמן ולא יתן עליה לבונה ר' שמעון אומ' כל חטאות⁴ שבתורה אין טעונות נסכים חוץ מחטאתו ואשמו⁵ של מצורע שלא יהא⁶ קרבן חוטא⁷ מהודר ר' טרפון אומ' כל זכרון⁸ שבתור' נאמרו לטובה חוץ מזו שנ' מנחת זכרון מזכרת עון ר' עקיבא אומ' אף זו לטובה שנ' ואם⁹ לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע

אם 9 | זכרונות 8 | החוטא 7 | יהיה 6 | ואשמו falta 5 | המנחות 4 | ישים 3 | חטאי 2 | מנחת 1

פרק ב

הלכה א: היה נוטל את מגלתה¹ ונכנס לו לאולם טבלה² של זהב היתה³ קבועה בכותלו של היכל והיא⁴ נראית⁵ מבאולם ממנה⁶ רואה וכותב לא חסר ולא יתר יוצא ועומד בצד סוטה קורא⁷ ודורש ומדקדק כל⁸ דקדוקי⁹ פרשה ומשמיעה¹⁰ בכל לשון ששומעת כדי¹¹ שתהא יודעת על מה¹² היתה שותה ובמה¹³ היתה שותה על מה¹² היתה טמאה¹⁴ ובמה¹³ היתה טמאה¹⁴ ואומ¹⁵ לה משביע אני עליך ויבא¹⁶ עליך שיבוא עליך זו אלה משביע עליך זו שבועה¹⁷

G, ומשמיע 10 | דקדוקי 9 | בכל 8 | יקורא 7 | ממנו G, הימנו 6 | נראה 5 | היתה G, היא 4 | היה 3 | וטבלה 2 | מנחתה 1 | por שיבואר... שבועה 17 | יבוא 16 | ויאמר 15 | טמאתה 14 | על מה 13 | במה 12 | falta en E y G 11 | השמיעה זו שבועה ויבא עליך זו אלה G משביע אני עליך זו שבועה ויבא עליך זו אלה,

הלכה ב: ר' מאיר אומ' אמן שלא נטמאתי אמן שאיני עתידה ליטמא² לא³ שהמים בודקין אותה מיד אלא אפי' ונקלקל⁴ לאחר עשרים שנה המים מתעררין⁵ עליה שנ' מנחת זכרון מזכרת עון נכנס וכותב יוצא ומוחק עד⁶ שלא נמחקה מגלה⁷ אמרה איני שותה או שאמרה טמאה אני או שבאו⁸ עדים שהיא טמאה המים⁹ נשפכין ואין¹⁰ בהן משום קרושה ומגלתה¹¹ נגזזת תחת טירו¹² של היכל ומנחתה מתפזרת¹³

1 | אין 10 | מים 9 | שבאי [לה] 8 | מגילה 7 | [אם] עד 6 | מתעררעין G y E 5 | מקלקלת 4 | אף על פי 3 | לטמא 2 | שאין 1 | ומנחתה מתפזרת 13 | צירי P, צירי 12 | מגילתה 11

הלכה ג: נמחקה המגילה¹ ואמרה טמאה אני² המים³ נשפכין ומנחתה⁴ מתפזרת⁵ אבית⁶ הדרשן ואין מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת⁷ נמחקה המגילה⁸ ואמרה איני שותה מרערעין⁹ אותה ומשקין אותה בעל כרחיה¹⁰ ר' יהודה אומ' בצבת של ברזל פותחין¹¹ את פיה ומרערעין¹² אותה ומשקין אותה על¹³ כרחיה¹⁰ אמ' ר' עקיבא וכי למה¹⁵ בודקין¹⁶ את זו לא¹⁷ לבדקה הרי היא בדוקה ומנוולת אלא לעולם יכולה היא שתחזור בה עד שתקרב¹⁸ מנחתה קרבה מנחתה¹⁹ ואמרה איני שותה מרערעין¹² אותה ומשקין אותה על¹³ כרחיה¹⁰ ר' לעזר²⁰ אומ' שתי קנאות האמורות²¹ בפרשה קנאה קנאה²² אחת היא²³ שמקנא²⁴ לבעל ואחת שמקנא למקום²⁵ ר' שמעון בן לעזר אומ' משם²⁶ משם ר' מאיר²⁷ מה ת"ל ואמרה האשה אמן [אמן] ראויה היתה זו לבוא²⁸ עליה פורעניות גדולות מאילו שהביאה עצמה²⁹ לירי ספק³⁰ אלא שניקל³¹ ניוולה שנ' ונקתה נקתה מכל³² פורעניות³³ הראויות לבוא עליה ר' יהודה בן פתירא³⁴ אומ' משם³⁶ לעזר³⁷ בן מתיא מה ת"ל ואם לא נטמא' האשה³⁸ שאם היתה יולדת בצער יולדת בריוה נקבות יולדת זכרים כעורין³⁹ יולדת נאין⁴⁰ שחורין⁴¹ יולדת לבנים קצרין⁴² יולדת ארוכין⁴³ אחד אחד יולדת שניים שנים תינוק העולה⁴⁴ לחדשיו הרי זה מבלה⁴⁵ עולם

10 | מערעין 9 | מגילה 8 | ואין... אחת 7 | בביית P 6 | נפזרת 5 | מנחתה 4 | מים 3 | ואמר אני טמאה P 2 | מגילה 1 | 18 | לא 17 | משקין P y E 16 | על מה 15 | א' [לן] 14 | בעל 13 | ומרערעין P, מרעין 12 | [היו] פותחין 11 | כרחיה שתקנא 24 | היא 23 | קנאה קנאה קנאה 22 | אמורות 21 | אלעזר 20 | קרבה מנחתה 19 | שתיקרב [הזה] 30 | [את] עצמה 29 | שיבואר por זו לבוא 28 | משם ר' מאיר 27 | אלעזר אומ' 26 | [לפני] המקום 25 | משום 36 | אומ' 35 | בן ביתרה P, בן פתירא 34 | פורעניות P, מפרעניות 33 | נקתה מכל 32 | שניקלה 31 | ספק נאים 40 | מעורין P, כעורים 39 | ונקתה תזרעה זרע ואם לא נטמא' האשה 38 | אלעזר P, [ר'] אלעזר 37 | מכלה P y E 45 | תנוק שלא por תינוק העולה G 44 | ארוכים 43 | קצרים 42 | שחורים 41

הלכה ד: על כל ביאה וביאה שבעלה בא עליה¹ הרי הוא חייב עליה נטמאת² מנחתה עד שלא קידשה בכלי הרי היא ככל המנחות תיפדה ותיאכל משקדשה בכלי תעבר³ צורתה ותצא לבית השריפה

1 | תעבר 3 | ניטמעת 2 | שבא עליה בעלה por שבעלה בא עליה 1 | sustituye

הלכה ה: קרבה¹. מנחתה ולא הספיק לקרב הקומץ עד שמת הבעל או שמתה היא² שירים³ אסורין (שעל הספק באת מתחילתה כיפרה ספקה והלכה לה)⁴ קרב הקומץ ואחר כך מתה היא או שמת הבעל שירים⁵ מותרין שעל הספק באת מתחילתה כיפרה ספיקה והלכה לה

(שעל... לה) 4 falta | שרים P, שירים 3 | שמתה היא או עד שמת הבעל por שמת הבעל או שמתה היא 2 substituye | קמץ 1 | שירים 5

הלכה ו: באו לה עדי' שהיא טמאה¹ בין כך ובין כך מנחה² אסורה³ נמצאו עדיה⁴ זוממין בין כך ובין כך מנחתה חולין כל הנשואות⁵ לכהן בין כהנת⁶ בין לוייה בין ישראלית⁷ אין מנחתה⁸ נאכלת מפני שיש לו בה שותפות ואין עולה כולה כליל⁹ לאשים¹⁰ מפני שיש לו בה שותפות כיצד הוא עושה הקומץ קרב בעצמו ושיריין¹¹ קרבין¹² בעצמן ר' לעזר¹³ בי ר' שמעון אומ' קומץ¹⁵ קרב בעצמו ושירים מתפורין¹⁶ כהן עומד ומקרב¹⁷ על גבי מזבח¹⁸ מה שאין כן בכהנת

8 | ישראלים P, ישראלה 7 | כהנת 6 | הנשואה E y G | עדיה 4 | אסורה en G 3 | מנחתה E y G 2 | טמאה 1 | שירים 11 | לאשים 10 | אינו אלא כולה עולה por ואין עולה כולה כליל 9 substituye | מנחתה אינה por אין מנחתה 2 substituye | על גבי מזבח 18 | מקריב 17 | מתפורין [על גבי הרשן] 16 | הקומץ 15 | בר' 14 | אלע' 13 | קריבין 12 |

הלכה ז: האיש זכיי' בבתו ובקרושיה² בכסף ובשטר ובביאה וזכאי¹ במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה מה שאין כן באשה

בקרושיה 2 | זכאי 1

הלכה ח: האיש עובר על מצות עשה שהזמן גרמא¹ מה שאין כן באשה האיש² עובר על כל תקיף ועל כל תשחית³ ועל כל תטמא למתים מה שאין כן באשה האיש² נרין⁴ בן סורר ומורה ואין האשה נידונת⁵ בן סורר ומורה

5 | נידון [משום] E y G 4 | על כל תשחית ועל כל תקיף por על כל תקיף ועל כל תשחית 3 substituye | והאיש 2 | גרמה 1 | נידונת [משום]

הלכה ט: האיש מעטף ומספר¹ ואין האשה מעטפת² ומספרת וחכמים אומ' מעטפת ואין מספרת האיש נמכר ונשנה ואין האשה נמכרת ונשנית האיש נמכר עבר עברי ואין האשה נמכרת עבר עברי [האיש נרצע ואין האש' נרצעת] האיש קונה עבר עברי ואין האשה קונה עבר עברי

האיש נרצע ואין por האיש נמכר... נרצעת 3 substituye | מעטפת P, מתעטפת G, נעטפת 2 | תעטף ונספר G, נעטף ומספרת 1 | האשה נרצעת האיש נמכר לעבר עברי ואין האשה נמכרת לעבר עברי

פרק ג

הלכה א: היה ר' מאיר אומ' מניין אתה אומ'¹ שבמדה² שאדם מודד בה מודדין לו שנ' בססאה³ בשלחה תריבנה אין לי אלא שמדרד בסאה מנין מדרד בקב⁴ וחצי קב תרקב וחצי תרקב רובע וחצי רובע תומן ועוכלה⁵ ת"ל כי כל סאון סאון ברעש הרי כאן חשבונות הרבה⁶ אין לי אלא דבר הבא במדה⁷ מניין שאפי' פרוטות מצטרפות⁸ לחשבון גדול ת"ל אחת לאחת למצוא חשבון

ועוכלה רובע... falta 5 | לרבות תרקב por מדרד בקב וחצי קב sustituye 4 | בססאה E P 3 | שבמידה 2 | אתה אומ' falta 1 | מצטרפין פרוטות קטנות 8 | שבמידה por הבא במדה sustituye 7 | הרי... הרבה falta 6 | ועיכלא P

הלכה ב: וכן אתה מוצא¹ בסוטה שבמדה² שמדרדה בה מדרדו לה³ היא עמדה לפניו כרי שתהא נאה לפניו⁴ לפיכך כהן מעמידה לפני⁵ הכל להראות⁶ קלונה שנ' והעמיד הכהן את האשה לפני ה'

להתראות P; לראות את 6 | בפני 5 | כרי... לפניו falta 4 | לו 3 | שבמידה 2 | וכן מצינו 1

הלכה ג: היא פירסה לוי¹ סדין לכך² כהן נוטל כפה מעל ראשה ומניחה תחת רגליו היא קולעה לו שערה לפיכך כהן סותר³ היא קישטה לו פניה לפיכך פניה מוריקות היא כחלה⁴ לוי⁵ עיניה לפיכך עיניה בולטות

את 5 añade | כיחלה 4 | היא קולעה falta desde 3 | לפיכך 2 | לו falta 1

הלכה ד: היא הראתו באצבעה לפיכך צפרניה נושרות¹ היא הראתו את בשרה לפיכך כהן קורע חלוקה² ומראה קלונה לרבים היא חגרה לו בציצים לפיכך כהן מביא חבל מצרי וקושר למעלה מדריה³ וכל הרוצה בא ורואה⁴ היא פשטה לו יריכה לפיכך יריכה נמסית היא קבלתו על כריסה⁵ לפיכך בטנה צבה היא האכילתו⁶ מעדנים לפיכך מנחתה⁷ מאכל בהמה היא השקתו יינות משובחין בכוסות משובחין⁸ לפיכך כהן משקה אותה⁹ מים מרים במקידה של חרס¹⁰

קורע חלוקה falta 2 | היא חגרה לו בציצין לפיכך כהן מביא חבל מצרי וקושר למעלה מדריה por היא הראתו sustituye desde 1 | בכוסות ויי 8 | קרבנה 7 | האכילה אותו 6 | היא קיבלה אותו על בטנה 5 | וכל... ורואה falta 4 | היא חגרה falta desde 3 | במקיד' של חרש P; בכלי חרס 10 | אותה falta 9 | משובחים

הלכה ה: היא עשתה בסתר שנ' ועין נואף שמרה נשף לאמר וגו' ואינה [יודעת]¹ שהיושב² בסתרו של עולם³ פנים שם עליה⁴ שנ' וסתר פנים ישים מלמד שהמקום מוציא סתרה בגלוי⁵ שנ' תכסה שנאה

דבר אחר por מלמד שהמקום מוציא סתרה בגלוי sustituye 5 | משים פנים עליה 4 | בסתר 3 | היושב 2 | שנ'... יודעת falta 1 | שהוציא סתרין שלה בגלוי

הלכה ו: אנשי מכול לא נתנאו לפני המקום¹ אלא מתוך הטובה² שהשפיע להם שנ' בתיהם שלום מפחד וגו' שורו עבר³ ולא יגע' וגו' ישלחו כצאן וגו' ישאו כתף⁴ וגו' יבלו בטוב ימיהם וגו'

בתוף 4 | עירב 3 | טובה 2 | לפני המקום falta 1

הלכה ז: היא גרמה להם ויאמרו לאל סור ממנו מה שרי כי נעברנו אמרו אין¹ לו עלינו טריחות² אלא שתי טיפות של³ גשמים הרי יש לנו⁴ נהרות ומעיינות⁴ שאנו מסתפקין מהן בימות החמה ובימות הגשמים⁶ שנ' ואר' יעלה מן הארץ

6 | נחלים por נהרות ומעיינות sustituye 5 | שלנו P 4 | שתי טיפות של falta 3 | טריפות falta 2 | יש G; כלום יש E 1 | איר 7 | ואין אני צריכין לי por בימות

הלכה ח: אמר להם המקום בטובה שהטלתי¹ לכם בה² אתם מתגאין לפני בה² אני נפרע מכם מהו אומי³ ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ⁴

1 | cambia cita | 2 | שני | 3 | בה falta | 2 | שנתתי | 1

הלכה ט: ר' יוסה¹ בן דורמסקית² אומי אנשי מבול לא נתגאו לפני המקום אלא בגלגלי³ עין שדומין⁴ למים שנ' וירא ובני האלים⁵ את בנות האדם וגו' אף המקום⁶ לא נפרע מהן⁷ אלא בגלגלי מים שדומה לעין⁸ שנ' ביום הזה נבקעו כל מעינות⁹ תהום רבה וגו'

1 | E G | 9 | במים por בגלגלי... לעין | 8 | sustituye | 7 | מהם | 6 | הקב'ה | 5 | אלהים | 4 | שדומה | 3 | בגלגל | 2 | דורמסקית G | 1 | יוכי | P מעינות

הלכה י: אנשי מגדל לא נתגאו לפני המקום¹ אלא מתוך הטובה² שהשפיע להם שנ' ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים ויהי בנסעם³ מקדם וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם ואין ישיבה אלא אכילה ושתייה שנ' וישב העם לאכל ושתה היא גרמה להם⁴ ויאמרו הבה נבנה לנו עיר וגו' מהו אומי ויפץ ה' אותם וגו'

1 | falta | 2 | טובה | 3 | בנוסעה | 4 | להן

הלכה יא: אנשי סדום לא נתגאו לפני המקום¹ אלא מתוך הטובה² שהשפיע להם³ שנ' ארץ ממנה יצאלחם וגו' מקום ספיר אבניה וגו' נתיב לא ידעו עיט וגו' לא הרריכוהו וגו'

1 | falta | 2 | טובה | 3 | falta | 4 | מהו אומי בסדום

הלכה יב: אנשי סדום אמרו הואיל ומזון יוצא מארצנו¹ וכסף וזהב יוצא מארצנו² ואבנים טובות ומרגליות יוצאות מארצנו אין אנו צריכין שיבאו בני אדם³ עלינו⁴ איך⁵ באין עלינו⁶ אלא לחסרנו⁷ נעמוד ונשכח את הרגל מבינותינו⁸ אמר להם המקום בטובה שהשפיעתי לכם אתם משכחין את הרגל מביניכם⁹ אני אשכח אתכם מן העולם מהו אומי¹⁰ פרץ נחל וגו' לפיד בוז וגו' ישליו אהלים¹¹ וגו' וכן הוא אומי¹⁰ חי אני נאם ה' אלים אם עשתה סדום אחותך וגו' הנה זה¹² עון סדום אח' גאון שבעת לחם וגו' וכל כך ויד עני ואביון לא החזיקה ותגבהינה ותעשינה תועבה מהו או' ואסיר אתהן כאשר ראיתי

1 | falta | 8 | לחסרנו | 7 | עלינו | 6 | falta | 5 | שאין | 4 | אצלינו | 3 | שיבא אדם | 2 | מארצנו | 1 | אמרו הואיל אנשי | P | 9 | מבינותיכם | 10 | שנ' | 11 | אלהים | 12 | זה היה

הלכה יג: מצרים¹ לא נתגאו לפני המקום ברוך הוא² אלא במים שנ' ויצו פרעה לכל עמו לאמר אף המקום ברוך הוא לא נפרע מהם אלא במים³ שנ' מרכבות פרעה וחילו ירה בים

1 | מצרים | 2 | sólo המקום | 3 | sustituye desde אף por

הלכה יד: סיסרא¹ לא נתגאה לפני המקום ברוך הוא² אלא בלגינות³ שאין מקבלין שכר שנ' באו מלכים נלחמו וגו' אף המקום ברוך הוא⁴ לא נפרע מהן⁵ אלא בלגינות³ שאין מקבלין שכר שנ' מן שמים⁶ נלחמו וגו' ולא חזו⁷ משם ולא סנפהו⁸ מפני שהוא גולייר

1 | P | 8 | E P | 7 | חזו | 6 | השמים | 5 | מהם | 4 | הקב'ה | 3 | בלגינות | 2 | sólo המקום | 1 | סיסרא

הלכה טו: שמשון¹ בעיניו מרד שנ' ויאמר שמשון אל אביו אותה² קח לי וגו' אף³ הוא בעיניו לקה שנאמר ויאחזהו פלשתים וינקרו את עיניו וגו' ר' או' תחלת⁴ קלקלתו⁵ בעזה⁶ היתה אף³ עונשו לא היתה אלא בעזה⁷

1 | P | 7 | falta final | 6 | בעזה | 5 | קלקולו | 4 | לפי שתחילת | 3 | לפיכך | 2 | אתה | 1 | שמעין

הלכה טז: אבשלום בשערו מרד¹ שנ' וכאבשלום לא היה איש יפה וגו' ובגלחו את ראשו² וגו' לפיכך לקה³ בשערו ר' יהודה הנשיא אומ' אבשלום נזיר עולם היה ואחד לשנים עשר חדש היה מגלח⁴ שנ' ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם⁵ וגו' כי נדר נדר עבדך וגו' ר' נהוראי⁶ אומ' אחד לשלשים יום היה מגלח⁷ שנ' והיה מקץ ימים לימים וגו' ר' יוסה⁸ אומ' כל ערב שבת היה מגלח⁹ שכן דרך מלכים לגלח מערב שבת לערב שבת כמה שנ¹¹ בכהנים וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו וגו' ושקל את שער ראשו מאתים שקלים¹² באבן המלך מה שאין בני טבריה¹³ ובני צפורי¹⁴ מגלחין¹⁵ כן ולפי שבא על עשר פלגשי¹⁶ אביו לפיכך נתלו¹⁷ בו עשר לונכיות¹⁸ שנ' ויסבו עשרה נערים וגו'

9 sustituye | 8 | היה מגלח 7 falta | יוסי 6 | ואשלמה 5 | ואחד 4 falta desde | 3 | נתלה | 2 | שער ראשו | 1 | מרד בשערי | 10 falta desde | 11 | דרך | 12 | שקל | 13 | טבריא | 14 | ציפורי | 15 | עושין | 16 | עשרה נערים | 17 | E G | 18 | לונכיות | G; לולכיות | ניתלו | 17 | E G | פילגשי

הלכה יז: ולפי שגנב שלש גנבות¹ לב אביו ולב בית דין ולב כל² ישראל לפיכך³ נתקעו בו שלשה שבטים⁴ שנ' ויקח שלשה שבטים בכפו וגו'

1 | נתקעו | 2 | כל | 3 | נאמר | 4 | falta desde | G; גניבית | 1

הלכה יח: סנחריב לא נתגאה לפני המקום אלא על ידי מלאך¹ שנ' ביד מלאכך חירפת וגו' אני קרתי ושתיתי מים זרים² אף המקום ברוך הוא³ לא נפרע מהן⁴ אלא על ידי מלאך שנ' ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' וגו' וכולם מלכים קשור⁵ כתרים בראשיהם

1 | קשורים | 2 | ממונו | G; הימנו | 3 | המקום | 4 | אני | 5 | falta desde | 2 | חירף וגידף על ידי מלעך | 1 | por | 2 | לא | 3 | sustituye desde

הלכה יט: נבוכדנצר אומ' אין באי העולם כדי לדור¹ ביניהם אלא² אעשה לי עב קטנה ואדור³ בתוכה⁴ שנ' אעלה על במתי עב אומ' לו המקום ברוך הוא ואתה אמרת בלבבך וגו' אני מורידך⁶ לבאר שחת מהו אומ' אך אל שאל תורד ואל ירכתי בור אתה אמרת אין באי עולם כדי לדור ביניהם⁷ ומן אנשא לך טרדין וגו' בה שעתא מילתא ספת על נבוכדנצר ומן אינשא טריד וגו' כלא מטא על נבוכדנצר לקצת ירחין תרי עשר

1 | כריי באי העולם לשרות ביניהם | 2 | מורידך | P; אורידך | 3 | בה | 4 | אלא | 5 | לשרות | 6 | נבוכד נאצר | 7 | P | 1

פרק ד

הלכה א: אין לי אלא מדת¹ פורענות שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו² מדת¹ הטוב מנין אמרת מרובה מדת¹ הטוב³ ממדת⁴ הפורענות על אחת מחמש מאות במדת⁵ פורענות כת⁶ פוקד עין אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים במדת⁵ הטוב⁷ כת⁶ ועושה חסד לאלפים הוי אומ⁸ מרובה מדת¹ הטוב ממדת⁴ פורענות על אחד מחמש מאות וכן אתה מוצא⁹ באברהם שבמדה¹⁰ שמדד בה מדרו לו אברהם רץ לפני מלאכי השרת¹¹ שלש ריצות שנ¹ וירא וירץ לקראתם וגו' וימהר אברהם האהלה וגו' ואל הבקר רץ אברהם אף המקום ברוך הוא¹² רץ לפני בניו שלש ריצות שנ¹ ויאמר ה' מסיני בא וגו'

10 | וכן מציאנו 9 | הוי sólo | טובה 7 | הוא אומ⁸ 6 | במידת 5 | ממידת 4 | הטובה 3 | שבמדה falta desde 2 | מידת 1 המקום sólo 12 | המלאכים 11 | שבמידה

הלכה ב: באברהם הוא אומ¹ וישתחו אפים ארצה אף¹ המקום ברוך בישר את בניו לעתיד לבא² והיו מלכים אומנין³ ושרותיהם מניקותיך⁴ אפים ארץ ישתחו לך ועפר רגליך ילחכו באברהם הוא אומ¹ יקח⁵ נא מעט מים אף המקום ברוך הוא בישר ונתן לבניו באר במדבר⁶ שהיתה שופעת בכל מחנה ישראל שנ¹ באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם מלמד שהיתה הולכת פני כל הדרום ומשקה את כל פני הישימון ונשקפה על פני הישימון באברהם הוא אומ¹ והשענו תחת העץ אף המקום נתן לבניו⁷ שבעה ענני כבוד⁸ במדבר אחד מימינים ואחד משמאלם אחד לפניהם ואחד לאחריהם ואחד למעלה מראשיהם⁹ ואחד לשכינה שביניהם ועמוד ענן שהיה מקדים לפניהם הורג נחשים ועקרבים ושורף סירים וקוצים ואטד משפיל להם את הגבוה ומגביה להם את השפל ועושה להן את הדרך מיושר דרך סרט מושך הולך שנא¹ וארון ברית ה' נוסע לפניהם וגו' ובו היו משתמשין כל ארבעים שנה שהיו במדבר שנ¹ וענן ה' עליהם יומם מה ת"ל לא ימיש עמוד הענן יומם מלמד של יום משלים¹⁰ לשל לילה ושל לילה משלים¹⁰ לשל יום

היה 10 | מהם 9 | שבעת עננים 8 | להם 7 | במדבר באר 6 | יוקח 5 | מניקותיך 4 | אומנין 3 | לעולם הבא 2 | בו בלשון 1 משלים

הלכה ג: באברהם הוא אומ¹ ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אף המקום ברוך הוא נתן להם מן במדבר¹ שנ¹ שטו העם ולקטו וגו' לשד השמן כיוצא מן הדרד שמן מה דר² זה עיקר תינוק והכל טפל³ לו כך היה המן עיקר לישראל והכל טפל³ להם⁴ דבר אחר מה הדרד² הזה⁵ אפי' תינוק⁶ יונק הימנ⁷ כל היום אינו⁸ מזיקו כך נעשה⁹ המן שאפי' ישראל אוכלין אותו כל היום כולו אין מזיקין כך נעשה למי שאין נחשב עליו אבל מי שנחשב עליו מתהפך בפיו לכל אי זה טעם שירצה שנ¹ ויתן להם שאלתם וגו' ותאותם יביא להם ולא עוד אלא שירד להן מזון שני אלפים שנה ביום אחד¹⁰

בכל יום E G 10 | היה 9 | עינו 8 | ממנו E G 7 | אם יונק 6 | זה 5 | להן 4 | נופל G | טפילה 3 | שר 2 | במדבר falta 1

הלכה ד: באברהם הוא אומ¹ ואל הבקר רץ אברהם אף המקום ברוך הוא הגיו לבניו¹ שליו מן הים שנ¹ ורוח נסע מאת ה' ויגזו שלוים מן הים וגו' שתי אמות היתה גבוהה מן הארץ דברי ר' עקיבא² ר' לעזר³ בנו של ר' יוסי הגלילי אומ¹ ויטש אל⁴ המחנה כדרך יום כה ודיי מה ת"ל שוב וכדרך יום כה מלמד שהיתה עולה מן הרקיע ועד⁵ הארץ וחופה את גלגל חמה ואחר כך יורדת לארץ וכאמתים על פני⁶ הארץ שתי אמות היתה נטולה מן הארץ כדי שלא יהא מצטער שוחה ונטול⁷

שוחה ונטול ומצטער 7 | פני כל 6 | הרקיע ועד falta 5 | על E G P 4 | אליעזר 3 | עקיבה G 2 | להם 1

הלכה ה: באברהם מהו אומ¹ והוא עומד² עליהם וגו' אף המקום ברוך הוא³ הגין את⁴ בניו במצרים שנ' ופסח ה' על הפתח

על 4 | המקום sólo 3 | עמד 2 | הוא אימ' 1

הלכה ו: באברהם מהו אומ' ואברהם הולך עמם לשלחם' אף המקום ברוך הוא² הלוח³ את⁴ בניו ארבעים שנה שנא' זה ארבעים שנה ה' אליך⁵ עמך וגו'

אלהים 5 | על 4 | הילוח 3 | המקום sólo 2 | אברהם הילוח עם המלאכים 1

הלכה ז: יוסף זכה בעצמות¹ אביו אף² הוא לא נתעסק בו אלא משה שנ' ויקח משה את עצמות יוסף וגו' מלמד שכל העם היו עסוקין בביזה והוא עוסק במצוה שנ' חכם לבב יקח מצות וגו' אילו לא היה מתעסק בו משה לא היו ישראל מתעסקין בו ת"ל³ ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם אלא כיון שראו ישראל את משה שהוא מתעסק בו אמרו הניחו לו כבודו בגדולים יותר⁴ מן הקטנים ואילו לא היו משה וישראל מתעסקין בו לא היו בניו מתעסקין בו ת"ל⁵ ויהיו לבני יוסף לנחלה אלא כיון שראו בניו את משה וישראל שהיו מתעסקין בו אמרו הניחו לו כבודו במרובין יותר⁶ מן המועטין מנין היה משה יודע היכן יוסף קבור אמרו סרח בת אשר היתה באותו הדור והלכה ואמרה לו למשה בנילוס נהר יוסף קבור שעשו לו מצרים⁶ שפורין⁷ של מתכת וחברום בבעץ והלך משה ועמד על נילוס נהר ואמ' יוסף⁸ הגיעה שעה שהקב"ה גואל את ישראל הרי⁹ שכינה מעוכבת לך וישראל מתעכבין¹⁰ לך וענני כבוד מעכבין לך אם אתה מגלה את עצמך מוטב ואם לאו נקיים אנו משבועה שהשבעת את אבותינו¹¹ צף ארונו של יוסף ונטלו משה ובא לו ואל תתמה שהרי הוא אומ'¹² ויהי האחד מפיל את הקורה ואת הברזל נפל וגו' ויאמר איש האלים אנה נפל ויראהו את המקום ויקצב עץ וישלך שמה¹³ ויצף הברזל והלא דברים קל וחומר ומה אלישע תלמידו של אליהו תלמידו של משה כך משה¹⁴ רבו של אליהו¹⁴ רבו של אלישע על אחת כמה וכמה ויש או' בקברות¹⁵ מלכים יוסף היה קבור והלך משה ועמד על קברות המלכים ואמ' יוסף יוסף הגיע¹⁶ שעה שהקב"ה גואל את ישראל הרי שכינה מעוכבת לך וישראל¹⁷ מעוכבין לך וענני¹⁸ כבוד מעכבין¹⁹ לך אם אתה מגלה את עצמך מוטב ואם לאו נקיים אנחנו²⁰ משבועה²¹ שהשבעת²² את אבותינו²³ מיד הקיץ ארונו של יוסף ובא משה ונטלו והיו שני²⁴ ארונות מהלכין אחד ארון קדש²⁵ ואחד ארון של מת²⁶ והיו כל עוברין ושבי²⁸ אומ' מה טיבן של שני ארונות הללו אמרו להם²⁹ אחד ארון קדש ואחד ארון של מת אמרו להם וכי איפשר לארון קדש להלך עם ארונו שלמת אמרו להם מת מוטל בארון זה קיים מה שכת' ומונח בארון זה³⁰

מעוכבות 10 | הרי falta 9 | יוסף יוסף 8 | שפור 7 | מצריים P E 6 | והלא כת' 5 | יתר 4 | והכת' 3 | לפיכך 2 | לקבור את 1 | 18 | וישראל 17 | מגיעה P; הגיעה 16 | בקברי 15 | שהוא añade 14 | שם 13 | שנ' 12 | משבועתך שהשבעתה לאבותינו 11 | 28 | והיו 27 | ארון המת 26 | הקדש 25 | שתי 24 | לאבותינו 23 | שהשבעתה 22 | משבועתך 21 | אנו 20 | מעכבות 19 | ענני בזה 30 | אומ' להן 29 | עובר ושב

*הלכה ח: משה זכה בעצמות יוסף אף הוא לא נתעסק בו אלא המקום ברוך הוא שנ' ויקבור אותו בגיא וגו' מלמד שהיה מוטל בגפו של שכינה כארבעת מילין מחלקו של ראובן לחלקו של גד שמת בתוך שדה נחלתו של ראובן ונקבר בתוך שדה נחלתו של גד מניין שמת בתוך שדה נחלתו של ראובן שנ' עלה אל הר העברים הזה הר נבו ואין נבו אלא נחלתו של ראובן שנ' ובני ראובן בנו וגו' ואת נבו וגו' ומנין שנקבר בתוך שדה נחלתו של גד שנ' ולגר אמר ברוך מרחיב גד וגו' וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספן

מניין 1

*הלכה ט: ומלאכי' השרת סופרין ואומ' לפניו צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל

היו מלאכי 1

*הלכה י: וכן הוא או' בסוטה ובאו המים המאררים וגו' ירך מקום שהתחילה בעבירה תחילה משם פורענות מתחלת לבא עליה ירך התחילה בעבירה תחלה ואחר כך בטן לפיכך תלקה¹ ירך תחלה אחר כך בטן שנ' והשקה את המימ

תילקה 1

*הלכה יא: וכן אתה מוצא באנשי מכול¹ אדם התחיל בעבירה תחילה שנ' וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ אף הן לקו² תחלה והשאר לא פלטו שנ' וימח את כל היקום וגו'

היא לקה 2 | ברור המביל 1

*הלכה יב: קטני סדום הן התחילו בעבירה תחלה שנ' טרם ישכבו ואנשי סדום וגו' אף¹ הן² לקו תחלה³ והשאר לא פלטו שנ' ואת האנשים אשר פתח הבית הכו וגו' פרעה התחיל בעביר' תחלה שנ' ויקם מלך חדש על מצרים הוא לקה תחלה³ והשאר לא פלטו שנ' ובכה ובעמך וגו'

תחילה 3 | הם 2 | אף falta 1

*הלכה יג: מרגלים הן¹ התחילו בעבירה תחלה² שנ' ויוציאו רבת הארץ לפיכך³ הן¹ לקו תחלה והשאר לא פלטו דכת' וימותו האנשים מוציאי רבת הארץ והשאר לא פלטו שנ' אני ה' דברתי אם לא זאת אעשה וגו'

לפיכך falta 3 | תחילה 2 | הן 1

*הלכה יד: שכיני ארץ ישראל התחילו בעבירה תחלה¹ שנ' כה אמר ה' על כל שכני² הרעים הנגעים בנחלה וגו' אף³ הן⁴ לקו תחילה והשאר לא פלטו שנ' הנני נתשם וגו'

הם 4 | אף falta 3 | שכיני 2 | תחילה 1

*הלכה טו: נביאי ירושלים הן התחילו בעבירה תחילה שנ' כי מאת נביאי ירושלים יצאה תנפה לכל הארץ אף² הן³ לקו תחילה והשאר לא פלטו שנ' ולוקה מהם קללה לכל גלות יהודה אשר בבבל לאמר ישמך ה' כצדקיהו וגו'

הם 3 | אף falta 2 | ישראל 1

הלכה טז: כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעול נמצאת או' בסוטה¹ שנתנה עיניה בשאין² ראוי לה מה שבקשה³ לא נתן⁴ לה ומה שבידה נוטל ממנה

ניתן 4 | שבקשה 3 | במי שאין 2 | מפני por נמצאת או' בסוטה 1 sustituye

הלכה יז: וכן אתה מוצא' בנחש הקדמוני שהיה ערום מכל הבהמה ומכל חית השרה שנ' והנחש היה ערום וגו' בקש להרוג את אדם ולישא את חוה אמ' לו המקום אני אמרתי תהא² מלך על כל בהמה וחיה עכשיו שלא רצה ארור הוא³ מכל הבהמה ומכל חית השרה אני אמרתי תלך⁴ בקומה זקופה כאדם עכשיו שלא רצית על גחונך תלך אני אמרתי תאכל מאכל⁵ אדם⁶ ותשתה משתה אדם עכשיו ועפר תאכל כל ימי חיך

כאדם 6 | מערנים 5 | תהלך 4 | אתה 3 | תהיה 2 | מצינו 1

הלכה יח: אתה בקשתה להרוג¹ את אדם ולישא² את חוה עכשיו ואיבה אשית בינך ובין האשה נמצאת³ אומ' מה שביקש לא ניתן לו ומה שבידו נוטל⁴ ממנו

ניטל 4 | נמצאתה 3 | אשא 2 | אמרת אהרוג 1

הלכה יט: וכן את מוצא¹ בקין וקרח בלעם ודואג אחיתופל וגחזי אבשלם² ארניה עוזיהו והמן שנתנו
עיניהם בשאיך³ ראוי להם מה שבקשו⁴ לא ניתן להם ומה שבירך נטלו⁵ מהן

נטל 5 | שביקשו 4 | במה שאין 3 | אבשלום 2 | מצינו 1

פרק ה

הלכה א: המקנא לארוסתו ולשומרת יבם שלו אם משנכנסה¹ נסתרה או שותה או לא נוטלת כתובה²
כתובתה 2 | משנכנסה לחיפה 1

הלכה ב: הרובה¹ שנשא עקרה וזקנה² ויש לו אשה ובנים או שותה או לא נוטלת כתובה³
כתובתה 3 | וזקינה 2 | הרובא 1

הלכה ג: מעוברת¹ עצמו² ומיניקת³ עצמו² או שותה או לא נוטלת כתובה⁴
כתובתה 4 | המיניקת 3 | לעצמו 2 | המעוברת 1

הלכה ד: כהנת ליה וישראלה¹ שניסר² לכהן ולוי³ וישראל⁴ נתינה לנתין וממזרת לממזר אשת גר ועבד
משוחרר ואילונית או שותה או לא נוטלת כתובה⁵ רשב"א אומר איילונית לא שותה ולא נוטלת כתובה⁶
שנ' ונקתה ונזרעה זרע בראויה להזריע יצאת ז' שאין ראויה להזריע אבל המקנא לארוסתו ולשומרת
יבם שלו עד-שלא כנסה נסתרה לא שותה ולא נוטלת כתובה
פרט ל- 6 | כתובתה 5 | לישר' 4 | ללוי 3 | שנשאו 2 | ישראלית 1 P

הלכה ה: הרובה¹ שנשא עקרה וזקינה ואין לו אשה ובנים לא שותה ולא נוטלת כתובה מעוברת חבירו
ומיניקת² חבירו לא שותה ולא נוטלת כתובה³ ר' לעזר' אומ' יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן
אלעזר 4 | כתובתה 3 | ומיניקת 2 | הרובא 1

הלכה ו: עם' הכל האשה² מטמאת³ חוץ מן הקטן וממי שאינו איש ר' יוסה⁴ אומ' ישקנה שמא נתפקח
חרש ונשתפה שוטה והגדיל⁵ הקטן או שהלך בעלה למדינת הים או שהיה בעלה חבוש בבית הייסורי⁶
האסורין 6 | ותגדיל 5 | יוסי 4 | מטמאה 3 | אשה 2 | מן 1

הלכה ז: המסללת¹ בבנה קטן והערה בה בית שמאי פוסלין מן הכהונה ובית הלל² מכשירין
הילל 2 | מסללת 1

הלכה ח: עד או' ניטמית¹ ועד אומ' לא ניטמית אשה אומרת נטמאת ואשה אומרת לא נטמאת או' שותה
או לא³ נוטלת כתובה ר' יהודה אומ' לא כל הימנו להפסידה מכתובתה⁴ אלא עד אומ' נטמאת ושנים
אומ' לא נטמאת¹ שנים אומ' נטמאת ואחד אומ' לא נטמאת¹ בטל יחיד במיעוטו
כתובתה 4 | ולא 3 | לא 2 | ניטמאת 1

הלכה ט: היה ר' מאיר או' כשם שדיעות¹ במאכל כך² דיעות בנשים יש לך אדם שהזוב עובר על גבי
כוס³ מניחו ואין טרעמו זה חלק רע בנשים שנתן עיניו באשתו לגרשה יש לך אדם שהזוב שוכן בתוך
כוסו וזרקו ואין שותהו כגון פפוס בן יהודה שנעל דלת בפני אשתו ויצא⁵ ויש⁶ לך אדם שהזוב⁷ נופל
בתוך⁸ כוסו וזרקו ושותהו זו מדת⁹ כל אדם שראה את אשתו שמדברת עם שכנייה ועם קרובותיה
ומניחה יש לך אדם שהזוב נופל בתוך⁸ תמחויו שלו נוטלו מוצצו¹⁰ וזרקו ואוכל את מה שבתוכה¹¹ ז' ז'¹²
מדת אדם רשע שראה את אשתו יוצאת¹³ וראשה פרוע יצאת וצדדיה פרומים לבה גס בעבדיה לבה גס
בשפחותיה יוצא וטוהה בשוק רוחצת ומשחקת עם כל אדם מצוה לגרשה שנ' כי יקח איש אשה ובעלה
וג' ויצאה מעמו וג' וכת' קראו אחר שאינו בן זוגו הראשון הרציא¹⁴ מפני עבירה זה בא ונתקל בה

השיני אם זכה לשמים מוציאה מתחת ידו אם לאו לסוף שקוברתו שנ' או כי ימות האיש האחרון כרי
האיש הזה למיתה¹⁵ שאשה זו כנס לתוך ביתו

11 | ומוצצו 10 | מידת 9 | לתוך 8 | שזביב 7 | יש 6 | ויצא falta 5 | אינו 4 | נופל בכוסו 3 | יש añade 2 | שיש דיעות 1
כדיי הוא במיתה 15 | הרציאה 14 | יוצאה 13 | זה 12 | שבתוכו

הלכה י: הנותן¹ עיניו באשתו שתמות ויירשנה² או שתמות וישא את אחותה לסוף³ שקוברתו⁴ וכן היא
שנתנה עיניה בבעלה שימות ותינשא לאחר לסוף³ שקוברתה⁵

קוברתה 5 | קוברתו 4 | סוף 3 | וירשנה 2 | הנושא עת 1

הלכה יא: המקרש את האשה מפני שהוא בוש¹ מאביה² מאחיה מקרוביה לסוף³ שקוברתו⁴ וכן היא
שנתקדשה לו מפני שהיא ברשה⁵ מאביו מאחיו⁶ ומקרוביו לסוף³ שקוברתה⁷ היה ר' מאיר אומ' הנושא
אשה שאינה הוגנת לו עובר משם⁸ חמשה לארין משם⁹ בל¹⁰ תקום ומשם⁸ בל¹⁰ תטור בל¹⁰ תשנא את
אחיך בלבבך¹¹ ואהבת לרעך כמוך וחי אחיך עמך ולא עוד אלא שמבטל פריה ורבייה¹² מן העולם

9 | משום 8 | שקברה P | קובר איתה 7 | מאביו מאחיו falta 6 | שבושה 5 | קוברתו 4 | סוף 3 | מאביה E P falta 2 | שבוש 1
פרייה ורבייה 12 | בלבבך falta 11 | לא 10 | משום P | משם falta

הלכה יב: האומרת לבעלה השמים בני וביניך¹ יעשו דרך בקשה ביניהן² שכן מציינו באמינו שרה שאמרה
לו לאבינו אברהם³ ישפט ה' בני וביניך אלא כך אמרה לו גרש האמה הזאת ואת בנה מלמד שהיתה
אמינו שרה⁴ רואה⁵ את ישמעאל בנה במסין⁶ וצד חגבין⁷ ומעלה⁸ ומקטיר לע"ז אמרה שמא ילמוד⁹ יצחק
בני כך וילך ויעבד כך ונמצא שם שמים מתחלל בדבר אמ' לה לאחר¹⁰ שזכין לוי¹¹ לאדם חבין לו אחר¹⁰
שעשינה מלכה ועשינה¹² גברה¹³ והכנסונה לגדולה זו נטרדנה מתוך בתינו מה הבריות אומרות עלינו
לא נמצא שם שמים מתחלל בדבר אמרה לו הואיל ואתה אומ' חילול שמים בדבר זה ואני אומרת חילול
שמים בדבר זה יכריע המקום בין דברי לדבריך¹⁴ הכריע המקום בין דבריה¹⁵ לדבריו שנ' כל אשר תאמר
אלך שרה שמע בקולה שאין ת"ל כל מה ת"ל כל מלמד שהכריע לשנייה שהכריע לראשונה¹⁶ מה
שניה¹⁷ לעדות¹⁸ הגר אף הראשונה לעדות¹⁸ הגר

במה שבונה 6 | אני רואה 5 | אלא... שרה falta 4 | באברהם שאמרה לו שרה por באמינו 3 | ביניהם 2 | לביניך 1
שרה דברי 15 | בינותינו 14 | גבירה 13 | שעשינו איתה 12 | לו falta 11 | מאחר 10 | אם ילמד 9 | ומעלה falta 8 | חגרים 7
על אודות E P 18 | שנייה 17 | על השנייה כראשונה 16

הלכה יג: דרש ר' עקיבא וכל כלי ח' וגו' יטמא אינו¹ אומ' טמא אלא יטמא אחרים וללמד² על
הכזר השיני³ שמטמא את השלישי כיצד⁴ תנור⁵ תחילה וכזר שיני⁶ הנוגע⁷ בכזר שלישי⁸ אומ' ר' יהושע
כך היה דורש יהודה בן פטירי⁹ ומדותם מחוץ וגו' ומקרא אחר אומ'¹⁰ מקירה עיר וחוצה אלף אמה
סביב אי איפשר לומ' אלפים באמה שכבר נאמ' אלף אמה ואי איפשר לומ' אלף אמה שכבר נאמר אלפים
באמה ולמה נאמ'¹¹ אלף אמה ולמה נאמ'¹¹ אלפים אמה אלא¹² אלף אמה מגרש ואלפים אמה תחום
שבת¹³ ר' לעזר¹⁴ בנו של ר' יוסה¹⁵ הגלילי אומ' אלפים אמה תחום ערי לויים¹⁶ צא מהן אלף אמה מגרש
נמצא רביע מגרש¹⁷ והשאר שדות וכרמים

ר' יהושע אר דרש ר' יהודה 9 | añade párrafo completo 8 | נוגע 7 | שנייה 6 | התנור 5 | הא כיצד 4 | שיני 3 | לימד 2 | אין 1
לויים P | לוייה 16 | יוסי 15 | אלע" 14 | השבת 13 | אלא falta 12 | ומה תלמ' לומ' 11 | הוא אומ' 10 | בן פטורי משום ר' עקיבא
מגרש רביע 17

פרק ו

הלכה א: ר' יהודה אמר¹ משם² בן פטירי³ הרי הוא אומ' חי אל הסיר משפטי וגו' ללמדך⁴ שאין אדם נודר בחיי מלך⁵ אלא אם כן אוהב את המלך משם² ר' נתן אומ' הרי הוא אומ' גם הוא לי לישועה ר' אומ' נאמ' ירא אלים⁷ באברהם ונאמ' ירא אלים באיוב מה ירא אלים אשר באברהם מאהבה עשה אף ירא אלים האומר באיוב מאהבה עשה⁸ ושאר כל התרעומת האמורה בפרשה לא נאמרה⁹ אלא מתוך המורע¹⁰

מה לזלן por מה ירא 8 sustituye desde | אלהים | 7 | אמרו | 6 | המלך | 5 | מלמד | 4 | פטירי | 3 | משום | 2 | ר' יהושע אומ' | 1 | המורא P; לעינין המאורע | 10 | נאמרו | 9 | מאהבה אף כאן מאהבה

הלכה ב: דרש ר' עקיבא בשעה שעלו ישראל מן הים בקשו לומר שירה¹ שרת עליהן רוח הקדש² ואמרו שירה כיצד אמרו שירה³ כקטן שקורא⁴ את ההלל בבית הסופר ועונין אחריו על כל ענין וענין⁵ משה אמר⁶ אשירה לה' וישראל אמרו⁶ אשירה לה'

אומ' | 6 | ענין וענין | 5 | שהוא קורא | 4 | כיצד אמרו שירה | 3 | הקדש | 2 | בקשו לומר שירה | 1 | falta

הלכה ג: משה אמר¹ עזי וזמרת יה וישראל אמרו¹ עזי וזמרת יה ר' לעזר² בנו של ר' יוסי הגלילי אומ' כגדול שמקרא³ את ההלל בבית הכנסת ועונין אחריו ענין ראשון⁴ משה אמר¹ אשירה לה' וישראל אמרו¹ אשירה לה' משה אמר¹ עזי וזמרת יה וישראל אמרו¹ אשירה לה' משה אמר¹ ה' איש מלחמה וגו' וישראל אמרו¹ אשירה ר' נחמיה⁵ או' כבני אדם שקורין⁶ שמע⁷ בבית הכנסת שנ' ויאמרו לאמר מלמד שהיה משה פותח בדבר תחילה וישראל עונין⁸ אחריו וגומרין עמו משה אמר¹ אז ישיר וישראל אמרו¹ אשירה לה' וגו' משה אמר¹ עזי וזמרת יה וישראל אמרו¹ זה אלי ואנוהו משה אמר¹ ה' איש מלחמה וישראל אמרו¹ ה' שמר

אומין | 8 | את שמע | 7 | שקוראין | 6 | נחמיה | 5 | על כל דבר ודבר P; ענין ראשון | 4 | שהוא מקרא | 3 | אלעזר | 2 | אומ' | 1

הלכה ד: ר' יוסי הגלילי אומ' כיון שעלו ישראל¹ מן הים וראו את אויביהם פגרים² מתים ומוטלין על שפת הים אמרו כולם שירה עולל מוטל בין ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו כיון שראו את השכינה הגביה עולל צוארו ותינוק שמט פיו משדי אמו וענו כולם שירה ואמרו זה אלי ואנוהו³ ר' מאיר אומ' אפי'⁴ עוברין⁵ שבמעו אמותן⁶ אמרו שירה⁷ שנאמ' במקהלות ברכו אלים⁸ ממקור ישראל ותינוק שמט דד מפיו ואמ' שירה שנ' מפי עוללים ויונקים

אמרו | 7 | אימן | 6 | עוברים | 5 | אף | 4 | ומוטלין | 3 | המצריים por אויביהם פגרים | 2 | ישראל | 1 | falta | אלהים | 8 | שירה

הלכה ה: באותה השעה הציצו מלאכי השרת שקשרו קטיגור לפני הקב"ה בשעה שברא הקב"ה אדם הראשון ואמרו לפני רבנו של עולם² מה אנוש כי תפקדנו וגו' ותחסרהו מעט מזלהים וגו' תמשליוהו במעשה ידיך צונה ואלפים וגומר צפור שמים וגומר באותה שעה אמר להם הקב"ה למלאכי השרת³ בראו וראו שירה³ שבני אומרין לפני⁴ אף הן כיון שראו⁵ אמרו⁶ שירה מה שירה אמרו⁷ ה' ארוננו מה אדיר שמך בכל הארץ מפי עוללים ויונקים וגו' ה' ארוננו ר' שמעון בן מנסיא⁸ אומר לא נאמרה פרשה זו אלא על יצחק בן אברהם⁹ לעינין עקד'

א' לזן por באותה שעה... למלאכי השרת | 2 | ואתן מלאכים שאמרו por באותה השעה... רבנו של עולם | 1 | sustituye | 9 | אלעזר | 8 | אמרו מה שירה | 7 | ואמר | 6 | את ישראל פתחו אף הן | 5 | שבני | 4 | falta desde | את השירה | 3 | על יצחק desde

הלכה ו: אמר¹ רבי שמעון בן יוחאי² ארבעה דברים היה רבי עקיבא דורש³ ודברי נראין מדבריו⁴ דרש רבי עקיבא ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק אין צחוק האומר כאן⁵ אלא

עבודה זרה שנ' וישב העם לאכול ושתו ויקומו לצחק מלמד שהיתה אמנו שרה רואה את ישמעאל שהיה בונה במסין⁶ וצד חגבים ומעלה ומקטיר לעבדה זרה רבי אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר אין שחוק⁷ האמור כאן⁵ אלא גלוי⁸ עריות שנאמר בא אלי העבד העברי וגומר מלמד שהיתה אמנו⁹ שרה רואה את ישמעאל מכבש את הגנות¹⁰ ומענה את הנשים רבי ישמעאל אומר אין לשון צחוק¹¹ אלא שפיכות דמים¹² שנ' ויאמר אבנר אל יואב יקומו נא הנערים ויצחקו¹³ לפנינו ויקומו ויעברו במספר ויחזיקו איש בראש רעהו וחרבו בצד רעהו ויפלו יחדיו מלמד שהיתה אמנו⁹ שרה רואה את ישמעאל נוטל קשת וחצים¹⁴ ומזרק כלפי יצחק¹⁵ שנ' כמתלהלה היורה זיקים וגומר כן איש רמה וגומר ואני אומר חס ושלום שיהי¹⁶ בביתו של אותו צדיק ההוא כך¹⁷ אפשר¹⁸ למי שנאמר עליו¹⁹ כי ידעתי למען אשר יצוה וגומר יהא בביתו²⁰ עבודה זרה וגילו²¹ עריות ושפיכות דמים²² אלא אין צחוק האמור כאן אלא לענין²³ ירושה שכשנולד²⁴ אבינו²⁵ יצחק לאברהם אבינו²⁶ היו הכל שמחין²⁷ ואומרין נולד בן לאברהם²⁸ נוחל את העולם²⁹ ונוטל³⁰ שני חלקים והיה ישמעאל מצחק ברעתו³¹ ואומר אל תהו שוטים אל תהו שוטים³² אני בכור ואני נוטל שני חלקין³³ שמתשובת³⁴ הדבר אתה למד³⁵ כי לא יירש בן האמה וגומ' ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבא³⁶

1 falta | ודבריי אני רואה מדבריי por ודברי נראין מדבריי 4 | וכן אנו דורש añade 3 | יוחי 2 | tras el sujeto אומ' 1 | 13 | שופן רם 12 | מצחק por לשון צחיק sustituye 11 | הגנות 10 | אמנו falta 9 | גילוי 8 | מצחק 7 | במה 6 | האמור כאן | מי שכתוב בו 19 | אפשר 18 | כך של צדיק 17 | לא היה 16 | זורק ומתכוין להרוג את יצחק 15 | נוטל חצים 14 | וישחקי | אבינו לאברהם 26 falta | אבינו 25 falta | כשנולד 24 | לענין 23 falta | ושפיכות דמים 22 falta | מגלה 21 | בנו עובר 20 | 32 falta desde | ברעתו 31 falta | שנוטל 30 | נוכל את העולם 29 falta | הכל שמחין 27 falta | 27 falta desde | ורואה אני 36 falta | אני למד 35 | מתשובת 34 | חלקים 33 | אל תהו

הלכה ז: דרש רבי עקיבא¹ הצאן ובקר ישחט להם ומצ' להם וכי² מספיק³ להם אם את כל דגי הי' וגו' וכי² הו' מספיק³ להם כגון⁴ שנאמר ואם לא תמצא ידה די שה וכי איזו קשה זו או⁵ שמעו נא המורים הוי אומר זו קשה יתר⁶ משמעו נא המורי' אלא שמחלל⁷ שם שמים בסת' מחסכין עליו⁸ בגלוי⁹ נפרעין ממנו¹⁰ זה¹¹ שבסתר חיסך עליו המקום¹² ר' שמעון בן אלעזר או' אף זו¹³ שבסתר לא חיסך עליו המקו¹² שנ' עתה תראה היקרך דברי אם לא ואני אומר חס ושלום שתעלה על דעתו של צדיק זה שיאמר אין המקו' מספק לנו ולבהמתנו איפש' למי שנ¹⁴ בו לא כן עבדי משה וגו' תעלה על דעתו¹⁵ שיאמ¹⁶ אין המקום מספיק לנו ולבהמתנו¹⁷ והלא כשהיו ישר¹⁸ במצריי¹⁹ נילוס נהר מספיק להם²⁰ דגי' ולמצריים בהמת מצריים מספקת להם²⁰ ולמצריים אלא לענין²¹ שנ' לא יום אחד תאכלו וגו' עד חדש ימים אמר משה לפני הקב"ה²² רבונו של עולם²³ כך הגון להם שתתן להם ותמיתם²⁴ אומרי²⁵ לאדם טול ככר ורד לשאול אומרי' לחמור טול כור שעורין²⁶ ונחתוך את ראשו²⁷ יחיו אומרי²⁸ עלי ולך אין כשר²⁹ מוצאת אמ' לו וכי³⁰ הגון להם שיאמרו אי' המקו' מספיק לנו ולבהמתנו אלא יאבדו הן ואלף³¹ כיוצא בהן ואל תהא ידי קצרה לפני שעז אחת³² שנאמר ויאמר ה' אל משה היר' תקצר וגומר

המחלל 7 | זו קשה יתר מ- 6 falta | זו או זו 5 | כענין 4 | מספק 3 | ומי 2 | הרי הוא אומ' por דרש רבי עקיבא 1 sustituye | 14 sustituye desde | אף זו 13 falta | הכתיב 12 | כאן 11 | אין מחסכין לו נפרעין ממנו 10 sustituye | ובגלוי 9 | לו 8 | במצרים היה 19 | ישר 18 falta | ולבהמתנו 17 | יאמר 16 | תעלה על דעתו 15 falta | ההוא כן, מי שכתוב בו por רמאי זה 28 | ראשך 27 | שעורים 26 | אומ' לו 25 | ותהרגם 24 | רבין כל העולמים 23 | לפני הקב"ה 22 falta | לענין 21 | להן 20 | אחת 32 falta | מאה 31 | וכך 30 | בשורה 29 | יאמר

הלכה ח: רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר אי אפשר¹ לעמוד על תיפלתם² אם תתן³ להם בשר בהמה גסה⁴ יאמרו⁵ בשר בהמה דקה⁶ בקשנו⁷ אנו תתן בשר⁸ בהמ' דקה⁶ יאמרו בשר⁹ חייה¹⁰ ועוף אנו מבקשי¹¹ תתן בשר¹² חיה¹³ ועופות¹⁴ יאמרו¹⁵ בשר¹⁵ דגים וחגבים אנו מבקשי¹¹ שנ' הצאן¹⁶ ובקר ישחט להם השיבתו רוח הקדש עתה תראה היקרך דברי אם לא ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבא¹⁷

por יאמרו בשר 9 | אנו תתן בשר 8 falta | ביקשנו 7 | גסה 6 | אומ' 5 | דקה 4 | אחה נתון 3 | התפל 2 | אפשר 1 | ואחר כך 16 añade | בשר 15 falta | ועוף 14 | חיה 13 | תתן בשר 12 falta | ביקשנו 11 | וחיה 10 | אומ' בהמה דקה ביקשנו השיבתו 17 falta desde

הלכה ט: דרש רבי עקיבא¹ הרי הוא אומר בן אדם יושבי החרבות האלה וגומר והלא דברים קל וחומר² ומה אברהם שלא עבד אלא אלוה אחד ירש את הארץ אנו שעובדין אלוהות³ הרבה אינו דין שנירש את הארץ רבי נחמיה⁴ אומר ומה אברהם שלא היה לו אלא בן אחד והקריבו ירש את הארץ אנו שבנינו ובנותינו מקריבין לעבודה זרה אינו דין שנירש את הארץ רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי⁵ אומ' ומה אברהם שלא היה לו במו⁶ לתלות ירש את הארץ אנו שיש לנו במו⁶ לתלו' אינו דין שנירש את הארץ ואני אומר ומה אברהם שלא נצטווה⁷ אלא מצות יחידות⁸ ירש את הארץ אנו שנצטוינו⁹ על כל¹⁰ מצוות¹¹ אינו דין שנירש את הארץ תדע שכן תשמע¹² מתשובה שהנבי¹³ משיבן אתה למד שנ' כה אמ' ה' על הדם תאכלו וגו' עמדתם על חרבכם וגומר על הדם תאכלו (ואת הארץ) זה אבר מן החי ועיניכם תשארו אל גלוליתכם זו עבודה זרה ודם תשפוכו זו שפיכות דמים¹⁴ עמדתם על חרבכם זו עינוי דין וגזל¹⁵ עשיתן תועבה זו משכב זכור ואיש את אשת רעהו טמאתם גילוי ערווה¹⁶ והרי דברים קל וחומר¹⁷ ומה שבע¹⁸ מצוות שנצטוו עליהן¹⁹ בני נח לא עשיתן²⁰ לפני²¹ ואתם אומרים נירש את הארץ ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבא²²

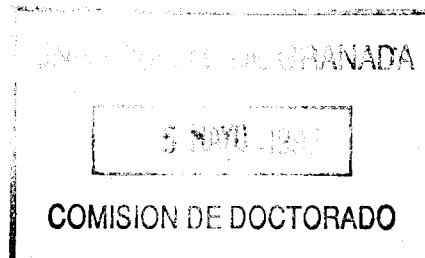
6 | נחמיה 5 | רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי 4 | לאלוהות 3 | והלא דברים קל וחומר 2 | דרש רבי עקיבא 1
13 | תדע שכן תשמע 12 | מצוות הרבה 11 | על כל 10 | שצויה אותנו 9 | על מצוה יחידית 8 | נצטיה 7 | כמה
גילוי 16 | זו הרין וגזל por זו עינוי דין וגזל 15 | כמשמעו por זו שפיכות דמים 14 | שיחוקאל
22 | לפני 21 | עשיתם 20 | עליהן 19 | שבע 18 | ודרי 17 | זו גילוי עריות por ערווה
ורואה אני

הלכה י: דרש רבי הרי הוא אומר כה אמר ה' צום הרביעי וצום השביעי וצום העשירי וגומר צום הרביעי זה שבעה עשר בתמוז שבו הבקעה² העיר ולמה נקרא שמו³ רביעי שהוא רביעי לחדשים⁴ צום החמישי זה תשעה באב יום שנשרף בו בית המקדש⁵ ולמה נקרא שמו חמישי שהוא חמש חמישי צום השביעי זה שלשה בתשרי יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם שהרגו ישמעאל בן נתנ' ללמדך שקשה מיתתן של צדיקי לפני המקו' כחורבן בית המקדש ולמה נקרא שמו שביעי שהוא חמש שביעי⁶ צום העשירי זה עשרה בטבת יום⁷ שבו סמך מלך בבל את ידו על⁸ ירושלם שנאמר ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחדש העשירי וגומר בן אדם כתב לך וגומר

5 | חודש רביעי por רביעי לחדשים 4 | צום 3 | הבקעה 2 | דרש רבי 1
8 | יום 7 | צום השביעי 6 | שבו נשרף בית אלהינו por המקדש
1 | חודש רביעי 5 | חודש רביעי 4 | צום 3 | הבקעה 2 | דרש רבי 1

הלכה יא: ואני אומר צום העשירי זה חמשה בטבת שבו באתה שמועה לבני גולה¹ שנאמר ויהי בשתי עשרה שנה בעשירי בחמשה² לחדש לגלותינו בא אלי הפליט וגו' ושמעו ועשו יום שמועה כיום שריפה והלא זה ראוי ליכתב³ ראשונ' למה נכתב באחרונה להסדיר⁴ חדשים כסדרן⁵ ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבא שרבי עקיבא אומר⁶ על ראשון אחרון ועל אחרון ראשון ואני אומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון סליק פירקא

6 | שהוא אימ' 6 | לסדרן 5 | להחזיר 4 | להכתב 3 | בחשעה 2 | שבו באתה 1 | sustituye desde

פרק ז

הלכה א: שבועת העדים והדייני' נאמרו' בכל לשון [השביע עליהן חמשה פעמים בכל לשון] ששומעי' ואמרו לו אמן הרי אלו' חייבין

אילו 1

הלכה ב: שבועת הדיינין באי זה צד¹ הרי מי שנתחייב שבוע' לחבור² אומריין לוי³ הרי יודע שכל העולם כולו מזדעזע⁴ ביום⁵ שנ' לא תשא שם ה' אלהיך וגו' כל עברות⁶ שבתורה כתוב בהן ונקה וזו כתוב בה לא ינקה כל עברות⁶ שבתור' נפרעיין ממנו וזו ממנו ומכל העולם⁷ ויהא עון העולם כולו תלוי בו שנ' אלה וכחש וגו' על כן תאבל האר' כל עברות⁶ שבתור' נפרעיין ממנו וזו ממנו ומקורביו שנ' אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואין בשר⁸ אלא קרוב⁹ שנ' ומבשרך אל תתעלם כל עברות⁶ שבתורה תולין לו לשנים ולשלשה דורות וזו לאלתר שנ' הוצאתיה נאום¹⁰ ה' צבאות הוצאתיה מיד¹¹ ובאה אל בית הגנב זה משביע לשקר ויודע שאין לו ביד¹² וגונב¹³ דעת הבריות¹⁴ ואל בית הנשבע בשמי לשקר כשמועו כל עבירות שבתורה בממונו וזה בממונו ובגופו שנ' ולנה בא וראה שדברים שאין האש אוכלתן שבועת שקר מכלה אותן¹⁵

קריבים 9 | בשרך 8 | אדם 7 | עבירות 6 | בשעה 5 | מזדעזע 4 | בית דין añade 3 | לחבירו 2 | כיצד por באי זה צד sustituye 1 | el texto mucho ואל בית הנשבע desde 15 | הבריות 14 | זה הגונב 13 | זה משביע falta desde 12 | לאלתר 11 | נאם 10 |

הלכה ד: אם' אמ' איני נשבע פוטרין אותו מיד אם אמ' נשבע אני אומ' זה לזה² סורר נא מעל אהלי האנשי' הרשעים האלה משביעי' אותו בשבועה האמורה בתורה שנ' ואשביעך בה' אלהי השמים ואל³ הארץ אומ' לו הרי יודע שלא על תנאי⁴ שבלבך אנו משביעים⁵ אותך אלא על תנאי⁶ שבלבנו⁷ וכן מצינו כשהשביע משה⁸ את ישראל בערבות מואב אמ' להם לא על תנאי⁹ שבלבכם אני משביע אתכם אלא על תנאי⁴ שבלבי¹⁰ שנ' ולא אתכם לבדכם וגו' כי את אשר ישנו פה וגו'

P; שבלבינו 7 | תנאים 6 | משביעיין 5 | תנאין 4 | ואלהי E P 3 | עמדין אצלנו אימריין por זה לזה sustituye 2 | אם falta 1 | של 10 | דעו שלא על תנאין por לא על תנאי sustituye 9 | הקי'בה 8 | שבלבנו

הלכה ה: אין לו אלא אתם¹ מניין² לדורות הבאים³ אחרים ולגרים שנתוספו עליכם שנ' ולא אתכם לבדכם אלא⁴ ואת אשר איננו פה עמנו היום

ולגרים falta desde 4 | הבאין 3 | מניין 2 | 1 falta el principio

הלכה ו: אין לי אלא מצות¹ שנצטוו ישראל² על הר³ סיני מניין⁴ לרבות מקרא מגלה⁵ ת"ל קיימו וקבלו וגו' ולא יעבר

מגילה 5 | מניין 4 | מהר 3 | ישראל falta 2 | מצוות 1

הלכה ז: ברכות¹ הלל ושמע ותפלה² נאמריין³ בכל לשון ר' אומ' אומ' אני שאין שמע נאמ'⁴ אלא בלשון הקדש⁵ שנ' והיו הדברים האלה ברכת כהנים אלו⁶ בשעה⁷ שהכהנים עומדיין⁸ על מעלות האולם

| בשעה falta 7 | עילו 6 | הקודש 5 | שמע אין עומריין עתו por שאין שמע נאמ' sustituye 4 | נאמרו 3 | תפילה 2 | ברכת 1 | עומריין E P 8

הלכה ח: הכל כשרין¹ לעלות במעלות האולם בין תמימין² בין בעלי מומין³ בין במשמר⁴ שלו בין שאין המשמר שלו חוץ ממני שיש בו מום⁵ בפניו בידי וברגליו שלא⁶ ישא את כפיו ב"מק"דש⁷ מפני שהעם מסתכלין בו וכשם שנשיאות כפים במקדש כך נשיאות כפים בגבולין

ב"מק"דש falta 7 | לא 6 | לו מומין 5 | שהמשמר 4 | מומים 3 | תמימים 2 | כשרים 1

הלכה ט: מעשה בר' יוחנן בן ברוקה¹ ור' לעזר² חסמא שבאו מיבנה ללוד והקפילו³ פני ר' יהוש' בפקיעין אמ' להם⁴ ר' יהושע⁵ מה חידוש היה⁶ בבית המדרש היום אמרו לו תלמידין⁷ אנו ומימך⁸ אנו שותין אמ' להם אי אפשר שלא יהא חידוש בבית המדרש⁷ שבת של מי היתה אמרו לו⁸ של⁹ ר' לעזר¹⁰ בן עזריה היתה אמ' להם¹¹ היכן היתה הגדה¹² הקהל את האנשים והנשים והטף אמ' להם מה דרש בה אמ' לו ר' כך דרש בה¹³ אם אנשים באו¹⁴ ללמוד נשים באו¹⁵ לשמוע טפילין¹⁶ למה הן באין¹⁷ כדי ליתן¹⁸ שכר למביאיהן¹⁹

בית המדרש por שלא 7 sustituye desde 7 | היה לכם 6 | ר' יהושע falta 5 | לון 4 | הקבילה E P 3 | אלעזר E P 2 | ברוקא 1 באות 15 | באים 14 | אמ' להם falta desde 13 | ובמה דרש 12 | להן 11 | אלע' 10 | שבת של 9 | אמרו לו falta 8 | בלא חידש למביאיהם 18 | לקבל 17 | בא 16

הלכה י: ועוד אחרת¹ דרש את ה' האמרת היום וה' האמירך היום אמ' להם הקב"ה כשם שעשיתם אותי חטיבה אחת בעולם אף אני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם הבא²

אמ' להם falta desde 2 | אחרת 1

הלכה יא: ועוד אחרת דרש דברי חכמים כרבונו¹ וכמסמרות נטועים מה דורבן² זה מכרין את הפרה להביא חיים בעולם³ אף⁴ דברי תורה אינן אלא⁵ חייך⁶ לעולם שנ' עץ חיים היא וגו' או מה דורבן² זה מיטלטל יכול אף כך⁷ דברי תורה⁸ ת"ל וכמסמרות נטועים [או אינן⁹ חסירין¹⁰ ולא יתירין¹¹ תלמוד לומר נטועים] מה נטיעה פרה ורבה אף דברי תורה פריין ורביין¹² בעלי אסופות אילו שנכנסין ויושבין¹³ אסופות אסופות ואומ' על טמא טמא ועל טהור טהור על טמא במקומו ועל טהור במקומו¹⁴

12 | יתירין 11 | חסירין 10 | לא 9 | מיטלטלין añade 8 | אף 7 | חיים 6 | מביאין 5 | כך 4 | לעולם 3 | רבין 2 | אחרת 1 falta desde 13 | מה נטיעה falta desde 14 | שנכנסין ויושבין 13 | על טמא במקומו

הלכה יב: שמא¹ יאמר אדם ברעתו² הואיל ובית שמיי מטמין ובית הלל מטהרין³ איש פל' אוסר ואיש פל' מתיר⁴ למה אני למד תורה מעתה⁵ ת"ל דברים הרברים אלה הרברים כל הרברים⁶ נתנו מרועה אחד⁷ אל אחד בראן פרנס אחד נתנן רבון כל המעשים ברוך הוא אמרו⁸ אף אתה עשה לכך חרדי חרדים והכניס בה⁹ דברי בית שמיי ודברי בית הלל דברי המטמאין ודברי המטהרין¹⁰ אמ' להם אין דור יתום שר' ליעזר¹¹ שרין בתוכו

רועה אחד 7 | cambia la cita 6 | תורה מעתה falta 5 | איש פל' falta desde 4 | ואילו אסורין ואילו מתירין 3 | נעצמו 2 | לא 1 אלעזר בן עזריה 11 | דברי מטמאין ואת דברי המטהרין 10 | בו 9 | פרנס אחד falta desde 8 | קיבל

הלכה יג: במה¹ של עץ היו עושין² לו בעזרה ויושב עליה ר' ליעזר³ בן יעקב אומ' בהר הבית שנ' ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים מן האור⁴ ועד מחצית⁵ היום וגו' ויעמד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לו לדבר וגו' ויפתח עזרא הסופר לעיני העם וגו'

חצית 5 | מהאור 4 | אליעזר 3 | עושין 2 | בימה 1

הלכה יד: ויברך עזרא את ה' האלים¹ הגדול ויענו כל העם אמן וגו' ואומ' ותרא את המלך עומד על עומדו במבוא השער והחצוצרות וגו'

ואומ' 2 falta | אלהים 1

הלכה טו: אותו היום¹ כהנים עומדין² בגדרים ובפרצות וחצוצרות של זהב בידיהם³ תוקעין⁴ ומריעין ותוקעין כל כהן שאין בידו חצוצרות⁵ אומ' דומה זה שאין⁶ כהן הוא⁷ שכר גדול היה ליושבי ירושלם⁸ שמשכירין חצוצרות⁵ בדינר זהב

להם באנשי ירושלם 8 | היא falta 7 | שאין זה 6 | חצוצרת 5 | falta 4 | בידם 3 | בגדירות 2 | היו añade 1

הלכה טז: בו ביום ראה ר' טרפון חיגר עומד ומתריע¹ בחצוצרות משם ראה² חגר³ תוקע במקדש משם⁴ ר' נתן אמרו נתחייבו ישראל כלייה שחינפו⁵ לאגריפס המלך⁶

המלך falta 6 | לו añade 5 | משום 4 | חיגר 3 | ר' טרפון וא' añade 2 | ומריע 1

הלכה יז: קורא מתחלת¹ אלה הדברים עד² שמע והיה אם שמוע³ עשר תעשר וכי תכלה לעשר ר' יהודה אומ' לא היה צריך להתחיל מראש הספר אלא⁴ שמע והיה אם שמע תשמע עשר תעשר וכי תכלה לעשר⁵ ופרשת המלך עד שגומר את כולה⁶ ופרשות הנדרשות⁷ בה וגומר עד סוף כי ה' אליהם ההולך עמכם זה השם הניתן⁸ בארון שנ' וישלח אתם⁹ משה אלף למטה לצבא אתם ואת פינחס¹⁰ מגיד¹¹ שפנחס משה מלחמה וכלי הקדש זה ארון שנ' ולא יבאו לראות כבלע וגו'¹² ויש אומ' אילו בגדי כהונה שנ' ובגדי הקדש¹³

הנתון 8 | הנדרשת 7 | עד שגומר את כולה falta 6 | והיה אם שמע desde falta 5 | מן añade 4 | שמע 3 | עד falta 2 | מתחילת 1 | הקדש 13 | זה ארון desde falta 12 | מלמד שהיה 11 | לצבא desde falta 10 | אותם 9

הלכה יח: ר' יהודה בן לקיש אר' שני ארונות היו¹ אחד² שיצא עמהן למלחמה ואחד ששרוי עמהן במחנה שיצא עמהן למלחמה היה בו ספר תורה שנאמ' וארון ברית ה' נסע לפניו וגו' וזה ששרוי עמהן במחנה זה שהיו בו לוחות ושברי לוחות שנ' וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה פעמים יוצא³ ומדבר עמהן⁴ אחד⁵ בספר ואחד⁶ במערכי⁶ המלחמה שבספר מהו אומ'⁷ ילך וישמע דברי כהן במערכי המלחמה מהו אומ' מי האיש אשר בנה בית חדש וגו'⁸ נפל ביתו ובנאו הרי זה חוזר ר' יהודה אר' אם חידש בו דבר חוזר ואם לאו אין⁹ חוזר ר' ליעזר¹⁰ אומ' אנשי שרון לא היו חוזרין¹¹ לבתיהם¹² מפני שמחדשין¹³ אותן¹⁴ פעם¹⁵ אחת בשבוע ומי האיש אשר נטע כרם ולא חללו ילך וישוב לביתו אחד הנוטע את הכרם¹⁶ ואחד הנוטע¹⁷ חמשה אילני מאכל מחמשת המינין אפי'¹⁸ בחמש עיירות¹⁹ הרי זה חוזר ר' ליעזר בן יעקב²⁰ אר' אין לי במשמע אלא כרם

אינו 9 | cambia final de la frase 8 | מהו אומ' בספר 7 | במערכי falta 6 | אחת 5 | עמהם 4 | היה 3 | זה 2 | עמהן añade 1 | 18 | נטע 17 | אחד desde falta 16 | פעם אחת 15 | אותם 14 | שהן מחדשין 13 | לבתיהן 12 | היו הולכין 11 | אלעזר 10 | אפילו 19 | חמש שורות 20 | ואפילו

הלכה יט: מי האיש אשר ארש¹ אשה אחד מארס ואחד מיבם² אפי' שומרת יבם לחמשה אחים³ ואפי' חמשה אחים ששמעו שמת אחיהם במלחמה כולן חוזרין ובאין⁴

ובאין falta 4 | אחין 3 | מיבם 2 | אירש 1

הלכה כ: אין לי אלא בונה¹ ביתו² ולא חנכו נטע כרם ולא חללו ארש³ אשה ולא לקחה⁴ מניין⁵ בנה בית⁶ וחנכו ולא שהה שנים עשר חדש⁷ נטע כרם וחללו ולא שהה שנים עשר חדש⁷ ארש⁸ אשה ולקחה ולא שהה שנים עשר חדש⁷ מניין⁹ שאין זזין ממקומן ת"ל כי יקח איש אשה חדשה דבר זה בכלל היה ולמה יצא להקיש עליו לומר לך מה זה מיוחד שאירש אשה ולקחה ולא שהה שנים עשר חדש שאין זזין ממקומן [אף כולן כן]¹⁰ למדה¹¹ תורה דרך ארץ נתמנתה¹² לאדם פרנסה יקח לו¹³ בית חזרה נתמנתה לו יקח לו שרה חזרה ונתמנתה לו יקח לו אשה שנ' מי האיש אשר בנה ומי האיש אשר נטע ומי האיש

אשר ארש וכן שלמה אמ' בחכמתו¹⁴ הכן בחוץ מלאכתך וגו' הכן בחוץ מלאכתך זה בית ועתדה בשדה זה שדה¹⁵ אחר ובנית ביתך זו אשה

10 diferente | מנין 9 | אירס 8 | חודש 7 | חדש añade 6 | מניין 5 | שהן יוצאין וחוזרין añade 4 | ארס 3 | בית 2 | בנה 1 כמשמעו 15 | בחכמתו 14 | לו falta 13 | נתמנה 12 | לימדה 11 | דבר זה redacción desde

*הלכה כא: דבר אחר¹ הכן בחוץ מלאכתך זו מקרא ועתדה בשדה לך זו משנה אחר ובנית ביתך זה מדרש דבר אחר הכן בחוץ מלאכתך זו משנה ועתדה בשדה לך זה מדרש אחר ובנית ביתך אילו הלכות דבר אחר הכן בחוץ מלאכתך זה מדרש ועתדה בשדה לך אילו הלכות אחר ובנית ביתך אילו הגדות דבר אחר הכן בחוץ מלאכתך אילו הלכות ועתדה בשדה לך אילו אגדות אחר ובנית ביתך זה תלמוד ר' ליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אמ' הכן בחוץ מלאכתך זה תלמוד ועתדה בשדה לך זה מעשה הטוב אחר ובנית ביתך בא דרוש וטול שכר²

ר' אימ' 1

הלכה כב: ויספו השוטרים וגו' הירא ורך הלבב שמתירא¹ מן העבירה שבידו שנ' למה אירא בימי רע דברי ר' יוסה² הגלילי ר' עקיבא אמ' מי האיש הירא ודאי מה ת"ל שוב³ ורך הלבב שאפלו⁴ גבור⁵ שבגבורים⁶ וחזק שבחזקים⁷ והיה⁸ רחמן היה חוזר שנ' ולא ימס את לבב אחיו כלבבו ר' שמעון או' כל השומע דברי כהן במערכות המלחמה⁹ ואינו חוזר לסוף¹⁰ שהוא נופל¹¹ בחרב ומפיל ישראל בחרב¹² ומגלה אתם¹³ מארצם ובאין אחרים ויושבין בארצם¹⁴ שנ' ואיש אחר יקחנה אחר יכול דודו ובן דודו נאמ' כאן אחר ונאמ' להלן אחר מה אחר שנאמ'¹⁵ להלן נכרי אף אחר שנאמ'¹⁵ כאן נכרי שמע שמת אחיו במלחמה¹⁶ עד שלא ניתן במשא חוזר משניתן במשא אינו חוזר

במערכות 9 | היה 8 | חזק שבחזקים 7 | שבגיבורים 6 | גיבור 5 | אפילו 4 | שוב falta 3 | יוסי 2 | זה המתירא 1 אחר 15 | בעמים por ובאין אחרים ויושבין בארצם 14 | אותם 13 | עמו 12 | שנופל 11 | סוף 10 | המלחמה במלחמה שמת אחיו 16 | שנאמ'

הלכה כג: יש¹ יוצאין וחוזרין יוצאין ואין חוזרין ויש שאין יוצאין כל עקר² כל אילו שאמרו יוצאין וחוזרין נותנין פסי העיר ומספקין מים ומזון למלחמה³ ומתקנין את הדרכים ושאר⁴ כולן⁵ אין חוזרין

יוצאין 5 | והשאר 4 | במלחמה 3 | עיקר 2 | יש מהן 1

הלכה ד: כל אילו שאמרו אין יוצאין כל עיקר כגון¹ הבונה² בית וחנכו ולא שהה שנים עשר חודש³ נטע כרם ותלול⁴ ולא שהה שנים עשר חודש⁵ ארש⁵ אשה ולקחה ולא שהה⁶ שנים עשר חודש הללו⁷ אין נותנין פסי העיר ואין מספקין מים ומזון למלחמה ואין מתקנין את הדרכים ר' יהודה היה קורא למלחמת הרשות מלחמת מצוה אבל מלחמת חובה הכל יוצא אפי' חתן מחררו וכלה מחופתה

אילו אין יוצאין כל עיקר 7 | שהו 6 | אירס 5 | חילול 4 | ולא שהה שנים 3 | בנה 2 | כגון falta 1

פרק ח

הלכה א: ברכות וקללות אילו שאמרו ישראל בשעה שעברו¹ ישראל את הירדן שנא' והיה ביום אשר תעברו את הירדן כיצד עברו ישראל את הירדן בכל יום היה ארון² נוסע אחר שני דגלים³ והיום⁴ נסע תחלה⁵ שנ' הנה ארון הברית (הברית) ארון כל הארץ וג'

תהילה 5 | היום הווי 4 | añade cita bíblica 3 | הארון 2 | כשעברו 1

הלכה ב: בכל יום היו לויים¹ נושאים את הארון והיום נשאוהו כהנים שנ' והיה כנוח כפות רגלי הכהנים וגו' ר' יוסה² או' בשלשה מקומות נשאו כהנים³ את הארון אחת⁴ כשעברו ישראל את הירדן ואחת⁵ כשסבבו את יריחו ואחת⁶ כשהחזירוהו למקומו

אחת falta 4 | הכהנים 3 | יוסי 2 | הליים 1

הלכה ג: וכיון שהוטבלו¹ מקצת² רגלי הכהנים בירדן³ עמדו מי הירדן⁴ שנ' ויעמדו המים היורדים מלמעלה וגו' שנים עשר מיל על שנים עשר מיל היה גובהן של מים דברי ר' יהוד' אמ' ר' לעזר⁵ בי ר' שמעון וכי אדם קל או מים קלים⁷ הוי אומ' מים קלין⁸ יותר⁹ מאדם¹⁰ מלמד שהיו¹¹ מגרשין¹² ועולין¹³ למעלה¹⁴ למעלה כיפין על גבי¹⁵ כיפין כשלש¹⁶ מאות מיל עד שראו¹⁷ אותם¹⁸ כל מלכי אומות¹⁹ העולם²⁰ שנ' ויהי כשמוע כל מלכי האמורי אשר בעבר הירדן ימה וגו'

altera el orden de la frase 7 | בר' 6 | אלעזר 5 | במקומו añade 4 | במים 3 | מקצת falta 2 | שניטבלו 1 | falta un 15 | למעלה 14 | יעילין falta 13 | נגרשין 12 | המים añade 11 | מבני אדם 10 | יותר falta 9 | קלים 8 | העולם falta 20 | האומות 19 | איתן 18 | עד ש- falta 17 | כשלש 16

הלכה ד: וכן רחב אומר¹ לשלוחי יהושע כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מפניכם וגו' ונשמע וימס לבבנו וגו'

אמרה 1

הלכה ה: עורם¹ בעבר הירדן² אמ' להם יהושע דעו על מנת כן אתם נכנסין לארץ³ שתורישו את יושביה שנ' והורשתם את יושבי הארץ מפניכם ואבדתם וגו' ואם לא תורישו והיה כאשר דמיתו לעשות להם אעשה לכם ואם אין⁴ אתם מקבלין באין⁵ מים ושוטפין אתכם

באים 5 | אי 4 | altera el orden de la frase 3 | מנת desde 3 | בירדן 2 | עורן 1

הלכה ו: עורם¹ בירדן אמ' להם יהושע הרימו לכם איש אבן אחת על שכמו למספר שבטי בני ישראל והנחתם אתם תחת מצב רגלי הכהנים בירדן סימן לבנים שעברו אבותם בירדן² עורם³ בירדן אמ' להם יהושע שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב וגו' ר' יהודה אומ' ר' חלפתא ואלעזר בן מתיא ותנניה⁴ בן כינאי⁵ עמדו על אותן אבנים ושערו⁶ כל⁷ אחת ואחת משוי⁸ ארבעי⁹ סאה מיכן אתה מחשב כמה היה באשכול וכיון שעלה אחרון שבישראל לירדן⁹ חזרו מי הירדן¹⁰ למקומם¹¹ שנ' וישבו מי הירדן למקומם וילכו כתמול שלשום על כל גדותיו נמצאו ישראל לצד¹² אחד וארון ונושאי¹³ לצד¹² אחד נשא ארון את¹⁴ נושאו והעבירן בירדן נמצאת אומ' שלשה מיני אבנים הן אחד שהעמיד משה על שפת הירדן בערבות מואב ואחר שנתן¹⁵ תחת מצב רגלי הכהנים¹⁶ ואחר שהעבירו¹⁷ עמהן ר' יהודה אומ' על אבני מזבח¹⁸ כתבוהו אמרו לו היאך למדו אותן¹⁹ אומות העולם את²⁰ התורה אמ' להן²¹ מלמד שנתן²²

המקום²³ בלב²⁴ כל אומה ומלכות²⁵ ושלחו נטורים²⁶ שלהם והשיאו את הכתב מגבי אבנים²⁷ בשבעים לשון באותה שעה נתחתם גזר דינם²⁸ של אימות העולם לבאר שחת

המים | 10 | מן הירדן | 9 | משוי falta | 8 | לכל | 7 | ושיערום | 6 | חכינאי | 5 | חניאי | 4 | אבא | 3 | סימן לבנים | 2 | falta desde | 1 | עורן | 1 | אותן | 19 | גבי המזבח | 18 | שנשאי | 17 | בירדן | 16 | añade | 15 | שנתנו | 15 | את | 14 | falta | 14 | וכהנים | 13 | מצר | 12 | למקומן | 11 | מעל האבנים | 27 | נוטירין | 26 | כל אימה ומלכות | 25 | falta | 25 | בלבם | 24 | הקיבו | 23 | מלמר ש- | 22 | falta | 22 | להם | 21 | את | 20 | falta | 20 | דינן | 28 |

הלכה ז: ר' שמעון אר' על הסיד כתבו¹ כיצד כירוהו² וסדרוהו³ בסיד וכתבו עליו את כל דברי התורה בשבעים לשון⁴ וכתבו מלמטה⁵ למען אשר לא ילמדו אתם וגו' אם אתם חוזרין בכס אנו מקבלין אתכם בוא וראה כמה ניסין⁶ נעשו לישראל⁷ באותו היום עברו מי⁸ הירדן ובאו אל הר גרזים⁹ ואל הר עיבל שבשומרון שבצד שכם שבאצל אילוני מורה שנ' הלא המה בעבר הירדן אחרי וגו' יותר¹⁰ מששים¹¹ מיל לא¹² עמד איש בפניהם וכל שעמד¹³ בפניהם מיד נתרו שנ' את אימתי אשלה לפניך וגו' ואר' תפל עליהם אימתה ופחד וגו' עד יעבר עמך זו ביאה ראשונה עד יעבר עם זו קניית זו ביאה שניה אמור מעתה ראויין היו ישראל לעשות להם כדרך שנעשה להם על הים אל' שחטאו

| להר גרזים | 9 | את | 8 | עשה להם לישראל | 7 | ניסים | 6 | למטא | 5 | בשבעים לשון | 4 | falta | 4 | וסידרוהו | 3 | כיירוהו | 2 | כתבוהו | 1 | העומד | 13 | ולא | 12 | ששים | 11 | ואל הר עיבל | 10 | falta desde | 10

הלכה ח: ואחר כך¹ הביאו את האבנים² ובנו את המזבח והעלו עליו עולות ושלמים וישבו ואכלו ושתו³ ונטלו את האבנים ובאו ולנו במקומן שנ' והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון יכול בכל מלון ת"ל במלון אשר תלינו בו הלילה והיכן לנו בגלגל⁴ ואומ' ואת שתים עשרה האבנים האלה וגו' הא למדת⁵ שכגלגל העמידום

מלמד | 5 | היכן היה | 4 | וישבו ואכלו ושתו | 3 | falta | 3 | שהעלו מן הירדן | 2 | añade | 2 | ואחר כך | 1 | falta | 1

הלכה ט: כיצד אמרו ישראל¹ ברכות וקללות ששה שבטים עלו לראש הר גרזים וששה שבטים עלו לראש הר עיבל כהנים ולויים וארון עומדים² למטה באמצע הכהנים³ מקיפין את הארון והלויים את הכהנים וישראל מיכן ומיכן שנאמ' וכל ישראל וזקניו מה ת"ל חציו אל מול הר גרזים וחציו אל מול הר עיבל מלמד⁴ שמחצה אל הר⁵ גרזים מרובה יותר משל הר⁶ עיבל מפני שמקצת שבטו של⁷ לוי למטה ר' ליעזר⁸ בן יעקב אומ' אין⁹ אתה יכול לומר לוי למטה שכבר נאמ' לוי למעלה ואין אתה יכול לומר לוי למעלה שכבר נאמר לוי למטה¹⁰ אמור מעתה זקני כהונה ולוייה למטה ושאר¹¹ שבט¹² למעלה ר' אומ' הראויין לשרת עומדין למטה ושאיין ראויין לשרת עומדין למעלה הפכו פניהם כלפי הר גרזים ופתחו בברכה¹³ ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה תועבת ה' מעשה ידי חרש ולא שם בסתר והיו אילו ואילו עונין ואומ' אמן הפכו פניהם¹⁴ כלפי הר עיבל ופתחו¹⁵ בקללה¹⁶ ארור האיש אשר יעשה פסל וגו' והיו אילו ואילו עונין אמן הפכו¹⁷ כלפי הר גרזים ופתחו¹⁵ בברכות ברוך אשר יקים את דברי התורה¹⁸ כלפי הר עיבל ופתחו¹⁹ בקלל¹⁹ ארור אשר לא יקים וגו'

10 | אי | 9 | אלעי | 8 | שבטו של | 7 | falta | 7 | מרובה מהר | 6 | מר | 5 | מלמד | 4 | falta | 4 | כהנים | 3 | עומדין | 2 | ישראל | 1 | falta | 1 | פיהן | 15 | תועבת ה' מעשה | 14 | falta desde | 14 | בברכות | 13 | שבט | 12 | falta | 12 | והשאר | 11 | ואין אתה יכול | 10 | פיהם | 19 | añade | 19 | התורה הזאת | 18 | והיו אילו | 17 | falta desde | 17 | בקללות | 18

הלכה י: ברוך בכלל ברוך בפרט ארור בכלל ארור בפרט וללמד וללמד לשמור ולעשות ארבע על ארבע הרי שמונה שמונה על שמונה¹ הרי שש עשרה ושלש בריתות² עם כל³ אחת ואחת הרי ארבעים ושמונה¹ בריתות² וכן בהר סיני וכן בערבות מואב

לכל | 3 | כריתות | 2 | שמונה | 1

הלכה יא: ר' שמעון מוציא של הר גרזים ושל¹ הר עיבל ומביא של אהל מועד ואין לך כל דבר ודבר
שלא נכרתו עליו ארבעים ושמונה בריתות² ר' שמעון בן יהודה³ איש כפר עכו אומ' משום ר' שמעון אין
לך כל דבר ודבר⁴ בתורה שלא נכרתו עליו חמש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים
בריתות⁵ כיוצאי⁶ מצרים אמ' ר' אם לדברי⁷ ר' שמעון בן יהודה איש כפר עמוס שאמ' משם ר' שמעון⁸
אין לך כל דבר ודבר בתורה⁹ שלא נכרתו עליו שלש עשרה בריתות¹⁰ ויש עם כל⁸ אחת ואחת⁹ שש¹⁰
מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות והמשים

מהן 9 añade | בכל 8 | איש כפר 7 falta desde | כדברי 6 | כמיניין יוצאי 5 | שבתורה 4 | אלעזר 3 | כריתות 2 | של 1 falta
| חמש 10

פרק ט

הלכה א: נמצא בעבר הירדן היו עורפין¹ שנ' כי ימצא חלל וגו' לרבות עבר הירדן ר' לעזר² אומ' בכלום³ אם⁴ היה חלל היו עורפין אמ' לו ר' יוסה בי רבי⁵ יהודה אינו אלא⁶ חנוק ומושלך בשדה שמא עורפין היו⁷ לכך נאמ' חלל אם כן למה נאמ' נופל אלא שאפלו⁸ הרוג ותלוי באילן לא היו עורפין נמצא בעליל של עיר⁹ (לא היו עורפין) היו מודדין מצות¹⁰ עיסוק במדידה כיצד עושין לו שלוחי בית דין יוצאין ונוטלין¹¹ סימניו וחורפין וקוברין אותו ומציינין את מקומו עד שיבאו לבית דין הגדול¹² שבלשכת¹³ הגזית וימדור¹⁴ נמצא סמוך לספר בעיר¹⁵ שיש בה גוים או בעיר¹⁵ שאין בה בית דין לא היו מודדין אין מודדין אלא לעיר שיש בה בית דין אם היה¹⁶ עיר גוים¹⁷ בינתים¹⁸ או¹⁹ סמוכה לירושלים²⁰ לא היו מודדין אלא מניחין אותה ומודדין חוצה לה מקום גיתה²¹ ותפיסתה הרי זו²² אסורה כמה היא תפיסתה ארבעים אמה ר' אומ' חמשים אמה

אפילו 8 | היו עורפין 7 | כי אם היו por אינו אלא 6 sustituye | יוסי בר' 5 | אם falta 4 | בכולן 3 | אלעזר 2 | עורפין sólo 1 | של גוים 17 | היתה 16 | לעיר 15 | וימדורו 14 | שבלשכת 13 | הגדול falta 12 | מטלקין 11 | שמצות 10 | העיר 9 | הרי זו 22 falta | גיזתה 21 | לירושלם 20 | שהיתה 19 añade | בינתיים

הלכה ב: הזקנים אומ' ידינו לא שפכה¹ את הדם הזה ועינינו לא ראו כהנים אומ' כפר לעמך ישראל אשר פדית וגו' ורוה הקדש² אומ' ונכפר להם הדם שלשה דברים³ מ⁴ שאמר זה לא אמר זה⁵ כיוצא בדבר⁶ אתה אומ' באנו אל הארץ אשר שלחתנו אמר יהושע כלב אמר⁷ עלה נעלה וירשנו אתה מרגלים⁸ אמרו אפס כי עז העם היושב בארץ שלשה דברים זה בצד זה מי שאמר זה לא אמר זה ומי שאמר זה לא אמר זה⁹

אמר 7 | כיוצא בו 6 | desde aquí se altera el orden de los párrafos 5 | מה 4 | זה בצד זה 3 añade | הקדש 2 | שפכו 1 | שלשה דברים 9 falta | אמרו מרגלים 8 | כלב

הלכה ג: כיוצא בדבר¹ אתה אומ' ותאמר הכר נא למי החותמת אמרה תמר צדקה ממני אמר יהודה ורוח הקדש אומרת² ולא יסף עוד לדעתה שלשה דברים זה בצד זה ומי שאמר זה לא אמר זה³

שלשה דברים 3 falta | אמ' רוח הקדוש 2 | כיוצא בו 1

הלכה ד: כיוצא בדבר¹ אתה אומ' אי לנו מי יצילנו מיד האלים האדירים אמרו כשרין שבהן רשעים שבהם² אמרו אלה הם האלים המכים עשר מכות ושלמו מכותיו במדבר³ גבורים⁴ שבהן⁵ אמרו התחזקו והיו לאנשים פלשתים שלשה דברים זה בצד זה וכו' כיוצא בדבר¹ אתה או' בעד החלון נשקפה ותיבב אמרה אמו של סיסרא חכמות שרותיה וגו' הלא ימצאו יחלקן שלל אמרה אשתו⁶ וכלותיו כן יאבדו כל אויבין וגו' אמרה רוח הקדש⁷ שלשה דברים זה בצד זה וגו'⁸

falta el final | רוח הקדוש אחמ' 7 | של סיסרא añade 6 | שבהם 5 | גיבורין 4 | היו לו ושלמו 3 | שבהן 2 | כיוצא בו 1

הלכה ה: כיוצא בדבר¹ אתה אומ'² מיכה³ המורשתי היה נביא בימי חזקיה מלך יהודה ומה היה מתנבא ויאמר אל כל עם יהודה לאמר כה אמר ה' צבאות ציון שדה תחרש וירושלם עיים תהיה והר הבית לבהמות יער ההמות המיתו חזקיהו מלך יהודה וכל יהודה הלא ירא את ה' ויחל את פני ה' וינתם ה' על הרעה אשר דבר עליהם ואנחנו עש' רעה גדו' על נפ'⁴ אמרו כשרים שבהן⁵ רשעים שבהן⁵ אמרו וגם איש היה מתנבא בשם ה' אוריהו בן שמעיהו מקרית יערים ויתנבא על העולם הזה ועל הא' הו' ככל דברי ירמיהו וישמע המלך וכל גבו' וכל השרים את דבר' ויבקש המ' וישמע אוריהו ויירא ויברח ויבא מצרים וישלח המלך אנשים מצרים את אלנתן בן עכבור ואנשים אתו אל מצרים ויוציאו את אוריהו ממצרים וביארוהו אל המלך ויכהו בחרב וישלך את נבלתו אל קברי בני העם אמרו כשם שאוריהו נתנבא ונהרג⁶

כך ירמיהו⁷ חייב ליהרג שנ' אך יד אחיקם בן שפן היתה את ירמיהו לבלתי תת אותו ביד העם להמיתו
כל פרשה זו עירובי דברים מי⁸ שאמ' זה לא אמ' זה

מה 8 | ירמיה 7 | כשם שנורג איריה 6 | בהם 5 | עד כאן añade 4 | אמר מיכה 3 | אתה אוימ' falta 2 | כיוצא בו 1

הלכה ו: כיוצא בדבר¹ אתה אוימ' משא נינוה ספר חזון נחום האלקושי אל קנרא ונוקם ה' נוקם ה' וגו'²
ה' ארך אפים וגדל כח וגו' גוער בים וגו' כל פרשה³ זו עירובי דברים מי⁴ שאמ' זה לא אמ' זה

מה 4 | הפרשה 3 | ואוימ' 2 | כיוצא בו 1

הלכה ז: כיוצא בדבר¹ אתה אוימ' למנצח אל תשחת לדוד מכתם האמנם אלם צדק וגו' אף בלב עליות
וגו' זורו רשעים מרחם וגו' כל פרשה זו עירובי דברים מי² שאמ' זה לא אמ' זה

מה 2 | כיוצא בו 1

הלכה ח: כיוצא בדבר¹ אתה אוימ' תחת התפוח עוררתיך אמרה רוח הקדש² שימני כחותם על לבך אמרה
כנסת ישראל³ כי עזה כמות אהבה אמרו אומות העולם⁴ שלשה דברים זה בצד זה וכי⁵

falta el final 5 | אומות העולם אמרו 4 | ישר' אוימ' 3 | עד כאן רוח הקדש אוימ' 2 | כיוצא בו 1

פרק י

הלכה א: בזמן שהצדיקים¹ באין² לעולם טובה באה לעולם ופורענות מסתלקת מן העולם וכשנפטרין³ מן העולם פורענות⁴ באה לעולם וטובה מסתלקת מן העולם⁵

1 | falta el final | 5 | ראה por מן העולם פורענות 4 | sustituye | 3 | כשנפטר | 2 | בא | | שהחריק 1

*הלכה ב: בזמן שהרשעים באין לעולם פורענות¹ באה לעולם וטובה מסתלקת מן העולם וכשמסתלקין מן העולם טובה באה לעולם ופורענות מסתלקת מן העולם ומניין שכשהצדיקים באין לעולם טובה באה לעולם ופורענות מסתלקת מן העולם שנ' ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו וגו' ומניין כשנפטרין מן העולם פורענות באה לעולם וטובה מסתלקת מן העולם שנ' ואין איש שם על לב ואומ' יבא שלום ינחו על משכבותם וגו' הולך שלום אל הקבר ואומ' ואתם קרבו הנה בני עוננה וגו' ומניין שכהרשעים באין לעולם פורענות באה לעולם וטובה מסתלקת מן העולם שנ' בבא רשע בא גם ברו וגו' ומניין שכשמסתלק מן העולם טובה באה לעולם ופורענות מסתלקת מן העולם שנ' ובאבד רשעי' רנה וגו' ואו' למען ישוב ה' מחרון אפו וגו'

1 רעה

*הלכה ג: כל זמן שהרשעים¹ בעולם² הרון אף³ בעולם² אברו⁴ מן העולם פורענות⁵ נסתלק וחרון אף מן העולם ולא שהצדיקים תולין לעולם בחייהם בלבד אלא אף במיתה שנ' ויהי לשבעת הימים ומי המבול וגו' מה טיבן של אילו שבעת הימים אילו שבעת ימי אבול של מתושלח הצדיק שעיקבו את הפורענות מלבוא לעולם לכך נאמ' ויהי לשבעת הימים

1 | añade | 5 | נסתלקו רשאים | 4 | בא | | לעולם 2 | באין 1 |

הלכה ד: דבר אחר מה טיבן של שבעת הימים הללו מלמד שנתן להם המקום שבעת ימים לאחר גזירה שמא יעשו תשובה ולא עשו לכך נאמ' ויהי לשבעת הימים דבר אחר ויהי לשבעת הימים¹ מלמד ששינה להם² המקום³ סדורו של⁴ עולם והיתה חמה יוצאה⁵ במערב ושוקעת במזרח לכך נאמ' ויהי לשבעת הימים⁶

1 | falta desde | 6 | וירחט | 5 | סדרי | 4 | עליהם 3 | añade | 3 | להם 2 | falta | 2 | מה טיבן של 1 | falta desde

הלכה ה: דבר אחר מלמד שנתן¹ להם המקום² מאכל ומשתה וישבו ואכלו ושתו והראן מעין העולם הבא כל כך למה³ כדי שיראו דברו⁴ וידעו מה אבדו כל זמן שהיה אברהם קיים היה שובע שנ' וה' ברכ את אברהם בכל משמת⁵ אברהם⁶ ויהי רעב בארץ

1 | añade | 6 | כשמת | 5 | יראו דברו 4 | falta | 4 | más breve en E | 3 | הקב' 2 | מלמד ש 1 | falta

*הלכה ו: בא יצחק היה¹ שובע שנ' ויזרע יצחק בארץ וגו' כלזמן שהיה אברהם קיים היו בארות² נובעות מים משמת אברהם מהו או' וכל הבארות וגו' אמרו הואיל ואין נובעות מים אינן אלא תקלה מפני גייסות עמדו וסתמום בא יצחק והיו בארות נובעות מים שנ' וישב יצחק ויחפר את בארות המים וגו' ויחפרו עבדי יצחק בנחל

1 | בורות 2 | והיה 1 |

הלכה ז: עד שלא¹ ירד יעקב לארם נהרים לא נתברך ביתו של לבן הארמי² שנ' כי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרוב ויברר ה' אותך לרגלי משירד מהו אר' ויפרוץ לרוב ויברך ה' אותך לרגלי ואומ' נחשתי ויברכני ה' בגללך³

משירד מהו אר' 3 falta desde | נתברך לבן sólo 2 | משירד 1

הלכה ח: עד שלא ירד¹ יוסף למצרים לא נתברך ביתו של פוטיפר משירד מהו אומ' ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף²

1 כשירד 2 | cambia cita bíblica

הלכה ט: עד שלא ירד יעקב למצרים היה רעב¹ שנ' כי זה שנתים הרעב וגו' משירד מהו אומ' הא לכם זרע וזרעתם את האדמה אמ' ר' יוסה² כיון שמת יעקב אבינו³ היה רעב⁴ ליושנו שנ' ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם נאמ' כאן כלכול ונאמ' להלן כלכול מה כלכול האמור כאן רעב אף כלכול האמור להלן רעב⁵

1 añade más breve en E | רעב por היה רעב sustituye 4 | אבינו 3 falta | ר' יוסי אומ' 2 | במצרים 1 añade

הלכה י: כל זמן שהיה יוסף [ושבטים] קיימין¹ היו ישראל מתנהגין בגדולה וכבוד שנ' ובני ישראל פרו וישרצו² משמת יוסף³ מהו אומ' וימת יוסף וגו' ויקם מלך חדש וגו' ויאמר אל עמו וגו' הבה נתחכמה לו וגו'

1 קיים 2 | sustituye desde בגדולה 2 | בנחת por מתנהגין בגדולה 3 falta | יוסף 3

פרק יא

הלכה א: כל זמן שהיתה מרים קיימת היתה באר מספקת את ישראל משמחה מרים¹ מהו או' ותמת שם מרים ולא היה מים לעדה שנסתלקה הברא² כל זמן שהיה אהרן קיים³ עמוד ענן⁴ מנהיג את ישראל משמחה אהרן⁵ מהו או' וישמע הכנעני מלך ערד יושב הנגב וגו' נעשו ידים לאותו רשע ובא ונלחם את ישראל⁶ אמרו⁷ איה⁸ הלך התייר⁹ שלהן המכבש¹⁰ להם¹¹ את הארץ¹²

1 falta | אמרו | 7 | נעשו ידים | 6 falta desde | אהרן | 5 falta | הענן | 4 | היה | 3 añade | שנסתלקה הברא | 2 falta | מרים | 1 falta
הדרך | 12 | להן | 11 | שהיה מכבש | 10 | תייר | 9 | איה

הלכה ב: כל זמן שהיה משה קיים היה מן¹ יורד להן² לישראל משמחה משה³ מהו אומו' וישבות המן ממחרת ולא שהיה המן תולה להן בחייו אלא אף במיתתו שמהמן שלקטו ביום שמת בו משה אכלו ממנו משבעה באדר עד ששה עשר בניסן שלשים ותשעה ימים והקריבו את העומר בגלגל שנ' ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד באם אל ארץ נושבת שאין ת"ל עד באם אל קצה ארץ כנען אלא מלמד שמן המן שלקטו ביום שמת בו משה אכלו הימנו משבעה באדר עד ששה עשר בניסן שלשים ותשעה יום עד שהקריבו עומר בגלגל⁴ שאילו לא פסק המן לא רצו לאכול מתברואת ארץ כנען

1 ולא שהיה המן | 4 diferente redacción desde | משה | 3 falta | להם | 2 | המן | 1

הלכה ג: ר' לעזר¹ בן עזריה אומו' משלו² משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמו³ לעבדו מזוג לי בחמין אמו' לו אין כאן⁴ חמין⁵ אם לאו מזוג לי בצונן להודיעך כמה היה יפה להן לישראל שאילו ירד מן לישראל באדר לא אכלו מתברואת ארץ כנען⁶

1 להודיעך | 6 diferente desde | א' | לו | 5 añade | לי | 4 | לו | 3 añade | מושלו | 2 | אלעזר | 1

הלכה ד: שנה¹ שיצאו בה ישראל ממצרים² בששה עשר באייר ירד מן לישראל³ בשבעה⁴ באדר פסק מלירד⁵ אותו היום מת משה⁶ ובששה עשר בניסן כלה מה שבירן⁷ שנ' ויאכלו מתברואת ארץ כנען בשנה ההיא דבר אחר מה ת"ל ובני ישראל אכלו את המן ארבעי שנה והלא חסירין⁸ שלשים יום אלא שאכלו עוגות⁹ מצות¹⁰ שהוציאו¹¹ בידן¹² ממצרים שהיו יפות להן כמן¹³

1 אותו היום מת | 6 falta | פסק מלירד | 5 falta | ופסק בשעה | 4 | ירד מן לישראל | 3 falta | מן | 2 añade | אותה שנה | 1
שהיה להם | 13 cambia final por | בידם | 12 | שעלו | 11 | מצות | 10 falta | מן העוגות | 9 | חסירין | 8 | שבידים | 7 | משה

הלכה ו: ומניין¹ שבשבעה באדר נולד משה שנ' ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום שאין ת"ל היום מה ת"ל היום שהיום מלאו שנותיו דבר אחר מה ת"ל היום מלמד שהן מאה ועשרים שנה מיום ליום מכונות דבר אחר מה תלמו' לומ' היום מלמד שהקב"ה משלים שנותן של צדיקים ברצון ובשמחה שנ' את מספר ימיך אמלא

1 שאין ת"ל | 2 falta desde | מנין | 1

הלכה ז: ומניין¹ שבשבעה באדר מת משה שנ' ויבכו בני ישראל את משה בערבות מואב שלשים יום ואומ' ויהי אחרי מות משה עבר ה' משה עבדי מת ועתה קום עבור וגו' ויצו יהושע את שוטרי העם לאמר עברו בקרב המחנה וצו את העם לאמר וגו' ואומ' והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון צא² ממנו³ שלשים ושלשה⁴ למפרע ואת מוצא⁵ שבשבעה באדר מת משה⁷

1 | 7 cambia orden de última frase | ונמצא | 6 | יום | 5 añade | מנה | 4 | צא | 3 falta | ואומ' | 2 falta | מנין | 1

הלכה ח: ר' יוסה בר' יהודה אומ' כיון שיצאו ישראל ממצרים נתמנו להן² שלשה פרנסין טובין³ אילו הן⁴ משה אהרן ומרים בזכותן⁶ נתנו⁷ להן⁸ שלש מתנות⁹ עמוד הענן ומן ובאר באר בזכות מרים עמוד ענן בזכות אהרן מן בזכות משה¹⁰ מתה מרים בטלה¹¹ הבאר וחזרה בזכות משה ואהרן מת אהרן בטל¹² עמוד הענן וחזרו שניהם בזכות משה מת משה בטל¹³ שלשתן ולא חזרו שנ' ואכחיד את שלשת בירח אחד

7 | ובזכותם 6 | ואהרן 5 | עמוד להם לישראל por אילו הן 4 sustituye | פרנסים טובים 3 | כיון שיצאו 2 falta desde | יוסי 1 נסתלקו. 13 | נסתלק 12 | נסתלקה 11 | עמוד ענן בזכות 10 falta desde | טרבות 9 añade | להם לישראל 8 | ניתנו

הלכה ט: והצרעה לא עברה¹ את הירדן אלא עמדה על שפת הירדן וזרקה בהן מרה

עברו 1

הלכה י: כל זמן שהיה יהושע והזקנים¹ קיימין² לא עמד שיקרא בבני ישראל³ ולא הזיקו אומות את⁴ ישראל שנ' ויעבדו העם את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים וגו'⁵ משמת יהושע והזקנים⁶ מהו אומ' ויעבדו בני ישראל את כושן רשעתים שמונה שנים למה נקרא שמו כושן רשעתים⁷ שעשה שתי רשעיות אחת שנתעבד בהן בישראל⁸ ואחת שעבר על השבועה

7 falta | יהושע והזקנים 6 | falta cita bíblica 5 | העולם 4 añade | לא עמד 3 falta desde | קיים 2 | והזקנים 1 falta ששיעבד את ישראל 8 | למה נקרא

הלכה יא: כל זמן שהיה שמואל קיים פלשתים נופלין¹ ביד ישראל שנא' ותהי יד ה' בפלשתים כל ימי שמואל משמת שמואל² מהו אומ' וימת שמואל ויאספו פלשתים את מחניהם לצבא להלחם עם ישראל

שמואל 2 falta | היו נופלין פלשתין 1

הלכה יב: כת' אחד¹ אומ' ושמואל מת וכת' אחד¹ אר' וימת שמואל אלא² ושמואל מת זו³ מיתה ודאי⁴ וימת שמואל לעניינו⁵ של שאול ר' לעזר⁶ אר' הרי הוא אומ' ויאמר לה מה תארו ותאמר איש עולה היא שלא⁷ תעלה על דעתך שלא מת שמואל אלא מת הוא⁸ ואומ' ויספרו כל ישראל ויקברוהו ברמה ובעירו וכי לא היינו⁹ יודעין שהרמה עירו אלא מלמד שספרו לו כל ישראל כדרך שספרוהו¹⁰ ברמה

ספרו 10 | אין אנו 9 | שהוא קיים אלא כבר מת 8 | לא 7 | אלעזר 6 | מיעניינו 5 | ורדי 4 | זו 3 falta | הא כיצד 2 | כת' 1 לו

הלכה יג: כיוצא ברבר¹ אתה אומ' בלכתך היום מעמדי וגו' בצלצח² היכן מצינו שנקברה רחל בגבול בנימין³ בצלצח והלא לא נקברה אלא בבית לחם חלקן של יהודה שנ' ותמת רחל ותקבר בדרך אפרת ואין אפרת אלו חלקן של יהודה שנ' ואתה בית לחם אפרתה צעיר להיות באלפי יהודה⁴ אלא אמר לו עכשיו שאני מדבר עמך הנם על קבורת רחל אתה הולך והן⁵ באין ומוצא אתה אותן בגבול בנימן בצלצח⁶

6 cambia orden de última frase | והם 5 | desde más breve בצלצח 4 | בנימן 3 | וכי 2 añade | כיוצא בו 1

הלכה יד: כיוצא ברבר¹ אתה אומ' ושאל יושב בגבעה תחת האשל ברמה וחניתו בידו אם בגבעה אין ברמה² אם ברמה אין³ בגבעה אלא מי מעמיד רגלו של שאול⁴ בגבעה בית דינו של שמואל הרמתי⁵

היושב ברמה 5 | רגלי שאול 4 | היאך 3 | אם בגבעה אין ברמה 2 falta | כיוצא בו 1

הלכה טו: כיוצא ברבר¹ אתה אומ' עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלם איפשר לומר² כן אלא מי מעמיד רגלינו במלחמה בתי דינין³ של דוד⁴ שיושבין⁵ בשערי ירושלם

היושב 4 | דויד 3 | דינו 2 | כיוצא בו 1

הלכה טז: כיוצא בדברי¹ אתה אומ' יסוב כל הארץ בערבה מגבע לרמון² נגב ירושלם והלא נגב ירושלם מישור היה וגבע רמון³ מקום טרשין וקסקסין אלא מה גבע ורמון³ עתידין להיות⁴ מישור נגב ירושלם כך כל ארצות עתידות להיות⁵ מישור נגב ירושלם

לעשות 5 | עתידה לעשות 4 | רימון 3 | לרימון 2 | כיוצא בו 1

הלכה יז: כיוצא בדברי¹ אתה אומ' ואת חמשת בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעדריאלי היכן² מצינו שניתנה מיכל לעדריאלי המחולתי³ והלא לא ניתנה אלא לפלטי בן ליש אשר מגלים שנ' ושאל נתן את מיכל בתו אשת דוד לפלטי בן ליש אשר מגלים⁴ אלא מקיש נשואי⁵ מרב⁶ לנשואי⁵ מיכל⁷ מה נשואי⁵ מיכל⁷ לפלטי בן ליש⁸ בעבירה אף נשואי⁵ מרב⁶ לעדריאלי⁹ בעבירה היה¹⁰

לעדריאלי falta 9 | לעדריאלי 8 | מרב 7 | מיכל 6 | נישואי 5 | בן ליש falta desde 4 | המחולתי falta 3 | היכאן 2 | כיוצא בו 1 | היה falta 10

הלכה יח: שאלו תלמידיו את ר' יוסה¹ היאך² נשא דוד אחות אשתו אמי' להן לאחר מיתת מרב³ נשאה

מירב 3 | היך 2 | את ר' יוסה falta 1

הלכה יט: ר' יהושע בן קרח¹ אומ' שלא² היו קדושי³ קדושי³ גמורין [שנ' תנה את אשתי את מיכל אשר ארשתי לי וגו' כשם שלא היו קדושי³ קדושי³ גמורין] כך לא היו נשואי⁴ נישואין גמורין

נשואי falta 4 | קדושי falta 3 | לא 2 | קרחא 1

הלכה כ: כת' אחד¹ אומ' ואת חמשת בני מיכל וכת' אחד¹ אר' ולמיכל בת שאול לא היה לה ולד עד יום מותה כיצד יתקיימו שני פסוקין הללו אמור מעתה בניה של מירב היו² ילדה מירב וגידלה אותן מיכל ונקראו³ על שמה שנ' ותקראנה לו השכנות⁵ שם לאמר יולד בן לנעמי ואומ' אלה תולדות אהרן ומשה

השכינות 5 | כעינין שנ' 4 | ונקראו 3 | כיצד falta desde 2 | כת' 1

סוטה (ליברמן) פרק יב

הלכה א: בשנת שלשים ושש למלכות אסא עלה בעשא מלך ישראל על יהודה ויבן את הרמה איפשר¹ לומ' כן והלא אסא קבר את בעשא בשנת עשרים ושש למלכותו² מה ת"ל³ בשנת שלשים ושש שנה שנתחן שלמה במלך מצרים⁴ נגר⁵ שלשים ושש שנה שנגזרה גזירה על מלכות בית דוד שתחלק⁶ ובאחרונה עתידה שתחזור⁷ להם⁸

תחזור 7 | שנתחלק P; שתיחלק 6 | אלא כנגד 5 | שנה שנתחן 4 falta desde | שנ' 3 | בשנת עשרים 2 falta desde | כי אפשר 1 | להן 8 |

הלכה ב: נגר¹ שלשים ושש שנה שנגזרה גזירה על² מלכי ארם שיהיו³ שטנין על⁴ ישראל⁵ ובאחרונה עתידין⁶ ליפול⁷ ביד בני⁸ דוד לכך נאמ'⁹ בשנת שלשים ושש שנה למלכות אסא וימת דבר ה' אשר דבר אליה וימלך יהורם תחתיו בשנת שתים ליהורם בן יהושפט מלך יהודה אפשר¹⁰ לומר כן והלא יהושפט מלך אחרי חמש שנים¹¹ אלא כיון שהלך¹² יהושפט מלך יהודה¹³ עם אחאב מלך ישראל¹⁴ לרמות¹⁵ גלעד נגזרה גזירה על יהושפט ליהרג שנ' ויהי כראות שרי הרכב את יהושפט וגו' ראוי היה ליהרג באותה שעה¹⁶ אלא מלמד שבשכר זעקה¹⁷ תלה לו הכתו' שבע שנים והיה מונן¹⁸ לבנו

לכך 9 falta | בית 8 | ליפול 7 | עתידין 6 falta | לישר' 5 | שטנין על 4 falta | שיהיו מלכי ארסו 3 | על 2 falta | וכנגד 1 E P | ברמות 15 | למלחמה añade; מלך ישראל 14 falta | מלך יהודה 13 falta | שעלה 12 | añade otra cita 11 | איפשר 10 | נאמ' 16 falta | בשביל שזעק 17 | באותה שעה 16 falta | מינה 18 |

הלכה ג: בן שלשים ושתים שנה יורם במלכו ושמונה שנים¹ מלך בירושלם ובאחזיהו² בנו מהו אומ'³ בן ארבעים ושתים שנה אחזיהו⁴ במלכו ושנה אחת מלך בירושלם ובמקום אחר הוא אומ' בן עשרים ושתים שנה אחזיהו במלכו⁵ אמ' ר' יוסה⁶ וכי היאך איפשר לבן שיהא⁷ גדול מאביו שתי שנים אלא כיון שהשיא אסא מלך יהודה⁸ את בתו של עמרי מלך ישראל⁹ ליהושפט בנו לאשה¹⁰ נגזרה על מלכות בית דוד שתכלה¹¹ עם בית אחאב שנ' ומאלים¹² היתה תבוסת¹³ אחזיהו וגו' ונפלו שניהם בו ביום זה עם זה¹⁴

מלך 7 falta | מלך יהודה 8 falta | להיות 7 | יוסי 6 | ובמקום אחר 5 falta desde | אחויה 4 | אומ' 3 | ובאחזיהו 2 | שנה 1 | 14 altera orden de la última frase | תבוסת 13 | ומאליים 12 | שתיכלה 11 | לאשה 10 falta | ישראל 10 falta |

הלכה ד: כיוצא בו כולם נתיחסו¹ בימי יותם² מלך יהודה ובימי ירבעם בן יואש³ מלך ישראל איפשר לומ' כן והלא עוזיהו קבר את ירבעם⁴ ועוד שלשה מלכים אחריו אלא⁵ כל אותן עשרים וחמש שנה⁶ שהיה עזיהו⁷ המלך⁸ מצורע יותם בנו על בית המלך⁹ שופט¹⁰ את עם הארץ

עזיהו 7 | עשרים 6 sustituye desde | מלמד ש 5 | וקבר 4 añade | בן יואש 3 falta | בן עזיהו 2 añade | נתיחסו P; נתיכסו 1 | שפט 10 | על 9 falta desde | המלך 8 falta |

הלכה ה: עד שלא¹ נגזר עליהו היתה רוח הקדש² מרובה בישראל שנ' ויאמר אליהו אל אלישע שב נא פה כי ה' שלחני בית אל מהו אומ' ויצאו בני הנביאים אשר בבית אל וגומ' כי ה' שלחני יריחו מהו או' ויגשו בני הנביאים אשר ביריחו וגו' כי ה' שלחני הירדנה מהו אומ' וחמשים איש מבני הנביאים הלכו ויעמדו מנגד מר' ושני' עמ' על הירדן³ יכול מפני שהן מועטין ת"ל וחמשים איש יכול מפני שהן קטני' ת"ל ויאמרו אליו הידעת כי היום ה' לקח את אדוניך אדונינו לא אמרו⁴ אלא אדוניך מלמד שכולם חביריו של אליהו היו והיו שקולין⁵ כנגד אליהו ומניין שנסתלקה⁶ מהן רוח הקדש שנ' ויאמרו אליו הנא נא יש את עבדך חמשה אנשים בני חיל וגו' איפשר לבני אדם⁷ אמש הוא אומ'⁸ הידעת כי היום ה' לקח את אדוניך ועכשיו אומר ילכו ויבקשו את אדוניך אלא מגיד⁹ שנסתלקה מהן¹⁰ רוח הקדש ויפצרו בו

עד בוש ויאמר שלחו מה ת"ל עד בוש כדי מלמד שהיה בין שניהם דבר אחר¹¹ מה ת"ל עד בוש מלמד שנתבייש מהן¹⁰ כדי¹² שלא יאמרו אינו רוצה להקביל פני רבו

שהיו por שכולם desde 5 | נאמר 4 | cambia citas bíblicas y añade texto 3 | ויאמר שנ' 3 | הקודש 2 | שנגזו 1 | מהם 10 | מגיד 9 | falta | אמרו לו por הוא אומ' 8 | לבני ארם 7 | falta | מניין ש 6 | חכמ' כאלוהו 11 | falta | ויפצרו בו desde 12 | falta | כדי

הלכה ו: כל זמן שהיה אלישע קיים לא היו גרודי ארם באין בגבול ישראל¹ שנ' ולא יספו גרודי ארם לבוא בארץ ישראל² משמת אלישע³ מהו או' וימת אלישע ויקברוהו וגרודי מואב יבאו בארץ בא שנה

אלישע 3 | falta | מתגרין בישר' 2 | por באין בגבול ישראל 1 | sustituye

פרק יג

הלכה א: משנבנה בית ראשון¹ נגזו אהל מועד ונגזזו עמר² קרסיו קרשיו³ ובריחיו⁴ ועמודיו ואדניו ואע"פ כן לא היו משתמשין אלא בשלחן שעשה משה⁵ ומנורה שעשה משה מנורה שעשה משה⁶ לא היתה⁷ צריכה⁸ שמן המשחה שקדושה הראשונה⁹ קרשה¹⁰ לשעתה וקרשה לעתיד לבא¹¹ משנגזו ארון¹² נגזו עמור¹³ צנצנת המן וצלוחית¹⁴ של שמן המשחה ומקלו של אהרן שקדיה ופרחיה¹⁵ וארגז שהשיבו פלשתים דרין לאלי ישראל כולם היו בבית קרש הקדשים ומשנגזו ארון נגזזו עמו דברים ומי גזזו יאשיהו המלך גזזו מה ראה כיון שראה כתוב בתורה יולך ה' אותך ואת מלכך וגו' פיקד ללויים וגזזוהו¹⁶ שנ' ויאמר ללויים המבינים לכל ישראל הקדשים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה מלך ישראל אין להם משא בכתף אמ' להם גזזו אותו שלא יגלה לבבל כשאר כל¹⁷ הכלים שתחזירוהו למקומו שנ' עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישר' מיד גזזו אותו הלויים¹⁸ ר' ליעזר¹⁹ אומ' ארון גלה לבבל שנ' לא יותר דבר אמר ה' ואין דבר אלא דברות שבו ר' שמעון אומ' הרי הוא אומ' ולתשובות השנה שלח המלך נבוכדנצר ויביאהו בבבלה עם כלי חמדת בית ה' זה ארון ר' יהודה בן לקיש²⁰ או' ארון²¹ נגזז במקומו שנ' ויאריכו הבדים ויראו וגו' ויהיו שם עד היום הזה

צריכין 8 | היי 7 | מנורה 6 falta desde | שעשה משה 5 falta | ובריחיו 4 falta | קרשיו קרסיו 3 | ונגזזו עמו 2 falta | הראשון 1 שקדיה 15 falta | וצנצנת 14 | נגזזו עמו 13 falta | וכיון שבא יאשיהו גזז את הארון 12 | לבוא 11 | קרשה 10 | ראשונה 9 | ארון 21 falta | בן לקיש 20 falta | אליעזר 19 | שתחזירוהו 18 falta desde | כל 17 falta | שהשיבו 16 falta desde | ופרחיה

הלכה ב: משחרב בית המקדש¹ הראשון בטלה מלוכה² מבית דוד ובטלו אורים ותומים ופסקו ערי מגרש שנ' ויאמר התרשתה³ להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים כאדם שאומ' לחבירו עד שיחיו מתים⁴ או עד שיבא אליהו⁵

שיחיו מתים 5 | שיבא אליהו 4 | התרשתה 3 | בטל מלוכות 2 | מקדש 1 falta

הלכה ג: משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי פסקה רוח הקודש מישראל ואע"פ כן היו משמיעין להן על בת¹ קול מעשה שנחכנסו² חכמים לעליית בית³ גוריה⁴ ביריחו ויצתה⁵ בת קול ואמרה להן⁶ יש כן⁷ אדם ביניכם⁸ שראוי לרוח הקדש⁹ אלא שאין דורו זכיי¹⁰ לכך נתנו עיניהם בהלל¹¹ הזקן וכשמת אמרו עליו הא¹² עניו הא¹² חסיד תלמידו של עזרא

11 | זכאי 10 | הקודש 9 | ביניכם 8 falta | כאן 7 | אומרת 6 | ושמעו 5 | בן גוריא P, גוריא 4 | לבית 3 | שנכנסו 2 | בבית 1 | הי 12 | בהילל

הלכה ד: שוב פעם אחת היו יושבין ביבנה ושמעו בת קול אומרת יש כאן אדם שראוי לרוח הקודש אלא שאין הדור זכיי¹ ונתנו עיניהם בשמואל הקטן בשעת מיתתו מה היו או² הא³ עניו הא³ חסיד תלמידו של הלל⁴ הזקן אף הוא אומ'⁵ בשעת מיתתו שמעון וישמעאל לקטלא⁶ ושאר⁷ חברוהי לחרבא⁸ ושאר עמא לביזיה⁹ ועקן רברבן יהויין¹⁰ לאחר¹¹ דנא בלשון ארמי¹² אמרן אף על ר' יהודה בן בבא התקינו שיהו אומ' עליו הא עניו הא חסיד¹³ תלמידו של שמואל הקטן¹⁴ אלא שנטרפה שעה

8 | ושאר 7 falta | לחרבא 6 | אמ' 5 | הילל הזקן 4 | הי 3 | כשמת אמרו עליה por בשעת 2 sustituye desde | זכאי לכך 1 | הקטן 14 falta | בקשו לומר por התקינו 13 sustituye | ארמי 12 | אחרי 11 | סגיאין יהוין 10 | לביזא 9 | לקטלא

הלכה ה: יוחנן כהן גדול שמע דבר¹ מבית קדש² הקדשים נצחון³ (מרא)⁴ טליא דאזולן⁵ לאגחא קרבא באנטכיא⁶ וכתבו⁷ אותה שעה⁸ ואותו היום⁹ וכיונו¹⁰ ואותה שעה היתה שנצחו¹¹

וכיונו 10 | ואיתו היום 9 falta | השעה 8 | וכינו את 7 | באנטכיא 6 | דאזול 5 | מרא 4 falta | נצחו 3 | קדש 2 | דבר 1 falta | 11 cambio en el orden de la frase

הלכה ו: שמעון הצדיק שמע דבר מבית קדש הקדשים¹ בטילת עבדתא² די אמר³ סנאה לאיתאה⁴ להיכלא ונהרג גסקלגס⁵ ובטלו גזרותיו⁶ ובלשון ארמי שמע⁷

שמעון 7 | גזרותיו 6 | קסגלגס 5 | לתתא P; להיתיה 4 | דיאמר 3 | עבדתא 2 | דבר מבית קדש הקדשים 1 falta

הלכה ז: כל זמן שהיה שמעון¹ הצדיק קיים היה נר מערבי תדיר משמת הלכו ומצאוהו שכבה מיכן ואילך מוצאין אותו² פעמים כבה פעמים דולק כל זמן שהיה שמעון קיים היתה³ מערכה תדירה⁴ כשמסדרין⁵ אותה בשחרית⁶ היתה מתגברת והולכת⁷ כל היום כולו והיו מקריבין עליה תמידין ומוספין ונסכיה⁸ ולא היו מוספין עליה אלא שני גזירי עצים עם תמיד⁹ של בין הערביים כדי לקיים מצות עצים בלבד¹⁰ שנ' ובער עליה הכהן משמת שמעון הצדיק תשש כחה¹¹ של מערכה כשמסדרין אותה בשחרית¹² לא היו¹³ נמנעין מלהוסיף עליה¹⁴ עצים כל היום כולו כל זמן שהיה שמעון קיים ברכה נכנסת בשתי הלחם ובלחם הפנים¹⁵ שתי הלחם מתחלקות¹⁶ בעצרת לכהנים¹⁷ ולחם הפנים¹⁸ ברגל לכל המשמרות¹⁹ לאנשי משמר²⁰ יש מהן²¹ שאוכלין ושרבעין²² ויש מהן²³ שאוכלין ומותירין²⁴ ולא עלה ביד כל²⁴ אחד ואחד אלא כזית משמת שמעון הצדיק לא היתה ברכה נכנסת לא בשתי הלחם ולא בלחם הפנים²⁵ הצנועין מושכין ידיהם והגרגרנין²⁶ חולקין ביניהן²⁷ ולא עלה²⁸ ביד כל אחד ואחד²⁹ אלא כפול

1 | שחרית 6 | כיון שהיו מסדרין 5 | תדיר 4 | והיה אש של por כל זמן 3 sustituye desde | מוצאין איתו 2 falta | ששמעון 1
14 | ואין 13 | כשמסדרין 12 falta desde | כחה 11 | כדי 10 falta desde | עם תמיד 9 falta | ונסכיהם 8 | והולכת 7 falta
19 | מתחלק 18 añade | לכהנים 17 falta | מתחלק 16 | והיתה ברכה בשתי הלחם ובלחם הפנים כל זמן 3 sustituye desde
לא 25 sustituye desde | ולא היה מגיע לכל 24 | שהם מותרין 23 | ושרבעין 22 | מהם 21 | לאנשי משמר 20 falta | משמרות
29 sustituye desde | ואין מגיע לכל por ולא עלה 28 sustituye desde | ביניהן 27 falta | והגרגרנים 26 | נסתלקה הברכה por היתה
מהם 29 por ואחד

הלכה ח: מעשה בכהן אחד מצפורי¹ שנטל חלקו וחלק חבירו ואע"פ כן לא עלה בידו [אלא כפול] והיו קורין אותו בן החמסן² עד היום שנה שמת בה שמעון הצדיק³ אמ' להם בשנה זו אני מת אמרו לו מניין⁴ אתה יודע אמ' להם כל ימות⁵ הכפורים⁶ היה⁷ זקן אחד לובש⁸ לבנים ומתכסה⁹ לבנים נכנס עמי ויוצא עמי שנה¹⁰ זו נכנס עמי ולא יצא¹² לאחר הרגל [חלה] שבעת ימים ומת [משמת] שמעון הצדיק נמנעו אחיו¹³ מלברך בשם

9 | מזדמן לי 8 añade | הכיפורים 7 | בכל יום 6 | מנין 5 | שנה שמת 4 falta desde | חמסן 3 | איתו בן 2 añade | בצפורי 1
ונמנעו חביריו por [משמת] שמעון 13 sustituye desde | עמי 12 añade | בשנה 11 | ומתעטף 10 | לבוש

הלכה ט: מעוררין אלו¹ הלויים שאומ² על הרוכן עורה למה תישן ה' אמ' להן רבן יוחנן בן זכאי³ וכי יש שינה לפניו והלא כבר נאמר הנה לא ינום ולא ישן אלא כל זמן⁴ ישראל⁵ שרוין⁶ בצער⁸ ואומות העולם שרוין⁶ בשלוח כביכול⁷ עורה למה תישן

אומרין 8 | בצרה 7 | שרוין 6 | כשישראל 5 | כל זמן 4 falta | אמ' להן 3 falta desde | שהן אומרין 2 | אילו 1

הלכה י: נוקפין אלו¹ שמכין² את העגל בין קרניו כדרך שמכין³ לע"ז אמ' להן יוחנן⁴ כהן גדול⁵ עד מתי אתם⁶ מאכילין⁷ את המזבח טריפות עד ימיו היה פטיש מכה⁸ בירושלם בחולו של מועד אף הוא גזר על הורדין⁹ וביטל את הרמיי¹⁰ לפי ששלח לכל¹¹ עיירות ישראל ומצאן שאין¹² מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד מעשר ראשון ומעשר שני¹³ מקצתן מפרישין¹⁴ ומקצתן אין מפרישין¹⁴ [אמר] הואיל¹⁵ ותרומה¹⁶ גדולה עון מיתה ותרומת מעשר עון טבל היא¹⁷ אדם קורא שם לתרומה ותרומת מעשר¹⁸ ונותנן לכהן ומעשר שני מחלל¹⁹ על המעות והשאר מעשר מעשר עני המוציא מחבירו עליו הראיה

10 | הודאי P היודין 9 | מכה פטיש 8 | מאכילין 7 | מהם 6 falta | בן זכאי 5 | רבן יוחנן 4 | שעושים 3 | שמושכין 2 | אילו 1
והיה 17 | גדולה 16 | הואיל 15 falta | מעשרין 14 | עני 13 | וראה שלא היו por ומצאן שאין 12 sustituye | בכל 11 | הרמאי
שיני מחולל 19 | למעשר 18

פרק יד

הלכה א: רבן יוחנן בן זכיי¹ אומ' משרבו הרצתנין² בטלה ערופה³ לפי שאין עגלה ערופה באה אלא על הספק עכשיו⁴ רבו ההורגין בגלוי⁵

בגלוי הן רוצחין 5 | ועכשיו 4 | עגלה ערופה 3 | הרצתנים 2 | זכאי 1

הלכה ב: משרבו המנאפין פסקו מי מרים¹ לפי שאין מי מרים באין³ אלא על הספק עכשיו כבר רבו הרואין בגלוי⁴

עכשיו 4 falta desde | משקין por מי מרים באין 3 sustituye | לפי falta 2 | מים 1

הלכה ג: משרבו בעלי הנאה בא חרון אף לעולם¹ ובטל² כבוד תורה³ משרבו לוחשי לחישות בבית דין⁴ נתעוותו המעשים ונתקלקלו הדינין ופסקה השכינה מישראל⁵

5 cambia el final | ברין 4 | ונתקלקל הדין 3 añade | בטלה 2 | בא falta desde 1

הלכה ד: משרבו רואין¹ לפנים² בטל לא תכירו פנים במשפט³ ופסק לא תגורו מפני איש⁴ ופרקו מהן⁵ עול שמים והמליכו עליהם עול⁶ בשר ודם

6 añade | מהם 5 | מפני איש falta 4 | פנים במשפט falta 3 | לפנים falta 2 | הרואין 1

הלכה ה: משרבו מטילי מלאי על בעלי בתים רבה שוחד והרטה משפט והיו לאחור ולא לפנים ועליהם נאמ' כעל בני שמואל¹ ולא הלכו בניו בדרכיו וגו' וכי לקחו² שוחד ומשפט הטור³

ויטו 3 | ויקחו 2 | וכן היא אומ' por ועליהם נאמ' 1 sustituye desde

הלכה ו: ר' מאיר אומ' חלקם שאלו בפיהם ר' יהוד' אומ' מלאי הטילו על בעלי בתים ר' עקיבא אומ' מתנות נטלו בזרוע' ר' יוסה² או' קופה של מעשרות לקחו בזרוע' אע"פ שלא קלל³ עלי את שמואל אלא על תניי⁴ ראה היאך דבקה בו

תנאי 4 | קילל 3 | יסי 2 | intercambia citas de sabios 1

הלכה ז: משרבו מקבל אני¹ טובתך ומחזיק אני² טובתך רבו איש הישר בעיניו יעשה וסרחה כל המלכות כולה ואזלא³ ונזלא⁴ ומשרבו איש הישר בעיניו יעשה שפלים הגבהו⁵ וגבוהים השפלו⁶ סרחה כל המלכות כולה אזלא ונזלא⁷ משרבו צרי⁸ עין וטורפי טרף הן הן שופכי⁹ דמים רבו אומצי הלב וכל אחד ואחד קופץ ידו¹⁰ ועברו על מה שכתר' בתורה השמר לך פן יהיה דבר וגו'¹¹

מחזירי 10 | שפכי 9 | העיר 8 | סרחה falta desde 7 | שפלו 6 | גברו 5 | ונזלה 4 | ואזלה 3 | ומחזיקני 2 | מקבלני 1 | ועברו falta desde 11

הלכה ח: משרבו מושכי הרוק נתמעטו התלמידים ובטל כבוד תורה משרבו אחרי בצעם לבם הולך רבו האומרים לרע טוב ולטוב רע משרבו האומרים לרע טוב ולטוב רע נתמלא כל העולם כולו הוי¹ הוי משרבו היהירים התחילו בנות ישראל לינשא² ליהירים לפי שבדורנו אין³ רואין אלא לפנים

אין דורינו 3 | להנשא 2 | הוי sólo un 1

הלכה ט: משרבו נטויות גרון ומסקרות עינים רבו מים מרים¹ אלא שפסקו משרבו זחוחי הלב רבו מחלוקות² בישראל והן הן שופכי דמים³ משרבו מקבלי מתנות נתמעטו ימים⁴ ונתקצרו שנים⁵ משרבו תלמידי שמי⁶ והלל⁷ שלא שמשו⁸ כל צרכן⁹ הרבו¹⁰ מחלוקות² בישראל ונעשו שתי תורות

8 | חילל | 7 | שמי | 6 | השנים | 5 | הימים | 4 | ונעשו שתי תורות והן הן | 3 | sustituye desde | 2 | מחלוקות | המים המאירים | 1 רבו | 10 | צרכן | 9 | שימשו

הלכה י: משרבו מקבלי צדקה מן הגוים כביכול¹ שהתחילו גוים² להתמעט³ וישראל להתרומם⁴ איפכא⁵ אין נוח בעולם לישראל

1 falta | 5 | להתמעט | 4 | להתרומם | 3 | התחילו הגוים | 2 | כביכול | 1 falta

פרק טו

הלכה א: משחרב בית המקדש בטל שמיר ונופת צופים¹ אמ' ר' יודה² מה טיבו של³ שמיר זה בריה⁴ היתה מששת ימי בראשית⁵ כשנותנין [אותו]⁶ על גבי אבנים⁷ ועל גבי קורות⁸ מתפתחות לפניו כלוחי פינקס ולא עוד אלא כשנותנין אותו על גבי⁹ ברזל הוא בוקע ויורד מלפניו¹⁰ ואין כל דבר יכול לעמוד בו¹¹ כיצד עושין (אמ')¹² לו כורכין אותו במוכין של צמר ונותנין אותו¹³ לתוך¹⁴ טנא¹⁵ של עופרת מלא סובין של שעורין¹⁶ ובו בנה שלמה את בית המקדש שנ' ומקבות והגרזן וכל כלי ברזל וגו' דברי ר' יהודה ר' נחמיה או' מגוררות במגרה היו מבחוץ¹⁷ שנ' כל אלה אבנים יקרות במדת גזית מגוררות במגרה מבית ומחוץ מהת"ל מבית ומחוץ בבית לא היו נשמעין¹⁸ אלא¹⁹ מתקנין אותן²⁰ מבחוץ ומכניסין²¹ אותן לפנים²² אמ' ר' נראין דברי ר' יהודה באבני מקדש ודברי ר' נחמיה באבני ביתו

ממעשה ברעשית נברא היתה por sustituye desde 5 | בריא 4 | מה טיבו של falta 3 | ר' יהודה אומ' 2 | ונופת צופים 1 falta | 11 | והברזל נבקע לפניו por ברזל susituye desde 10 | ולא עוד falta 9 | ועל גבי קורות falta 8 | האבנים 7 | אתו 6 | ומכניס 20 | מתקן 19 | אבל 18 | לא נשמע 17 | היה מגרר אותו 16 | שעורים 15 | איטני 14 | בתוך 13 | אמ' falta 12 | לפניו | 21 falta | אתן לפנים 21

הלכה ב: אמ' רבן שמעון בן גמליאל תדע שנתאררו טללים שבראשונה¹ כשהיה טל² יורד על גבי³ תבן⁴ ועל גבי⁵ הקש⁶ היה מלבין שנ' והנה על פני המדבר רק מחספס עכשיו משחיר בראשונה⁷ כל עיר שהיו טלליה רבים מחברותיה⁸ פירותיה⁹ היו¹⁰ מרובין עכשיו ממועטין¹¹ רבן שמעון בן גמליאל אומ' משם ר' יהושע מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה ולא ירד טל לברכה ונוטל טעם פירות¹² וראשון ראשון עומד ר' יוסה¹³ או' אף נוטל שומן פירות¹⁴ ר' שמעון בן לעזר¹⁵ אומ' טהרה נטלה את הטעם ואת¹⁶ הריח מעשרות¹⁷ נטלו את השמן ואת הדגן

פירותיה 10 | היו falta 9 | שפירותיה 8 | שהיו falta desde 7 | בראשנה 6 | התבן 5 | הקש 4 | גבי falta 3 | הטל 2 | בראשונה 1 המעשרות 15 | את falta 14 | אלע' 13 | יוסי 12 | הפירות 11 | מועטין

הלכה ג: משמת ר' ליעזר¹ בטל כבוד² תורה משמת ר' יהושע בטלו אנשי עצה³ ופסקה⁴ מחשבה⁵ מישראל⁶ משמת ר' עקיבה⁷ בטלו זרועי תורה ופסקו מעינות⁸ חכמה משמת ר' לעזר⁹ בן עזריה בטלה עטרת חכמי¹⁰ שעטרת חכמי¹¹ עשרם

אלעזר 9 | מעינות 8 | עקיבא 7 | מישראל falta 6 | ומחשבה 5 | ופסקה falta 4 | עיצה 3 | ספר 2 | אלעזר 1

הלכה ד: משמת בן עזאי בטלו השקדנין¹

השקדנים 1

הלכה ה: משמת בן זומא בטלו הדרשנין¹ משמת ר' חנינא² בן דוסא בטלו אנשי מעשה מישראל³ משמת אבא⁴ יוסי בן קטנית⁵ איש קטנתה⁶ נתקטנה⁷ חסידות מישראל למה נקרא שמו איש [קטנתא שהוא] קוטנה של חסידות⁸ משמת רבן שמעון בן גמליאל בא גוביי⁹ ורבו צרות משמת ר' נכפלו¹⁰ צרות

| 9 | מישראל falta desde 8 | בטלה 7 | איש קטנתה falta 6 | קטנית 5 | אבה 4 | מישראל falta 3 | רבי חנינא P 2 | דורשנים 1 | 9 | גובאי 10 | נכפלו

הלכה ו: רבן שמעון בן גמלי' או' אין לך¹ כל צרה וצרה² שבאה³ על הציבור שאין בית דין מבטלין שמחה כנגדה

שהיא באה 3 | וצרה falta 2 | לך falta 1

הלכה ז: משבטלה סנדרי בטל שיר מבית המשתאות וכי מה היתה סנהדרין¹ מועלת להן² לישראל אלא לענין שנ' ואם העלם יעלימו עם הארץ וגו' בראשונה כשהיה אדם חוטא³ כשהיה⁴ סנדרי קיימת נפרעין⁵ ממנו עכשיו⁶ ממנו ומקרביו שנ' ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו וגו' משלו⁷ משל למה הרבר דומה⁸ לאחר שסרח בעיר⁹ ומסרוהו לרצעו¹⁰ וריצעו¹¹ היה קשה מן הרוצען¹² מסרוהו לבעל זמורה וחבטו¹³ היה קשה מבעל זמורה מסרוהו לקטרון וחבשו והיה קשה מקטרון מסרוהו לשלטון והטילו בקמין אף כך ישר' צרות האחרונות משכחות את הראשונות¹⁴

למה falta 8 | משלו 7 falta | נפרעין 6 añade | היה נפרעין 5 | משהיתה 4 | בראשונה 3 falta desde | להן 2 falta | סנדרי 1 desde | לשלטון 14 por לבעל זמורה וחבטו 13 sustituye | הרוצח 12 | וריצעו 11 falta | לרצח 10 | מן העיר 9 | הרבר דומה ofrece texto con más diferencias | היה קשה מקטרון 14

הלכה ח: בפולמוס של אספסיוס גזרו על עטרות חתנים¹ ואילו הן עטרות חתנים² של מלח ושל גפרית אבל של ורד ושל הדס התייר³ בפולמוס של טיטוס גזרו על עטרות כלות⁴ אילו הן עטרות כלות אילו זהריות מזוהבות⁵ אבל יוצאה היא בכיפה של מלח בבית⁶ ושלא ילמד אדם את בנו יונית⁷ התיירו להם לבית רבן גמליאל ללמד את בניהם יונית מפני שהן קרובין⁸ למלכות

por זהריות מזוהבות 5 sustituye בפולמוס 5 falta desde | להן 4 añade | אילו 3 añade | 2 falta principio de párrafo | זקוקין 8 | שלא 7 falta desde | של מלך 6 | של זהב

הלכה ט: ושלא לסוד¹ את ביתו בסיד בביצת הסיד אם עירב בו תבן או חול מותר ר' יהודה או עירב בו חול הרי זה טרי סיד² ואסור אם עירב בו³ תבן מותר פולמוס האחרון גזרו על חופת חתנים⁴ אילו הן חופת חתנים אלו⁵ של זהב⁶ אבל עושה הוא אפיפירות⁷ ותולה בה כל מה⁸ שירצה ושלא⁹ תצא כלה באפירין בתוך העיר ורבותינו התיירו שתצא כלה באפירין בתוך העיר¹⁰ אף על פלטון¹¹ גזר ר' יהודה¹² בן בבא ולא הודו לו חכמים¹³

זהריות של זהב 6 sustituye | אילו 5 | פולמוס 4 falta desde | אם עירב בו 3 falta | טריסיד P | טריסיד 2 | יסוד אדם 1 | חכמים 13 falta | בן בבא 12 | פיליטון 11 | ורבותינו 10 falta desde | ולא 9 | מן 8 | אפיפירות 7 | המזוהבות

הלכה י: אמ' ר' ישמעאל¹ מיום שחרב בית המקדש דין² הוא שלא לאכל³ בשר ושלא לשותת⁴ יין אלא שאין בית דין גזרין על הצבור⁵ דברים שאין⁶ יכולין לעמוד בהן⁷ הוא היה אומ' הואיל ועוקרין את התורה מבינותינו נגזר על העולם שהוא שמם שלא לישא אשה ושלא להוליד בנים ושלא להקים שבוע בן עד שלא שיכלה זרעו של אברהם מאליו אמרו לו מוטב להן לצבור שיהו שוגגין ואל יהו מזידין⁸

8 cambia el texto desde | בהן 7 | שהן 6 | ציבור אלא אותן 5 | נשתה 4 | לאכול P | נאכל 3 | בדין 2 | ר' שמעון בן גמל 1 ועוקרין את

הלכה יא: משחרב הבית האחרון¹ רבו פרושין² בישראל שלא³ היו אוכלין בשר ולא שותין⁴ יין ניטפל להן ר' יהושע אמ' להן⁵ בני מפני מה אין אתם אוכלין בשר אמרו לו⁶ נאכל בשר שבכל יום היה תמיד קרב לגבי מזבח⁶ ועכשיו בטל אמ' להן⁷ לא נאכל⁷ ומפני מה אין אתם שותין יין אמרו לו יין נשתה⁸ שבכל יום⁹ היה מתנסך על גבי המזבח ועכשיו בטל אמ' להם לא נשתה אמ' להם אם כן לחם לא נאכל שממנו היו מביאין¹⁰ שתי הלחם ולחם הפנים מים לא נשתה שמהן¹¹ היו מנסכין מים בחג תאנים וענבים לא נאכל שמהם היו מביאין בכורים בעצרת שותקו

10 | שממנו 9 | נשתה יין 8 | לא נאכל 7 falta | על גבי המזבח 6 | להם 5 | היו שותין 4 | ולא 3 | פרושים 2 | בית האחרון 1 | שמהם 11 | מביאים

הלכה יב: אמ' להם בני¹ להתאבל יותר מדיי² אי איפשר ושלא להתאבל³ אי איפשר אלא כך אמרו חכמים סד אדם את ביתו בסיד ומשייר דבר מועט זכר לירושלם

כל עיקר 3 añade | מדיי 2 | בני 1 falta

הלכה יג: עושה-אדם צרכי¹ סעודה ומשייר² דבר מועט זכר לירושלם

בה añade 2 | כל צרכי 1

הלכה יד: עושה אשה¹ תכשיטין² ומשיירת דבר מועט זכר לירושלם שנ' אם אשכחך ירושלם תשכח ימיני
תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי וגו'

תכשיטיה 2 | כל añade 1

הלכה טו: וכל¹ המתאבלים² עליה³ בעולם הזה שמחים עמה לעולם הבא⁴ שנ' שמחו את ירושלם וגילו
בה כל אוהביה וגו'

4 cambia frase del final | על ירושלם 3 | המתאבל 2 | כל 1

ANEXO 2

PARALELOS DE TOSOTAH CON MISNAH, SNM, SZ, SDT, SOR, TB, TJ.

- El objetivo de este anexo es facilitar la lectura de mi investigación.
- Estos paralelos se corresponden a los textos españoles del cap. IV (pp. 205ss)

תוספתא סוטה ומשנה סוטה¹

תספתא סוטה פרק א

תספתא סוטה

משנה סוטה

(א) ר' יוסה בי ר' יהודה אומ' משם ר' ליעזר מקנה על פי עד אחד או על פי עצמו ומשקה על פי שנים השיבו על דברי ר' יוסה בי ר' יהודה אין לדבר סוף

(א,א) המקנא לאשתו רבי אליעזר אומר מקנא לה על פי שנים ומשקה על פי עד אחד או על פי עצמו רבי יהושע אומר מקנא לה על פי שנים ומשקה על פי שנים:

(א,ב) כיצד מקנא לה אמר לה בפני שנים אל תדברי עם איש פלוני ודברה עמו

(ב) אי זו היא עדות הראשונה זו עדות סתירה שניה זו עדות טומאה

(א,ב) נכנסה עמו לבית הסתר ושהתה עמו כדי טומאה אסורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה

(ב) ר' יהודה אומ' בעלה נאמן עליה מקל וחומר ומה נדה שחייבין על ביאתה כרת בעלה נאמן עליה סוטה שאין חייבין על ביאתה כרת אינו דין שיהא בעלה נאמן עליה אמרו לו וכל שכן הואיל ואין חייבין על ביאתה כרת לא יהא בעלה נאמן עליה דבר אחר לא אם אמרת בנדה שיש לזה החר אחר איסורה תאמר בסוטה שאין לה היתר לאחר איסורה וכן הוא אומ' מים גנובים ימתקו וגו'

(א,ג) ואלו אסורות מלאכול בתרומה... ושבעלה בא עליך בדרך כיצד עושה לה מוליכה לבית דין שבאותו מקום ומוסרין לו שני תלמידי חכמים שמא יבוא עליך בדרך רבי יהודה אומר בעלה נאמן עליה.

(ג) ר' יוסה אומ' הכת' האמינו עליה דכתי' והביא האיש את אשתו אל הכהן

(ד) מעלין אותה לשער' מזרח לשער' [ניקנור] ששם משקין את הסוטות [ומטהרין את היולדות] ומטהרין את המצורעין שנ' את אשר יחטא איש לרעהו ונשא בו אלה

(א,ה) ואם אמרה טהורה אני מעלין אותה לשער' המזרח שעל פתח שער' נקנור ששם משקין את הסוטות ומטהרין את היולדות ומטהרין את המצורעים

1. Ed. Albeck, 1952-58, *Schischa Sidre Mischna*, Jerusalén.

להאלותו ואתה תשמע מן השמים ועשית
ושפטת את עבדיך להרשיע רשע לתת דרכו
בראשו וצבתה בטנה ונפלה ירכה ולהצדיק
[צדיק] לתת לו כצדקתו ואם לא נטמאה
האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע

(ו) וכדרך שמאיימין עליה בית דין שתחזור
בה כך מאיימין עליה שלא תחזור בה אומ'
לה בתי אם ברור לך הדבר שטהורה את
עמדי על בוריך ושתי שאין המים הללו
דומין אלא לסם יבש על גבי בשר חי ואין
מזיקן ולכשמוצא שם מכה מחלחל ויורד

(ז) כל מי שעלה גודלו אפי' כהן גדול יוצא
ועומד בצד סוטה ואוחז בבגדיה אם נקרעו
נקרעו אם נפרמו נפרמו עד שמגלה לבה
וסותר את שערה ר' יהודה אומ' אם היה לבה
נאה לא היה מגלהו ואם היה שערה נאה לא
היה סותרו מפני פרחי כהונה

(ח) שלשה צריכין שיראו על המים אפר פרה
ועפר סוטה ודם צפור

(י) כל המנחות שבתורה טעונות שמן ולבונה
חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות שני' לא יצק
עליה שמן ולא יתן עליה לבונה

(א,ד) היו מעלין אותה לבית דין הגדול
שבירושלם ומאיימין עליה כדרך שמאיימין
על עדי נפשות ואומרים לה בתי הרבה יין
עושה הרבה שחוק עושה הרבה ילדות עושה
הרבה שכנים הרעים עושים עשי לשמו הגדול
שנכתב בקרושה שלא ימחה על המים
ואומרים לפניך דברים שאינה כדאי לשומען
היא וכל משפחת בית אביה:

(א,ה) וכהן אוחז בבגדיה אם נקרעו נקרעו אם
נפרמו נפרמו עד שהוא מגלה את לבה
וסותר את שערה ר' יהודה אומר אם היה
לבה נאה לא היה מגלהו ואם היה שערה נאה
לא היה סותרו:

(ב,ב) וכשהוא מגביהה נוטל עפר מתחתיה
ונותן כדי שיראה על המים שנאמר (במדבר
ה') ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח
הכהן ונתן אל

(ב,א) היה מביא את מנחתה בתוך כפיפה
מצרית ונותנה על ידיה כדי ליגעה כל
המנחות תחלתן וסופן בכלי שרת וזו תחלתה
בכפיפה מצרית וסופה בכלי שרת כל
המנחות טעונות שמן ולבונה וזו אינה טעונה
לא שמן ולא לבונה כל המנחות באות מן
החטין וזו באה מן השעורין מנחת העומר
אף על פי שבאה מן השעורין היא היתה באה
גרש וזו באה קמח רבן גמליאל אומר כשם
שמעשיה מעשה בהמה כך קרבנה מאכל
בהמה:

תספתא סוטה פרק ב

תספתא סוטה

(א) היה נוטל את מגלתה ונכנס לו לאולם
טבלה של זהב היתה קבועה בכותלו של היכל
והיא נראית מבאולם ממנה רואה וכותב לא
חסר ולא יתר

משנה סוטה

(ב,ג) נכנס להיכל ופנה לימינו ומקום היה שם
אמה על אמה וטבלא של שיש וטבעת היתה
קבוע בה

(ג,ב) בא לו לכתוב את המגילה מאיזה מקום
הוא כותב (שם) מאם לא שכב איש וגו' ואת
כי שטית תחת אישך ואינו כותב והשביע
הכהן את האשה וכותב יתן ה' אותך לאלה
ולשבועה ובאו המים המאררים האלה במעיך
לצבות בטן ולנפיל ירך ואינו כותב ואמרה
האשה אמן אמן רבי יוסי אומר לא היה
מפסיק רבי יהודה אומר כל עצמו אינו כותב
אלא יתן ה' אותך לאלה ולשבועה וגו' ובאו
המים המאררים האלה במעיך וגו' ואינו
כותב ואמרה האשה אמן אמן:

(ב,ד) אינו כותב לא על הלוח ולא על הנייר
ולא על הרפתרא אלא על המגילה שנאמר
(במדבר ה') בספר ואינו כותב לא בקומוס
ולא בקנקנתום ולא בכל דבר שרושם אלא
בדיו שנאמר (שם) ומחה כתב שיכול להמחק

(ב,ר) מאיר אומ' אמן שלא נטמאתי אמן
שאיני עתידה ליטמא לאשהמים בורקין
אותה מיד אלא

'אפי' תקלקל לאחר עשרים שנה
המים מתעררין עליה שנ' מנחת זכרון מזכרת
עון נכנס וכותב יוצא ומוחק עד שלא נמחקה
מגלה אמרה איני שותה או שאמרה טמאה
אני או שבאו עדים שהיא טמאה המים
נשפכין ואין בהן משום קדושה ומגלתה
נגזזת תחת טירו של היכל ומנחתה מתפורת

(ג) נמחקה המגילה ואמרה טמאה אני המים
נשפכין ומנחתה מתפורת אבית הרשן ואין
מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת

(ב,ה) על מה היא אומרת אמן אמן אמן על
האלה אמן על השבועה אמן מאיש זה אמן
מאיש אחר אמן שלא שטיתי ארוסה ונשואה
ושומרת יבם וכנוסה אמן שלא נטמאתי ואם
נטמאתי יבאו בי רבי מאיר אומר אמן שלא
נטמאתי אמן שלא אטמא

(ג,ג) עד שלא נמחקה המגילה אמרה איני
שותה מגילתה נגזזת ומנחתה מתפורת על
הרשן ואין מגילתה כשירה להשקות בה סוטה
אחרת נמחקה המגילה ואמרה טמאה אני
המים נשפכין ומנחתה מתפורת על הרשן
נמחקה המגילה ואמרה איני שותה מערעדים
אותה ומשקין אותה בעל כרחיה

נמחקה המגלה ואמרה איני שותה מרערעין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה ר' יהודה אומ' בצבת של ברזל פותחין את פיה ומרערעין אותה ומשקין אותה על כרחיה אמ' ר' עקיבא וכי למה בודקין את זו לא לבדוקה הרי היא ברזל ומנוולת אלא לעולם יכולה היא שתחזור בה עד שתקרב מנחתה קרבה מנחתה ואמרה איני שותה מרערעין אותה ומשקין אותה על כרחיה

(ד) נטמאת מנחתה עד שלא קידשה בכלי הרי היא ככל המנחות תיפדה ותיאכל משקדשה בכלי תעבר צורתה ותצא לבית השריפה

(ו) כל הנשואות לכהן בין כהנת בין לוייה בין ישראלית אין מנחתה נאכלת מפני שיש לו בה שותפות ואין עולה כולה כליל לאשים מפני שיש לו בה שותפות כיצד הוא עושה הקומץ קרב בעצמו ושיריין קרבין בעצמן ר' לעזר בי ר' שמעון אומ' קומץ קרב בעצמו ושירים מתפורין כהן עומד ומקרב על גבי מזבח מה שאין כן בכהנת

(ז) האיש זכיי בבתו ובקרושיה בכסף ובשטר ובביאה זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה מה שאין כן באשה

(ח) האיש עובר על מצות עשה שהזמן גרמא מה שאין כן באשה האיש עובר על כל תקיף ועל כל תשחית ועל כל תטמא למתים מה שאין כן באשה האיש נדון בן סורר ומורה ואין האשה נידונה בן סורר ומורה

(ט) האיש מעטף ומספר ואין האשה מעטפת ומספרת וחכמים אומ' מעטפת ואין מספרת האיש נמכר ונשנה ואין האשה נמכרת ונשנית האיש נמכר עבר עברי ואין האשה נמכרת עבר עברי [האיש נרצע ואין האש' נרצעת] האיש קונה עבר עברי ואין האשה קונה עבר עברי

(ג,ו) נטמאת מנחתה עד שלא קדשה בכלי הרי היא ככל המנחות ותפדה ואם משקדשה בכלי הרי היא ככל המנחות ותשרף ואלו שמנחותיהן נשרפות

(ג,ו) ואלו שמנחותיהן נשרפות האומרת טמאה אני לך ושבאו לה עדים שהיא טמאה והאומרת איני שותה ושבעלה אינו רוצה להשקותה ושבעלה בא עליך בדרך וכל הנשואות לכהנים מנחותיהן נשרפות:

(ג,ז) בת ישראל שנשאת לכהן מנחתה נשרפת וכהנת שנשאת לישראל מנחתה נאכלת מה בין כהן לכהנת מנחת כהנת נאכלת מנחת כהן אינה נאכלת כהנת מתחללת וכהן אין מתחלל כהנת מטמאה למתים ואין כהן מטמא למתים כהן אוכל בקדשי קדשים ואין כהנת אוכלת בקדשי קדשים:

(ג,ח) מה בין איש לאשה האיש פורע ופורם ואין האשה פורעת ופורמת האיש מדיר את בנו בניזיר ואין האשה מדרת את בנה בניזיר האיש מגלח על נזירות אביו ואין האשה מגלחת על נזירות אביה האיש מוכר את בתו ואין האשה מוכרת את בתה האיש מקדש את בתו ואין האשה מקדשת את בתה האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה האיש נתלה ואין האשה נתלית האיש נמכר בגניבתו ואין האשה נמכרת בגניבתה

תספתא סוטה פרק ג

משנה סוטה

תספתא סוטה

(א,ז) במדה שאדם מודד בה מודדין לו

(א) היה ר' מאיר אומ' מניין אתה אומ' שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו שנ' בססאה בשלחה תריבנה אין לי אלא...

(ב) וכן אתה מוצא בסוטה שבמדה שמדרה בה מדרו לה

(א,ו) היתה מתכסה בלבנים מכסה בשחורים היו עליה כלי זהב וקטליאות נזמים וטבעות מעבירים ממנה כדי לנוולה ואחר כך מביא חבל מצרי וקושרו למעלה מדדיה וכל הרצה לראות בא לראות חוץ מעבדיה ושפחותיה מפני שלבה גס בהן וכל הנשים מותרות לראותה שנאמר (יחזקאל כ"ג) ונוסרו כל הנשים ולא תעשינה כזמתכנה

(א,ז) במדה שאדם מודד בה מודדין לו היא קשטה את עצמה לעבירה המקום ניולה היא גלתה את עצמה לעבירה המקום גלה...

(ג,ד) אינה מספקת לשתות עד שפניה מודיקות ועיניה בולטות והיא מתמלאת גידין והם אומרים הוציאה הוציאה שלא תטמא העזרה

(ג,ב) רבן גמליאל אומר כשם שמעשיה מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה:

(ב) וכן אתה מוצא בסוטה שבמדה שמדרה בה מדרו לה היא עמדה לפניו כדי שתהא נאה לפניו לפיכך כהן מעמידה לפני הכל להראות קלונה שנ' והעמיד הכהן את האשה לפני ה'

(ג) היא פירסה לו סדין לכך כהן נוטל כפה מעל ראשה ומניחה תחת רגליו היא קולעה לו שעה לפיכך כהן סותרו היא קשטה לו פניה לפיכך פניה מודיקות היא כחלה לו עיניה לפיכך עיניה בולטות

(ד) היא הראתו באצבעה לפיכך צפרניה נושרות היא הראתו את בשרה לפיכך כהן קורע חלוקה ומראה קלונה לרבים היא חגרה לו בציצים לפיכך כהן מביא חבל מצרי וקושר למעלה מדדיה וכל הרצה בא ורואה היא פשטה לו יריכה לפיכך יריכה נמסית היא קבלתו על כריסה לפיכך בטנה צבה היא האכילתו מעדנים לפיכך מנחתה מאכל בהמה היא השקתו יינות משובחין בכוסות משובחין לפיכך כהן משקה אותה מים מרים במקידה של חרס... היא האכילתו מעדנים לפיכך מנחתה מאכל בהמה

(ה) היא עשתה בסתר שנ' ועין נואף שמרה נשף לאמר וגו' ואינה [יודעת] שהיושב בסתרו של עולם פנים שם עליה שנ' וסתר פנים ישים מלמד שהמקום מוציא סתרה בגלוי שנ' תכסה שנאה...

(טו) שמשוך בעיניו מרד שנ' ויאמר שמשוך אל אביו אותה קח לי וגו' אף הוא בעיניו לקה שנאמ' ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו וגו' ר' או' תחלת קלקלתו בעזה היתה אף עונשו לא היתה אלא בעזה

(טז) אבשלום בשערו מרד שנ' וכאבשלום לא היה איש יפה וגו' ובגלחו את ראשו וגו' לפיכך לקה בשערו ר' יהודה הנשיא אומ' אבשלום נזיר עולם היה ואחד לשנים עשר חדש היה מגלח שנ' ויהי מקץ ארבעים שנה ויאמר אבשלום אל המלך אלכה נא ואשלם וגו' כי נדר נדר עבדך וגו' ר' נהוראי אומ' אחד לשלשים יום היה מגלח שנ' והיה מקץ ימים לימים וגו' ר' יוסה אומ' כל ערב שבת היה מגלח שכן דרך מלכים לגלח מערב שבת לערב שבת כמה שנ' בכהנים וראשם לא יגלחו ופרע לא ישלחו וגו' ושקל את שער ראשו מאתים שקלים באבן המלך מה שאין בני טבריה ובני צפורי מגלחין כן ולפי שבא על עשור פלגשי אביו לפיכך נתלד בו עשור לתנכיות שנ' ויסבו עשרה נערים וגו'

(יז) ולפי שגנב שלש גנבות לב אביו ולב בית דין ולב כל ישראל לפיכך נתקעו בו שלשה שבטים שנ' ויקח שלשה שבטים בכפר וגו'

(א,ח) שמשוך הלך אחר עיניו לפיכך נקרו פלשתים את עיניו שנאמר (שופטים ט"ז) ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו אבשלום נתגאה בשערו לפיכך נתלה בשערו ולפי שבא על עשור פלגשי אביו לפיכך נתנו בו עשור לזנביות שנאמר (שמאל ב' י"ח) ויסבו עשרה אנשים נושאי כלי יואב ולפי שגנב שלשה לבבות לב אביו ולב בית דין ולב ישראל שנאמר (שם ט"ז) ויגנוב אבשלום את לב אנשי ישראל לפיכך נתקעו בו שלשה שבטים שנאמר (שם י"ח) ויקח שלשה שבטים בכפר ויתקעם בלב אבשלום

תספתא סוטה פרק ד

משנה סוטה

(א,ז) במדה שאדם מודד בה מודדין לו

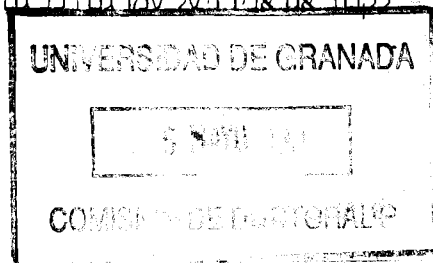
(א,ט) וכן לענין הטובה מרים

תספתא סוטה

(א) אין לי אלא מדת פורענות שבמדה שאדם מודד בה מודדין לו מדת הטוב מנין

(ז) יוסף זכה בעצמות אביו אף הוא לא נתעסק בו אלא משה שנ' ויקח משה את עצמות יוסף וגו' מלמד שכל העם היו

(א,ט) יוסף זכה לקבור את אביו ואין באחיו גדול ממנו שנאמר (בראשית נ) ויעל יוסף לקבור את אביו ויעל עמו גם רכב גם פרשים

עסוקין בביזה והוא עוסק במצוה שנ' חכם לבב יקח מצות וגו' אילו לא היה מתעסק בו משה לא היו ישראל מתעסקין בו ת"ל ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם אלא כיון שראו ישראל את משה שהוא מתעסק בו אמרו הניחו לו כבודו בגדולים יותר מן הקטנים ואילו לא היו משה וישראל מתעסקין בו לא היו בניו מתעסקין בו ת"ל ויהיו לבני יוסף לנחלה אלא כיון שראו בניו את משה וישראל שהיו מתעסקין בו אמרו הניחו לו כבודו במרובין יותר מן המועטין מנין היה משה יודע היכן יוסף קבור אמרו סרח בת אשר היתה באותו הדור והלכה ואמרה לו למשה בנילוס נהר יוסף קבור שעשו לו מצרים שפודין של מתכת וחברום בבעץ והלך משה ועמד על נילוס נהר ואמ' יוסף הגיעה שעה שהקב"ה גואל את ישראל הרי שכינה מעוכבת לך וישראל מתעכבין לך וענני כבוד מעכבין לך אם אתה מגלה את עצמך מוטב ואם לאו נקיים אנו משבועה שהשבעת את אבותינו צף ארונו של יוסף ונטלו משה ובא לו ואל תתמה שהרי הוא אומ' ויהי האחד מפיל את הקורה ואת הברזל נפל וגו' ויאמר איש האלים אנה נפל ויראהו את המקום ויקצב עץ וישלך שמה ויצף הברזל והלא דברים קל וחומר ומה אלישע תלמידו של אליהו תלמידו של משה כך משה רבו של אליהו רבו של אלישע על אחת כמה וכמה ויש או' בקברות מלכים יוסף היה קבור והלך משה ועמד על קברות המלכים ואמ' יוסף הגיע שעה שהקב"ה גואל את ישראל הרי שכינה מעוכבת לך וישראל מעוכבין לך וענני כבוד מעכבין לך אם אתה מגלה את עצמך מוטב ואם לאו נקיים אנחנו משבועה שהשבעת את אבותינו מיד הקיץ ארונו של יוסף ובא משה ונטלו והיו שני ארונות מהלכין אחד ארון קדש ואחד ארון של מת והיו כל עוברין ושבין אומ' מה טיבן של שני ארונות הללו אמרו להם אחד ארון קדש ואחד ארון של מת אמרו להם וכי איפשר לארון קדש להלך עם

מי לנו גדול מיוסף שלא נתעסק בו אלא משה
משה זכה בעצמות יוסף ואין בישראל גדול ממנו שנאמר (שמות י"ג) ויקח משה את עצמות יוסף עמו מי גדול ממושה שלא נתעסק בו אלא המקום שנאמר (דברים ל"ד) ויקבור אותו בגיא לא על משה בלבד אמרו אלא על כל הצדיקים שנאמר (ישעיה נ"ח) והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך

ארונו שלמת אמרו להם מת מוטל בארון זה
קיים מה שכת' ומונח בארון זה

(ח) משה זכה בעצמות יוסף אף הוא לא
נתעסק בו אלא המקום ברוך הוא שנ' ויקבור
אותו בגיא וגו' מלמד שהיה מוטל בגפו של
שכינה כארבעת מילין מחלקו של ראובן
לחלקו של גד שמת בתוך שדה נחלתו של
ראובן ונקבר בתוך שדה נחלתו של גד מניין
שמת בתוך שדה נחלתו של ראובן שנ' עלה
אל הר העברים הזה הר נבו ואין נבו אלא
נחלתו של ראובן שנ' ובני ראובן בנו וגו' ואת
נבו וגו' ומנין שנקבר בתוך שדה נחלתו של
גד שנ' ולגר אמר ברוך מרחיב גד וגו' וירא
ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון

(י) וכן הוא או' בסוטה ובאו המים המאוררים
וגו' ירך מקום שהתחילה בעבירה תחילה
משם פורענות מתחלת לבא עליה ירך
התחילה בעבירה תחלה ואחר כך בטן לפיכך
תלקה ירך תחלה אחר כך בטן שנ' והשקה
את המימ

(יא) וכן אתה מוצא באנשי מבול אדם התחיל
בעבירה תחילה שנ' וירא ה' כי רבה רעת
האדם בארץ אף הן לקו תחלה והשאר לא
פלטו שנ' וימח את כל היקום וגו'

(יב) כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעל
נמצאת או' בסוטה שנתנה עיניה בשאין ראוי
לה מה שבקשה לא נתן לה ומה שבירדה נוטל
ממנה

(א, ז) בירך התחילה בעבירה תחלה ואחר כך
הבטן לפיכך תלקה הירך תחלה ואחר כך
הבטן ושאר כל הגוף לא פלט

(ה, א) כשם שהמים בורקין אותה כך המים
בורקין אותו שנאמר (במדבר ה') ובאו ובאו
כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבעל
שנאמר (שם) נטמאה ונטמאה דברי רבי
עקיבא אמר רבי יהושע כך היה דורש זכריה
בן הקצב רבי אומר שני פעמים האמורים
בפרשה אם נטמאה נטמאה אחד לבעל ואחד
לבעל

תספתא סוטה פרק ה

תספתא סוטה

מסנה סוטה

(א)המקנא לארוסתו ולשומרת יבם שלו אם משנכנסה נסתרה או שותה או לא נוטלת כתובה

(ד,א)ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה שנאמר אשר תשטה אשה תחת אישה פרט לארוסה ושומרת יבם

(ב)הרובה שנשא עקרה חקנה יש לו אשה ובנים או שותה או לא נוטלת כתובה

(ד,ג)אילונית חקנה ושאניה ראיה לילד לא שותות ולא נוטלות כתובה ר' אליעזר אומר יכול הוא לישא אשה אחרת ולפרות ולרבות הימנה

(ד)כהנת ליה וישראלה שניסו לכהן ולוי וישראל נתינה לנתין וממזרת לממזר אשת גר ועבד משוחרר ואילונית או שותה או לא נוטלת כתובה

(ד,א)אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל ובת ישראל לממזר ולנתין לא שותות ולא נוטלות כתובה

רשב"א אומר אילונית לא שותה ולא נוטלת כתובה שנ' ונקתה ונזרעה זרע בראויה להזריע יצאת זו שאין ראיה להזריע אבל המקנא לארוסתו ולשומרת יבם שלו עד שלא כנסה נסתרה לא שותה ולא נוטלת כתובה

(ד,ג)אילונית חקנה ושאניה ראיה לילד לא שותות ולא נוטלות כתובה ר' אליעזר אומר יכול הוא לישא אשה אחרת ולפרות ולרבות הימנה

(ד,א)ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה שנאמר אשר תשטה אשה תחת אישה פרט לארוסה ושומרת יבם

(ה)מעוברת חבירו ומינקת חבירו לא שותה ולא נוטלת כתובה ר' לעזר אומ' יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן

(ד,ג)מעוברת חבירו ומינקת חבירו לא שותות ולא נוטלות כתובה דברי ר' מאיר וחכמים אומרים יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן

(ו)עם הכל האשה מטמאת חוץ מן הקטן וממי שאינו איש ר' יוסה אומ' ישקנה שמה נתפקח חרש ונשתפה שוטה והגדיל הקטן או שהלך בעלה למדינת הים או שהיה בעלה חבוש בבית הייסורי

(ד,ד)על ידי כל עריות מקנין חוץ מן הקטן וממי שאינו איש

(ד,ה)ואלו שבית דין מקנין להן מי שנתחרש בעלה או נשתטה או שהיה חבוש בבית

(ז)המסללת בבנה קטן והערה בה בית שמאי פוסלין מן הכהונה ובית הלל מכשירין

האסורין לא להשקותה אמרו אלא לפוסלה מכתובתה רבי יוסי אומר אף להשקותה לכשיצא בעלה מבית האסורין ישקנה

(ח)עד או' ניטמית ועד אומ' לא ניטמית אשה אומרת ניטמאת ואשה אומרת לא ניטמאת או שותה או לא נוטלת כתובה ר' יהודה אומ' לא כל הימנו להפסידה מכתובתה אלא עד אומ' ניטמאת ושנים אומ' לא ניטמאת שנים אומ' ניטמאת ואחד אומ' לא ניטמאת בטל יחיד במיעוטו

(ו,ד)עד אומר ניטמאת ועד אומר לא ניטמאת אשה אומרת ניטמאת ואשה אומרת לא ניטמאת היתה שותה אחד אומר ניטמאת ושנים אומרים לא ניטמאת היתה שותה שנים אומרים ניטמאת ואחד אומר לא ניטמאת היתה שותה

(יג)דרש ר' עקיבא וכל כל' ח' וגו' יטמא אינו אומ' טמא אלא יטמא לטמא אחרים וללמד על הככר השיני שמטמא את השלישי כיצד תנור תחילה וככר שיני הנוגע בככר שלישי אמ' ר' יהושע כך היה דורש יהודה בן פטירי ומדותם מחוץ וגו' ומקרא אחד אומ' מקירה עיר וחוצה אלף אמה סביב אי אפשר לומר אלפים באמה שכבר נאמ' אלף אמה ואי אפשר לומר אלף אמה שכבר נאמר אלפים באמה ולמה נאמ' אלף אמה ולמה נאמ' אלפים אמה אלא אלף אמה מגרש ואלפים אמה תחום שבת ר' לעזר בנו של ר' יוסה הגלילי אומ' אלפים אמה תחום עיר ליום צא מהן אלף אמה מגרש נמצא רביע מגרש והשאר שדות וכרמים

(ה,ב)בו ביום דרש רבי עקיבא (ויקרא י"א) וכל כל' חרש אשר יפול מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא אינו אומר טמא אלא יטמא לטמא אחרים לימד על ככר שני שמטמא את השלישי אמר ר' יהושע מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זכאי שהיית אומר עתיד דור אחר לטהר ככר שלישי שאין לו מקרא מן התורה שהוא טמא והלא עקיבא תלמידך מביא לו מקרא מן התורה שהוא טמא שנאמר כל אשר בתוכו יטמא:

(ה,ג)בו ביום דרש רבי עקיבא (במדבר ל"ה) ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וגו' ומקרא אחד אומר (שם) מקיד העיר וחוצה אלף אמה סביב אי אפשר לומר אלף אמה שכבר נאמר אלפים אמה ואי אפשר לומר אלפים אמה שכבר נאמר אלף אמה הא כיצד אלף אמה מגרש ואלפים אמה תחום שבת רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר אלף אמה מגרש ואלפים אמה שדות וכרמים

תספתא סוטה פרק ו

תספתא סוטה

משנה סוטה

(א) ר' יהודה אמ' משם בן פטירי הרי הוא אומ' חי אל הסיר משפטי וגו' ללמדך שאין אדם נודר בחיי מלך אלא אם כן אוהב את המלך משם ר' נתן אומ' הרי הוא אומ' גם הוא לי לישועה ר' אומ' נאמ' ירא אלים באברהם ונאמ' ירא אלים באיוב מה ירא אלים אשר באברהם מאהבה עשה אף ירא אלים האמור באיוב מאהבה עשה ושאר כל התרעומת האמורה בפרשה לא נאמרה אלא מתוך המורע

(ה,ה) בו ביום דרש ר' יהושע בן הורקנוס לא עבד איוב את הקדוש ברוך הוא אלא מאהבה שנאמר (איוב י"ג) הן יקטלני לו איחל ועדיין הדבר שקול לו אני מצפה או איני מצפה תלמוד לומר (שם כ"ו) עד אגוע לא אסיר תומתי ממני מלמד שמאהבה עשה אמר רבי יהושע מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זכאי שהיית דורש כל ימך שלא עבד איוב את המקום אלא מיראה שנאמר (שם א') איש תם וישר ירא אלהים וסר מרע והלא יהושע תלמיד תלמידך

(ב) דרש ר' עקיבא בשעה שעלו ישראל מן הים בקשו לומר שירה שרת עליהן רוח הקדש ואמרו שירה כיצד אמרו שירה כקטן שקורא את ההלל בבית הסופר ועונן אחריו על כל ענין וענין משה אמ' אשירה לה' וישראל אמרו אשירה לה'

(ד) בו ביום דרש רבי עקיבא (שמות ט"ו) אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר שאין תלמוד לומר לאמר ומה תלמוד לומר לאמר מלמד שהיו ישראל עונן אחריו של משה על כל דבר ודבר כקוראין את ההלל לכך נאמר לאמר ר' נחמיה אומר כקורין את שמע ולא כקורין את ההלל

(ג) משה אמ' עזי וזמרת יה וישראל אמרו עזי וזמרת יה ר' לעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומ' כגדול שמקרא את ההלל בבית הכנסת ועונן אחריו ענין ראשון משה אמ' אשירה לה' וישראל אמרו אשירה לה' משה אמ' עזי וזמרת יה וישראל אמרו אשירה לה' משה אמ' ה' איש מלחמה וגו' וישראל אמרו אשירה

ר' נחמיה אר' כבני אדם שקורין שמע בבית הכנסת שנ' ויאמרו לאמר מלמד שהיה משה פותח בדבר תחילה וישראל עונן אחריו וגומרין עמו משה אמ' אז ישיר וישראל אמרו אשירה לה' וגו' משה אמ' עזי וזמרת יה וישראל אמרו זה אלי ואנוהו משה אמ' ה' איש מלחמה וישראל אמרו ה' שמו

תספתא סוטה פרק ז

תספתא סוטה

משנה סוטה

(א) שבועת העדים והדייני' נאמר בכל לשון השביע עליהן חמשה פעמים בכל לשון ששומעי' ואמרו לו אמן הרי אלו חייבין

(ב) שבועת הדיינין באי זה צד הרי מי שנתחייב שבוע'

(ז) ברכות הלל ושמע ותפלה נאמר בכל לשון ר' אומ' אומ' אני שאין שמע נאמ' אלא בלשון הקדש שנ' והיו הדברים האלה ברכת כהנים אלו בשעה שהכהנים עומדין על מעלות האולם

(ח) הכל כשרין לעלות במעלות האולם בין תמימין בין בעלי מומין בין במשמר שלו בין שאין המשמר שלו חרץ ממי שיש בו מום בפניו בידיו וברגליו שלא ישא את כפיו במקדש מפני שהעם מסתכלין בו וכשם שנשיאות כפים במקדש כך נשיאות כפים בגבולין

(יג) במה של עץ היו עושין לו בעזרה ויושב עליה ר' ליעזר בן יעקב אומ' בהר הבית שנ' ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני שער המים מן האור ועד מחצית היום וגו' ויעמד עזרא הסופר על מגדל עץ אשר עשו לו לדבר וגו' ויפתח עזרא הסופר לעיני העם וגו'

(יד) ויברך עזרא את ה' האלים הגדול ויענו כל העם אמן וגו' ואומ' ותרא את המלך עומד על עומדו במבוא השער והחצוצרות וגו'

(טו) אותו היום כהנים עומדין בגדרים

(ז,א) אלו נאמרין בכל לשון פרשת סוטה ויירוי מעשר קריאת שמע ותפלה וברכת המזון ושבועת העדות ושבועת הפקדון

(ב) ואלו נאמרין בלשון הקודש מקרא בכורים וחליצה ברכות וקללות ברכת כהנים וברכת כהן גדול ופרשת המלך ופרשת עגלה ערופה ומשוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם:

(ו) ברכת כהנים כיצד במדינה אומרים אותה שלש ברכות ובמקדש ברכה אחת במקדש אומר את השם ככתבו ובמדינה בכנויו במדינה כהנים נושאים את ידיהן כנגד כתפיהן ובמקדש על גבי ראשיהן חרץ מכהן גדול שאינו מגביה את ידיו למעלה מן הציץ ר' יהודה אומר אף כהן גדול מגביה ידיו למעלה מן הציץ שנאמר (ויקרא ט') וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם:

(ז,ח) פרשת המלך כיצד מוצאי יום טוב הראשון של חג בשמיני במוצאי שביעית עושין לו בימה של עץ בעזרה הוא יושב עליה שנאמר (דברים ל"א) מקץ שבע שנים במועד וגו' חזן הכנסת נוטל ספר תורה ונותנה לראש הכנסת וראש הכנסת נותנה לסגן והסגן נותנה לכהן גדול וכהן גדול נותנה למלך והמלך עומד ומקבל וקורא יושב

אגריפס המלך עמד וקבל וקרא עומד ושבוהו חכמים וכשהגיע (שם י"ז) ללא תוכל לתת עליך איש נכרי זלגו עיניו דמעות אמרו לו אל תתיירא אגריפס אחינו אתה

ובפרצות וחצוצרות של זהב בדיהם תוקעין ומריעין ותוקעין כל כהן שאין בידו חצוצרות אומ' דומה זה שאין כהן הוא שכר גדול היה ליושבי ירושלם שמשכירין חצוצרות בדינר זהב

(יז) בו ביום ראה ר' טרפון חיגר עומד ומתריע בחצוצרות משם ראה חגר תוקע במקדש משם ר' נתן אמרו נתחייבו ישראל כלייה שחינפו לאגריפס המלך

(יז) קורא מתחלת אלה הרברים עד שמע והיה אם שמע עשר תעשר וכי תכלה לעשר ר' יהודה אומ' לא היה צריך להתחיל מראש הספר אלא שמע והיה אם שמע תשמע עשר תעשר וכי תכלה לעשר ופרשת המלך עד שגומר את כולה ופרשות הנדרשות בה וגומר עד סוף

כי ה' אליהם ההולך עמכם זה השם הניתן בארון שנ' וישלח אתם משה אלף למטה לצבא אתם ואת פינחס מגיד שפנחס משוח מלחמה וכלי הקדש זה ארון שנ' ולא יבאו לראות כבלע וגו' ויש אומ' אילו בגדי כהונה שנ' ובגדי הקדש

(יח) ר' יהודה בן לקיש אר' שני ארונות היו אחד שיצא עמהן למלחמה ואחר ששרוי עמהן במחנה שיצא עמהן למלחמה היה בו ספר תורה שנאמ' וארון ברית ה' נסע לפניהם וגו' וזה ששרוי עמהן במחנה זה שהיו בו לוחות ושברי לוחות שנ' וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה

אחינו אתה אחינו אתה וקורא מתחלת אלה הרברים עד שמע ושמע והיה אם שמע עשר תעשר כי תכלה לעשר ופרשת המלך וברכות וקללות עד שגומר כל הפרשה ברכות שכהן גדול מברך אותן המלך מברך אותן אלא שנותן של רגלים תחת מחילת העון

(ח,א) משוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם בלשון הקדש היה מדבר שנאמר (דברים כ') והיה כקרבכם אל המלחמה ונגש הכהן זה כהן משוח מלחמה ודבר אל העם בלשון הקדש ואמר אליהם (שם) שמע ישראל וגו' על אויביכם ולא על אחיכם לא יהודה על שמעון ולא שמעון על בנימין שאם תפלו בידם ירחמו עליכם כמה שנאמר (ד"ה ב' כ"ח) ויקומו האנשים אשר נקבו בשמות ויחזיקו בשביה וכל מערומיהם הלבשו מן השלל וילבישום וינעילום ויאכילום וישקום ויסכום וינהלום בחמורים לכל כושל ויביאום יריחו עיר התמרים אצל אחיהם וישבו שומרון על אויביכם אתם הולכים שאם תפלו בידם אין מרחמין עליכם (דברים כ') אל ירך לבבכם אל תיראו ואל תחפזו וגו' אל ירך לבבכם מפני צהלת סוסים וצחצוח חרבות אל תיראו מפני הגפת תריסין ושפעת הקלגסין אל תחפזו מקול קרנות אל תערצו מפני קול צווחות כי ה' אלהיכם ההולך עמכם הן באין בנצחוננו של בשר ודם ואתם

באים בנצחונו של מקום פלשתים באו
בנצחונו של גלית מה היה סופו לסוף נפל
בחרב ונפלו עמו בני עמון באו בנצחונו של
שובך מה היה סופו לסוף נפל בחרב ונפלו
עמו ואתם אי אתם כן כי ה' אלהיכם ההולך
עמכם להלחם לכם וגו' זה מחנה הארון:

פעמים יוצא ומדבר עמהן אחד בספר ואחד
במערכי המלחמה שבספר מהו אומ' ילך
וישמע דברי כהן במערכי המלחמה מהו אומ'
מי האיש אשר בנה בית חדש וגו' נפל ביתו
ובנאו הרי זה חוזר ר' יהודה או' אם חידש בו
דבר חוזר ואם לאו אין חוזר ר' ליעזר אומ'
אנשי שרון לא היו חוזרין לבתיהם מפני
שמחדשין אותן פעם אחת בשבוע ומי האיש
אשר נטע כרם ולא חללו ילך וישוב לביתו
אחד הנוטע את הכרם ואחד הנוטע חמשה
אילני מאכל מחמשת המינין אפי' בחמש
עיירות הרי זה חוזר ר' ליעזר בן יעקב או' אין
לי במשמע אלא כרם

(יט) מי האיש אשר ארש אשה אחד מארס
ואחד מיבם אפי' שומרת יבם לחמשה אחים
ואפי' חמשה אחים ששמעו שמת אחיהם
במלחמה כולן חוזרין ובאין

(כ) אין לי אלא בונה ביתו ולא חנכו נטע כרם
ולא חללו ארש אשה ולא לקחה מניין בנה
בית וחנכו ולא שהה שנים עשר חדש נטע
כרם וחללו ולא שהה שנים עשר חדש ארש
אשה ולקחה ולא שהה שנים עשר חדש מניין
שאין זזין ממקומן ת"ל כי יקח איש אשה
חדשה דבר זה בכלל היה ולמה יצא להקיש
עליו לומר לך מה זה מיוחד שאירש אשה
ולקחה ולא שהה שנים עשר חדש שאין זזין
ממקומן [אף כולן כן] למדה תורה דרך ארץ
נתמנתה לאדם פרנסה יקח לו בית חזרה
נתמנתה לו יקח לו שדה חזרה ונתמנתה לו
יקח לו אשה שני' מי האיש אשר בנה ומי
האיש אשר נטע ומי האיש אשר ארש וכן

(ב)(דברים כ') ודברו השוטרים אל העם
לאמר מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו
ילך וישוב לביתו וגו' אחד הבונה בית התבן
בית הבקר בית העצים בית האוצרות אחד
הבונה ואחד הלוקח ואחד היורש ואחד
שניתן לו מתנה (שם) ומי האיש אשר נטע
כרם ולא חללו וגו' אחד הנוטע הכרם ואחד
הנוטע חמשה אילני מאכל ואפילו מחמשת
מינין אחד הנוטע ואחד המבריך ואחד
המרכיב ואחד הלוקח ואחד היורש ואחד
שניתן לו מתנה (שם) ומי האיש אשר ארש
אשה וגו' אחד המארס את הבתולה ואחד
המארס את האלמנה אפילו שומרת יבם
ואפילו שמע שמת אחיו במלחמה חוזר ובא
לו כל אלו שומעין-דברי כהן מערכי מלחמה
וחוזרין ומספקין מים ומזון ומתקנין את
הדרכים:

(ג) ואלו שאינן חוזרין הבונה בית שער
אכסדרה מרפסת הנוטע ארבעה אילני מאכל
וחמשה אילני סרק המחזיר את גרושתו
אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן
הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל
לממזר ולנתין לא היה חוזר רבי יהודה אומר
אף הבונה בית על מכוננו לא היה חוזר רבי
אליעזר אומר אף הבונה בית לבנים בשרון
לא היה חוזר:

(ד) ואלו שאין זזין ממקומן בנה בית וחנכו
נטע כרם וחללו הנושא את ארוסתו הכונס
את יבמתו שנאמר (דברים כ"ד) נקי יהיה
לביתו שנה אחת לביתו זה ביתו יהיה זה
כרמו ושמח את אשתו זו אשתו אשר לקח

שלמה אמ' בחכמתו הכן בחוץ מלאכתך וגו'
הכן בחוץ מלאכתך זה בית ועתדה בשרה זה
שרה אחר ובנית ביתך זו אשה

להביא את יבמתו אינן מספיקין מים ומזון
ואינן מתקנין את הדרכים:

(כא) דבר אחר הכן בחוץ מלאכתך זו מקרא
ועתדה בשרה לך זו משנה אחר ובנית ביתך
זה מדרש דבר אחר הכן בחוץ מלאכתך זו
משנה ועתדה בשרה לך זה מדרש אחר ובנית
ביתך אילו הלכות דבר אחר הכן בחוץ
מלאכתך זה מדרש ועתדה בשרה לך אילו
הלכות אחר ובנית ביתך אילו הגדות דבר
אחר הכן בחוץ מלאכתך אילו הלכות ועתדה
בשרה לך אילו אגרות אחר ובנית ביתך זה
תלמוד ר' ליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומ'
הכן בחוץ מלאכתך זה תלמוד ועתדה בשרה
לך זה מעשה הטוב אחר ובנית ביתך בא
דרוש וטול שכר

(כב) ויספו השוטרים וגו' הירא ורך הלבב
שמתירא מן העבירה שבידו שנ' למה אירא
בימי רע דברי ר' יוסה הגלילי ר' עקיבא אומ'
מי האיש הירא ודאי מה ת"ל שוב ורך הלבב
שאפלו גבור שבגבורים וחזק שבחזקים והיה
רחמן היה חוזר שנ' ולא ימס את לבב אחיו
כלבבו ר' שמעון או' כל השומע דברי כהן
במערכות המלחמה ואינו חוזר לסוף שהוא
נופל בחרב ומפיל ישראל בחרב ומגלה אתם
מארצם ובאין אחרים ויושבין בארצם שנ'
ואיש אחר יקחנה אחר יכול דודו ובן דודו
נאמ' כאן אחר ונאמ' להלן אחר מה אחר
שנאמ' להלן נכרי אף אחר שנאמ' כאן נכרי
שמע שמת אחיו במלחמה עד שלא ניתן
במשא חוזר משניתן במשא אינו חוזר

(כג) יש יוצאין וחוזרין יוצאין ואין חוזרין ויש
שאין יוצאין כל עקר כל אילו שאמרו יוצאין
וחוזרין נותנין פסי העיר ומספקין מים ומזון
למלחמה ומתקנין את הדרכים ושאר כולן
אין חוזרין

(ה) (שם כ') ויספו השוטרים לדבר אל העם
וגו' רבי עקיבא אומר הירא ורך הלבב
כמשמעו שאינו יכול לעמוד בקשרי המלחמה
ולראות חרב שלופה ר' יוסי הגלילי אומר
הירא ורך הלבב זהו המתירא מן העבירות
שבידו לפיכך תלתה לו התורה את כל אלו
שיחזור בגללן רבי יוסי אומר אלמנה לכהן
גרול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממורת
ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין הרי
הוא הירא ורך הלבב

(ז) במה דברים אמורים במלחמת הרשות אבל
במלחמת מצוה הכל יוצאין אפילו (יואל ב')
חתן מחדרו וכלה מחופתה אמר רבי יהודה
במה דברים אמורים במלחמת מצוה אבל
במלחמת חובה הכל יוצאין אפילו חתן
מחדרו וכלה מחופתה:

(כד) כל אילו שאמרו אין יוצאין כל עיקר כגון הבונה בית וחנכו ולא שהה שנים עשר חודש נטע כרם וחללו ולא שהה שנים עשר חודש ארש אשה ולקחה ולא שהה שנים עשר חודש הללו אין נותנין פסי העיר ואין מספקין מים ומזון למלחמה ואין מתקנין את הדרכים ר' יהודה היה קורא למלחמת הרשות מלחמת מצוה אבל מלחמת חובה הכל יוצא אפי' חתן מחדרו וכלה מחופתה

תספתא סוטה פרק ח

תספתא סוטה

מסנה סוטה

(א) ברכות וקללות אילו שאמרו ישראל בשעה שעברו ישראל את הירדן שנא' והיה

(ז,ב) ואלו נאמרין בלשון הקודש מקרא בכורים וחליצה ברכות וקללות ברכת כהנים וברכת כהן גדול ופרשת המלך ופרשת עגלה ערופה ומשוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם

(ז) ר' שמעון אר' על הסיד כתבו כיצד כירחו וסדוהו בסיד וכתבו עליו את כל דברי התורה בשבעים לשון וכתבו מלמטה למען אשר לא ילמדו אתם וגו' אם אתם חוזרין בכס אנו מקבלין אתכם בוא וראה כמה ניסין נעשו לישראל באותו היום עברו מי הירדן ובאו אל הר גריזים ואל הר עיבל שבשומרון שבצד שכם שבאצל אילוני מורה שני' הלא המה בעבר הירדן אחרי וגו' יותר מששים מיל לא עמד איש בפניהם וכל שעמד בפניהם מיד נתרו שני' את אימתי אשלה לפניך וגו' ואר' תפל עליהם אימתה ופחד וגו' עד יעבר עמך זו ביאה ראשונה עד יעבר עם זו קניית זו ביאה שניה אמור מעתה ראויין היו ישראל לעשות להם כדרך שנעשה להם על הים אלא שחטאו

(ז,ה) ברכות וקללות כיצד כיון שעברו ישראל את הירדן ובאו אל הר גריזים ואל הר עיבל שבשומרון שבצד שכם שבאצל אילוני מורה שנאמר (שם י"א) הלא המה בעבר הירדן וגו' ולהלן הוא אומר (בראשית י"ב) ויעבר אברהם בארץ עד מקום שכם עד אלון מורה מה אלון מורה האמור להלן שכם אף אלון מורה האמור כאן שכם ששה שבטים עלו לראש הר גריזים וששה שבטים עלו לראש הר עיבל והכהנים והלויים והארוך עומדים למטה באמצע הכהנים מקיפין את הארוך והלויים את הכהנים וכל ישראל מכאן ומכאן שנאמר (יהושע ח) וכל ישראל חקניו ושוטרו ושופטיו עומדים מזה ומזה לארוך וגו' הפכו פניהם כלפי הר גריזים ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה ואלו ואלו עונין אמן הפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה (דברים כ"ז) ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה ואלו

(ח) ואחר כך הביאו את האבנים ובנו את המזבח והעלו עליו עולות ושלמים וישבו

ואכלו ושתו ונטלו את האבנים ובאו ולנו במקומן שנ' והעברתם אותם עמכם והנחתם אותם במלון יכול בכל מלון ת"ל במלון אשר תלינו בו הלילה והיכן לנו בגלגל ואומ' ואת שתים עשרה האבנים האלה וגו' הא למדת שכגלגל העמידום

ואלו עונין אמן עד שגומרין ברכות וקללות ואחר כך הביאו את האבנים ובנו את המזבח וסדרוהו בסיד וכתבו עליו את כל דברי התורה בשבעים לשון שנאמר (שם) באר היטב ונטלו את האבנים ובאו ולנו במקומן

(ט) כיצד אמרו ישראל ברכות וקללות ששה שבטים עלו לראש הר גרזים וששה שבטים עלו לראש הר עיבל כהנים ולויים וארון עומדים למטה באמצע הכהנים מקיפין את הארון והלויים את הכהנים וישראל מיכן ומיכן שנאמ' וכל ישראל חקינו מה ת"ל חציו אל מול הר גרזים וחציו אל מול הר עיבל מלמד שמחצה אל הר גרזים מרובה יותר משל הר עיבל מפני שמקצת שבטו של לוי למטה ר' ליעזר בן יעקב אומ' אין אתה יכול לומר לוי למטה שכבר נאמ' לוי למעלה ואין אתה יכול לומר לוי למעלה שכבר נאמר לוי למטה אמור מעתה זקני כהונה ולויה למטה ושאר שבט למעלה ר' אומ' הראויין לשרת עומדין למטה ושאיין ראויין לשרת עומדין למעלה הפכו פניהם כלפי הר גרזים ופתחו בברכה ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה תועבת ה' מעשה ידי חרש ולא שם בסתר והיו אילו ואילו עונין ואומ' אמן הפכו פניהם כלפי הר עיבל ופתחו בקללה ארור האיש אשר יעשה פסל וגו' והיו אילו ואילו עונין אמן הפכו כלפי הר גרזים פתחו בברכות ברוך אשר יקים את דברי התורה כלפי הר עיבל פתחו בקללו' ארור אשר לא יקים וגו'

תוספתא סוטה פרק ט

תוספתא סוטה

(א) נמצא בעבר הירדן היו עורפין שנ' כי ימצא חלל וגו' לרבות עבר הירדן ר' לעזר אומ' בכלום אם היה חלל היו עורפין אמ' לו

משנה סוטה

(ט,א) עגלה ערופה בלשון הקדש שנאמר (דברים כ"א) כי ימצא חלל באדמה ויצאו זקנין ושופטיך שלשה מבית דין הגדול

ר' יוסה בי רבי יהודה אינו אלא חנוק ומושלך בשדה שמא עורפין היו לכך נאמ' חלל אם כן למה נאמ' נופל אלא שאפלו הרוג ותלוי באילן לא היו עורפין נמצא בעליל של עיר (לא היו עורפין) היו מודדן מצות עיסוק במדידה כיצד עושין לו שלוחי בית דין יוצאין ונוטלין סימניו וחופרין וקוברין אותו ומציינין את מקומו עד שיבאו לבית דין הגדול שבלשכת הגזית וימרו נמצא סמוך לספר בעיר שיש בה גוים או בעיר שאין בה בית דין לא היו מודדן אין מודדן אלא לעיר שיש בה בית דין אם היה עיר גוים בינתיים או סמוכה לירושלים לא היו מודדן אלא מניחין אותה ומודדן חוצה לה מקום גיתה ותפיסתה הרי זו אסורה כמה היא תפיסתה ארבעים אמה ר' אומ' חמשים אמה

שבירושלם היו יוצאין רבי יהודה אומר חמשה שנאמר זקניך שנים ושופטיך שנים ואין בית דין שקול מוסיפין עליהן עוד אחד:

(ט,ב) נמצא טמון בגל או תלוי באילן או צף על פני המים לא היו עורפין שנאמר (דברים כ"א) בארמה ולא טמון בגל נופל ולא תלוי באילן בשדה ולא צף על פני המים נמצא סמוך לספר או לעיר שרובה נכרים או לעיר שאין בה בית דין לא היו עורפין אין מודדן אלא מעיר שיש בה בית דין נמצא מכוחן בין שתי עיירות שתיהן מביאות שתי עגלות דברי רבי אליעזר ואין ירושלם מביאה עגלה ערופה

(ט,ג) נמצא ראשו במקום אחד וגופו במקום אחר מוליכין הראש אצל הגוף דברי רבי אליעזר רבי עקיבא אומר הגוף אצל הראש:

(ט,ד) מאין היו מודדן רבי אליעזר אומר מטיבורו רבי עקיבא אומר מחוטמו רבי אליעזר בן יעקב אומר ממקום שנעשה חלל מצוארו

(ט,ז) נמצא ההורג עד שלא נערפה העגלה תצא ותרעה בעדר משנערפה העגלה תקבר במקומה שעל ספק באתה מתחלתה כפרה ספיקה והלכה לה נערפה העגלה ואחר כך נמצא ההורג הרי זה יהרג:

(ט,ח) עד אחד אומר ראיתי את ההורג ועד אחד אומר לא ראית אשה אומרת ראיתי ואשה אומרת לא ראית היו עורפין עד אחד אומר ראיתי ושנים אומרים לא ראית היו עורפין שנים אומרים ראינו ואחד אומר להן לא ראיתם לא היו עורפין

(ב) הזקנים אומ' ידינו לא שפכה את הדם הזה ועינינו לא ראו כהנים אומ' כפר לעמך ישראל אשר פדית וגו' ורזה הקדש אומ' ונכפר להם הדם שלשה דברים מי שאמר זה

(ט,ו) זקני אותה העיר רוחצין את ידיהן במים במקום עריפה של עגלה ואומרים (דברים כ"א) ידינו לא שפכו את הדם הזה ועינינו לא ראו וכי על דעתינו עלתה שזקני בית דין

לא אמר זה
 כיוצא ברבר אתה אומ' באנו אל הארץ אשר
 שלחתנו אמר יהושע כלב אמר עלה נעלה
 וירשנו אתה מרגלים אמרו אפס כי עז העם
 היושב בארץ שלשה דברים זה בצד זה מי
 שאמר זה לא אמר זה ומי שאמר זה לא אמר
 זה

שופכי דמים הן אלא שלא בא לדינו
 ופטרנוהו בלא מזון ולא ראינוהו והנחנוהו
 בלא לוייה והכהנים אומרים (שם) כפר לעמך
 ישראל אשר פדית ואל תתן רם נקי בקרב
 עמך ישראל לא היו צריכים לומר ונכפר להם
 הרים אלא רוח הקודש מבשרתן אימתי
 שתעשו ככה הרים מתכפר להם

תוספתא סוטה פרק יג

תוספתא סוטה

משנה סוטה

(ב)משחרב בית המקדש הראשון בטלה
 מלוכה מבית דוד ובטלו אורים ותומים
 ופסקו ערי מגרש שנ' ויאמר התרשתה להם
 אשר לא יאכלו מקדש הקדשים כאדם שאומ'
 לחבירו עד שיחיו מתים או עד שיבא אליהו

(ט,יב)משמתו נביאים הראשונים בטלו אורים
 ותומים

(ג)משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה
 ומלאכי פסקה רוח הקודש מישראל ואע"פ
 כן היו משמיעין להן על בת קול מעשה
 שנתכנסו חכמים לעליית בית גוריה ביריחו
 ויצתה בת קול ואמרה להן יש כן אדם
 ביניכם שראוי לרוח הקדש אלא שאין דורו
 זכיי לכך נתנו עיניהם בהלל הזקן וכשמת
 אמרו עליו הא עניו הא חסיד תלמידו של
 עזרא

(ט)מעוררין אלו הלויים שאומ' על הרוכן
 עורה למה תישן ה' אמ' להן רבן יוחנן בן
 זכיי וכי יש שינה לפניו והלא כבר נאמר הנה
 לא ינום ולא ישן אלא כל זמן ישראל שרוין
 בצער ואומות העולם שרוין בשלוה כביכול
 עורה למה תישן

(ט,י)יוחנן כהן גדול העביר הודיית המעשר
 אף הוא בטל את המעוררין ואת הנקפין עד
 ימיו היה פטיש מכה בירושלים ובימיו אין
 אדם צריך לשאול על הרמאי

(י)נוקפין אלו שמכין את העגל בין קרניו
 כדרך שמכין לע"ז אמ' להן יוחנן כהן גדול
 עד מתי אתם מאכילין את המזבח טריפות
 עד ימיו היה פטיש מכה בירושלם בחולו של

מועד אף הוא גזר על הורדיי וביטל את הדמיי לפי ששלח לכל עיירות ישראל ומצאן שאין מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד מעשר ראשון ומעשר שני מקצתן מפרישין ומקצתן אין מפרישין [אמר] הואיל ותרומה גדולה עון מיתה ותרומת מעשר עון טבל יהא אדם קורא שם לתרומה ותרומת מעשר ונותנן לכהן ומעשר שני מחללו על המעות והשאר מעשר מעשר עני המוציא מחבירו עליו הראיה

תוספתא סוטה פרק יד

תוספתא סוטה

משנה סוטה

(א) רבן יוחנן בן זכאי אומ' משרבו הרצחנין בטלה עדופה לפי שאין עגלה ערופה באה אלא על הספק עכשיו רבו ההורגין בגלוי

(ט, ט) משרבו הרצחנין בטלה עגלה ערופה משבא אליעזר בן דינאי ותחינה בן פרישה היה נקרא חזרו לקרותו בן הרצחן משרבו המנאפים פסקו המים המרים ורבן יוחנן בן זכאי הפסיקו שנאמר (הושע ד) לא אפקוד על בנותיכם כי תזנינה ועל כלותיכם כי תנאפנה כי הם וגו' משמת יוסי בן יעזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים בטלו האשכולות שנאמר (מיכה ז) אין אשכול לאכול בכורה אותה נפשי

(ב) משרבו המנאפין פסקו מי מרים לפי שאין מי מרים באין אלא על הספק עכשיו כבר רבו הרואין בגלוי

תוספתא סוטה פרק טו

תוספתא סוטה

משנה סוטה

(א) משחרב בית המקדש בטל שמיר ונפת צופים אמ' ר' יודה מה טיבו של שמיר זה בריה היתה מששת ימי בראשית כשנותנין [אותו] על גבי אבנים ועל גבי קורות מתפתחות לפניו כלוחי פינקס ולא עוד אלא כשנותנין אותו על גבי ברזל הוא בוקע ויורד מלפניו ואין כל דבר יכול לעמוד בו כיצד עושיין (אמ') לו כורכין אותו במוכין של צמר ונותנין אותו לתוך טנא של עופרת מלא סובין של שעורין ובו בנה שלמה את בית

(ט, יב) משחרב בית המקדש בטל השמיד ונפת צופים ופסקי אנשי אמנה שנאמר (תהלים י"ב) הושיעה ה' כי גמר חסיד וגו' רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יהושע מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה ולא ירד הטל לברכה וניטל טעם הפירות ר' יוסי אומר אף ניטל שומן הפירות

המקדש שנ' ומקבות והגרזן וכל כלי ברזל וגו' דברי ר' יהודה ר' נחמיה או' מגוררות במגרה היו מבחוץ שנ' כל אלה אבנים יקרות במדת גזית מגוררות במגירה מבית ומחוץ מהת"ל מבית ומחוץ בבית לא היו נשמעין אלא מתקנין אותן מבחוץ ומכניסין אותן לפניו אמ' ר' נראין דברי ר' יהודה באבני מקדש ודברי ר' נחמיה באבני ביתו

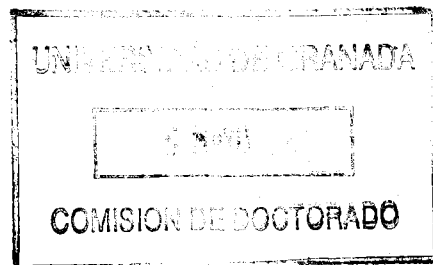
(ב) אמ' רבן שמעון בן גמליאל תרע שנתאררו טללים שבראשונה כשהיה טל יורד על גבי חבן ועל גבי הקש היה מלבין שנ' והנה על פני המדבר דק מחספס עכשיו משחיר בראשונה כל עיר שהיו טלליה רבים מחברותיה פירותיה היו מרובין עכשיו ממועטין רבן שמעון בן גמליאל אומ' משם ר' יהושע מיום שחרב בית המקדש אין יום שאין בו קללה ולא ירד טל לברכה ונוטל טעם פירות וראשון ראשון עומד ר' יוסה או' אף נוטל שומן פירות ר' שמעון בן לעזר אומ' טהרה נטלה את הטעם ואת הריח מעשרות נטלו את השמן ואת הדגן

(ג) משמת ר' לעזר בטל כבוד תורה משמת ר' יהושע בטלו אנשי עצה ופסקה מחשבה מישראל משמת ר' עקיבא בטלו זרעי תורה ופסקו מעינות חכמה משמת ר' לעזר בן עזריה בטלה עטרת חכמי שעטרת חכמי עשרם

(ד) משמת בן עזאי בטלו השקרנין

(ה) משמת בן זומא בטלו הדרשנין משמת ר' חנינא בן דוסא בטלו אנשי מעשה מישראל משמת אבא יוסי בן קטנית איש קטנתה נתקטנה חסידות מישראל למה נקרא שמו איש [קטנתא שהוא] קוטנה של חסידות משמת רבן שמעון בן גמליאל בא גוביי ורבו צרות משמת ר' נכפלו צרות

(ט, טו) משמת ר' מאיר בטלו מושלי משלים משמת בן עזאי בטלו השקרנים משמת בן זומא בטלו הדרשנים משמת רבי יהושע פסקה טובה מן העולם משמת רבן שמעון בן גמליאל בא גוביי ורבו צרות משמת רבי אליעזר בן עזריה פסק העושר מן החכמים משמת רבי עקיבא בטל כבוד התורה משמת רבי חנינא בן דוסא בטלו אנשי מעשה משמת רבי יוסי קטנתא פסקו חסידים ולמה נקרא שמו קטנתא שהיה קטנתן של חסידים משמת רבן יוחנן בן זכאי בטל זיו החכמה משמת רבן גמליאל הזקן בטל כבוד התורה ומתה טהרה ופרישות משמת ר' ישמעאל בן פאבי בטל זיו הכהונה משמת רבי בטלה ענה ויראת חטא

(ז) משבטלה סנדרין בטל שיר מבית המשתאות וכי מה היתה סנהדרין מועלת להן לישראל אלא לענין שנ' ואם העלם יעלימו עם הארץ וגו' בראשונה כשהיה אדם חוטא כשהיה סנדרין קיימת נפרעין ממנו עכשיו ממנו ומקורביו שנ' ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו וגו' משלו משל למה הדבר דומה לאחד שסרח בעיר ומסרוהו לרצען וריצעו היה קשה מן הרוצען מסרוהו לבעל זמורה וחבטו היה קשה מבעל זמורה מסרוהו לקטרון וחבשו והיה קשה מקטרון מסרוהו לשלטון והטילו בקמין אף כך ישר' צרות האחרונות משכחות את הראשונות

(ט,יא) משבטלה סנהדרין בטלה השיר מבית המשתאות שנאמר (ישעיה כ"ד) בשיר לא ישתו יין וגו'

(ח) בפולמוס של אספסינוס גזרו על עטרות חתנים ואילו הן עטרות חתנים של מלח ושל גפריית אבל של ורד ושל הדס התירו בפולמוס של טיטוס גזרו על עטרות כלות אילו הן עטרות כלות אילו זהוריות מזוהבות אבל יוצאה היא בכיפה של מלח בבית ושלא ילמד אדם את בנו יונית התירו להם לבית רבן גמליאל ללמד את בניהם יונית מפני שהן קרובין למלכות

(ט,יד) בפולמוס של אספסינוס גזרו על עטרות חתנים ואל האירוס בפולמוס של טיטוס גזרו על עטרות כלות ושלא ילמד אדם את בנו יונית בפולמוס האחרון גזרו שלא תצא הכלה באפריז בתוך העיר ורבותינו התירו שתצא הכלה באפריז בתוך העיר

(ט) פולמוס האחרון גזרו על חופת חתנים אילו הן חופת חתנים אלו של זהב אבל עושה הוא אפיפירות ותולה בה כל מה שירצה ושלא תצא כלה באפריז בתוך העיר ורבותינו התירו שתצא כלה באפריז בתוך העיר אף על פלטון גזר ר' יהודה בן בבא ולא הורו לו חכמים

תוספתא סוטה וספרא במדבר¹

תוספתא סוטה

ספרא במדבר

פ"א ה"א

פיסקא ז

ר' יוסה בי ר' יהודה אומ' משם ר'
ליעזר מקנה על פי עד אחד או על פי
עצמו ומשקה על פי שנים השיבו על
דברי ר' יוסה בי ר' יהודה אין לדבר
סוף

ועד אין בה, בשני עדים הכתוב מדבר
או אינו מדבר אלא בעד אחד ת"ל לא
יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל
חטאת שאין ת"ל אחד אלא זה בנה אב
כל מקום שנאמר עד הרי הוא בכלל
שנים עד שיפרוט לך הכתוב אחד

פ"א ה"ב

פיסקא ז

אי זו היא עדות הראשונה זו עדות
סתירה שניה זו עדות טומאה וכמה
היא טומאה כדי ביאה וכמה היא כדי
ביאה כדי העראה וכמה היא כדי
העראה ר' ליעזר אומ' כדי חזרת דקל
ר' יהושע אומ' כדי מזיגת הכוס בן עזיי
אומ' כדי מזיגת הכוס לשתותו ר'
עקיבא אומ' כדי לצלות ביצה ר'
יהודה בן פתירה אומ' כדי לגמוע שלש
ביצים זו אחר זו ר' לעזר בן ירמיה
אומ' כדי שיקשור גרדי נימה חנן בן
פנחס אומ' כדי שתשוט אצבעה לתוך
פיה פלימו אומ' כדי שתפשוט ידה
ותטול ככר מתוך הסל אע"פ שאין
ראיה לדבר זכר לדבר שנ' כי בעד אשה
זונה עד ככר לחם

ונסתרה, אבל לא שמענו שיעור סתירה
כמה ת"ל ונסתרה והיא נטמאה סתירה
כדי טומאה כדי להקיף הקל דברי ר'
ישמעאל ר' אלעזר אומר כדי מזיגת
הכוס ר' יהושע אומר כדי לשתותו בן
עזאי אומר כדי לצלות ביצה ר' עקיבא
אומר כדי לגמותה ר' יהודה בן בתירה
אומר כדי לגמות שלש ביצים זו אחר
זו

1. Ed. Horovitz, 1917, *Siphre d'be Rab. Fasciculus primus: Siphre ad Numeros adjecto Siphre Zutta. Cum variis Lectionibus et Adnotationibus*, Leipzig.

פיסקא ח

פ"א ה"ב

ר' יהודה אומ' בעלה נאמן עליה מקל וחומר ומה נדה שחייבין על ביאתה כרת בעלה נאמן עליה סוטה שאין חייבין על ביאתה כרת אינו דין שיהא בעלה נאמן עליה אמרו לו וכל שכן הואיל ואין חייבין על ביאתה כרת לא יהא בעלה נאמן עליה דבר אחר לא אם אמרת בנדה שיש לזה התר אחר איסורה תאמר בסוטה שאין לה היתר לאחר איסורה וכן הוא אומ' מים גנובים ימתקו וגו'

והביא האיש את אשתו אל הכהן, מן התורה האיש מביא את אשתו אל הכהן אלא אמרו מוסרים לו שני תלמידיו חכמים בדרך שלא יבא עליה ורבי אומר בעלה נאמן עליה מקל וחומר ומה נדה שחייבים על ביאתה כרת בעלה נאמן עליה סוטה שאין חייבים על ביאתה כרת אינו דין שיהא בעלה נאמן עליה אמרו לו כל שכן הואיל ואין חייבים על ביאתה כרת לא יהא בעלה נאמן עליה ד"א לא אם אמרת בנדה שיש לה היתר אחר איסורה תאמר בסוטה שאין לה היתר אחר איסורה ד"א נחשדו ישראל על הסוטות ולא נחשדו על הנדות.

פ"א ה"ג

ר' יוסה אומ' הכת' האמינו עליה דכתי' והביא האיש את אשתו אל הכהן

פיסקא יב

פ"א ה"ד

וכדרך שמאיימין עליה בית דין שתחזור בה כך מאיימין עליה שלא תחזור בה אומ' לה בתי אם ברור לך הדבר שטהורה את עמדי על בורייך ושתי שאין המים הללו דומין אלא לסם יבש על גבי בשר חי ואין מזיקו ולכשמוצא שם מכה מחלחל ויורד

אם לא שכב איש אותך, מלמד שפוחת לה בזכות אומר לה הרבה יין עושה הרבה שחוק עושה הרבה ילדות עושה הרבה קידמוך ונשטפו אל תגרמי לשם הגדול הנכתב בקדושה שימחה על המים אומר לפנייה דברי הגדה מעשים שאירעו בכתובים הראשונים כגון אשר חכמים יגידו ולא כחדו מאבותם ואומר לפנייה דברים שאינן כדוי לשומעין היא וכל משפחות בית אביה כדוי בהם רבי ישמעאל אומר בתחילה מודיעה כוחן של מים המרים אומר לה בתי אומר לך המים המרים האלו למה הם דומים לסם יבש הניתן על גבי בשר חי ואין מזיקו כשהוא מוצא מכה מתחיל לחלחל אף את אם טהורה את שתי ואל תמנעי ואם טמאה את הנקי ממי המרים המאררים האלה

פיסקא י

יקח הכהן ונתן אל המים, כדי שיראה שלשה דברים בתורה כדי שייראו אפר פרה ועפר סוטה ורוק יבמה ר' ישמעאל אומר אף דם הצפור

פ"א ה"ח

שלשה צריכין שיראו על המים אפר פרה ועפר סוטה ודם צפור אפר פרה כדי שיראה על פני המים עפר סוטה כדי שייראה על פני המי' דם צפור של מצורע כדי שייראה על פני המים רוק יבמה כדי שיראה לעיני הזקנים

פיסקא ח

מנחת זכרון, שומע אני זכות וחובה ת"ל מזכרת עון כל הזכרונות שבתורה לטובה וזו לפורענות דברי ר' טרפון ר"ע אומר אף זו לטובה שנאמר ואם לא נטמאה האשה אין לי אלא מזכרת עון מזכרת זכות מנין ת"ל מנחת זכרון מכל מקום ר' ישמעאל אומר מנחת זכרון כלל מזכרת עון פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט.

פ"א ה"י

כל המנחות שבתורה טעונות שמן ולבונה חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות שנ' לא יצק עליה שמן ולא יתן עליה לבונה ר' שמעון אומ' כל חטאות שבתורה אין טעונות נסכים חוץ מחטאתו ואשמו של מצורע שלא יהא קרבן חוטא מהודר ר' טרפון אומ' כל זכרון שבתור' נאמרו לטובה חוץ מזו שנ' מנחת זכרון מזכרת עון ר' עקיבא אומ' אף זו לטובה שנ' ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע.

פיסקא טו

ואמרה האשה אמן אמן, אמן שלא נטמיתי אמן שלא אטמא דברי ר' מאיר ואין חכמים מודים בדבר אלא אמן שלא נטמאתי ואם נטמאתי.

פ"ב ה"ב

ר' מאיר אומ' אמן שלא נטמאתי אמן שאיני עתידה ליטמא לא שהמים בודקין אותה מיד אלא אפי' תקלקל לאחר עשרים שנה המים מתעדרין עליה שנ' מנחת זכרון מזכרת עון.

פיסקא יז

והשקה את האשה, למה נאמר והרי כבר נאמר ואחר ישקה את האשה מה

פ"ב ה"ב

עד שלא נמחקה מגלה אמרה איני שותה או שאמרה טמאה אני או שבאו

עדים שהיא טמאה המים נשפכין ואין בהן משום קדרושה ומגלתה נגזרת תחת טירו של היכל ומנחתה מתפזרת.

פ"ב ה"ג

נמחקה המגילה ואמרה טמאה אני המים נשפכין ומנחתה מתפזרת אבית הדשן ואין מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת נמחקה המגלה ואמרה איני שותה מרערעין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה ר' יהודה אומ' בצבת של ברזל פותחין את פיה ומרערעין אותה ומשקין אותה על כרחיה אמ' ר' עקיבא וכי למה בודקין את זו לא לבדקה הרי היא בדוקה ומנוולת אלא לעולם יכולה היא שתחזור בה עד שתקרב מנחתה קרבה מנחתה ואמרה איני שותה מרערעין אותה ומשקין אותה על כרחיה.

פ"ב ה"ג

ר' יהודה בן פתירא אמ' משם לעזר בן מתיא מה ת"ל ואם לא נטמא' האשה שאם היתה יולדת בצער יולדת בריוה נקבות יולדת זכרים כעורין יולדת נאין שחורין יולדת לבנים קצרין יולדת ארוכין אחד אחד יולדת שנים שנים תינוק העולה לחדשיו הרי זה מבילה עולם.

ת"ל והשקה את האשה שאם נמחקה המגילה ואמרה איני שותה מרערעין אותה ומשקים אותה בעל כרחיה דברי ר' עקיבא וחכמים אומרים ואחר ישקה את האשה למה נאמר והלא כבר נאמר והשקה את האשה ומה ת"ל ואחר ישקה את האשה שלשה דברים מעכבים בסוטה עד שלא נמחקה המגילה ועד שלא קרב הקומץ ועד שלא קיבלה עליה את השבועה נמחקה המגילה ואמרה טמאה אני המים נשפכים והמנחה מתפזרת אבית הדשן ואין מגילתה כשורה להשקות בה סוטה אחרת ר' אחי בר' יאשיה אומר משקים בה סוטה אחרת.

פיסקא יט

ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא, טהורה לבעל וטהורה לבעל וטהורה לתרומה: ונקתה, אף מן האלות ואף מן השבועה.

ונזרעה זרע, שאם היתה עקרה נפקדת דברי ר' עקיבא אמר לו ר' ישמעאל אם כן ילכו כל העקרות ויקלקלו בשביל שיפקדו וזו שישבה לה הפסידה אלא מה תלמוד לומר ונקתה ונזרעה זרע שאם היתה יולדת בצער יולדת בריוח נקבות יולדת זכרים אחד יולדת שנים שחורים יולדת לבנים קצרים יולדת ארוכים

פ"ד ה"ב

פיסקא פג

באברהם הוא אומ' והשענו תחת העץ
 אף המקום נתן לבניו שבעה ענני כבוד
 במדבר אחד מימינם ואחד משמאלם
 אחד לפנייהם ואחד לאחרייהם ואחד
 למעלה מראשיהם ואחד לשכינה
 שביניהם ועמוד ענן שהיה מקדים
 לפנייהם הורג נחשים ועקרבים ושורף
 סירים וקוצים ואטד משפיל להם את
 הגבוה ומגביה להם את השפל ועושה
 להן את הדרך מיושר דרך סרט מושך
 הולך שנא' וארון ברית ה' נוסע לפנייהם
 וגו' ובו היו משתמשין כל ארבעים שנה
 שהיו במדבר שנ' וענן ה' עליהם יומם
 מה ת"ל לא ימיש עמוד הענן יומם
 מלמד של יום משלים לשל לילה ושל
 לילה משלים לשל יום.

וענן ה' עליהם יומם מיכן אמרו שבעה
 עננים הם וענן ה' עליהם יומם וענן
 עומד עליהם ובעמוד ענן אתה הולך
 לפנייהם יומם ובהאריך הענן ובהעלות
 הענן ואם לא יעלה הענן כי ענן ה' על
 המשכן (שם / שמות מ' ל"ו) הרי
 שבעה עננים היו, ארבעה מארבע
 רוחותם ואחד מלמעלה ואחד מלמטה
 ואחד מלפניהם הגבוה מנמיכו והנמוך
 מגביהו ומכה את הנחשים ואת
 העקרבים ומכבד ומרביץ לפנייהם ור'
 יהודה אומר שלשה עשר היו שנים
 מכל רוח ורוח ושנים מלמעלה ושנים
 מלמטה ואחד מלפניהם ר' יאשיה אומר
 ארבעה רבי אומר שנים.

וענן ה' עליהם יומם על החיגרים ועל
 הסומים ועל הזבים ועל המצורעים.

וענן ה' עליהם יומם מנין אתה אומר
 שאם היה אחד מישראל נמשך מתחת
 כנפי הענן [עמוד הענן היה] נמשך עמו
 לאחוריו עד שעה שחוזר ת"ל וענן ה'
 עליהם [או כשם שמגין על ישראל כך
 מגין על אומות העולם ת"ל עליהם על
 ישראל הוא מגין ואין מגין על אומות
 העולם] או כשם שמגין עליהם ביום כך
 מגין עליהם בלילה ת"ל יומם ביום הוא
 מגין ואין מגין בלילה אמור מעתה
 עמוד ענן לא היה מגין עליהם בלילה
 [אבל עמוד האש היה מאיר להם בלילה
 או יכול שהיה מאיר להם ביום ת"ל]
 ואש תהיה לילה בו (שמות מ לח)
 בלילה הוא מאיר ואין מאיר ביום או
 כשם שמאיר לישראל כך מאיר לאומות
 העולם ...

פ"ד ה"ג

פיסקא פט

באברהם הוא אומ' ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אף המקום ברוך הוא נתן להם מן במדבר שנ' שטו העם ולקטו וגו' לשד השמן כיוצא מן הדרד שמן מה דד זה עיקר לתינוק והכל טפל לו כך היה המן עיקר לישראל והכל טפל להם דבר אחר מה הדרד הזה אפי' תינוק יונק הימנו כל היום אינו מזיקו כך נעשה המן שאפי' ישראל אוכלין אותו כל היום כולו אין מזיקין כך נעשה למי שאין נחשב עליו אבל מי שנחשב עליו מתהפך בפיו לכל אי זה טעם שירצה שנ' ויתן להם שאלתם וגו' ותאותם יביא להם ולא עוד אלא שירד להן מזון שני אלפים שנה ביום אחד.

והיה טעמו כטעם לשד השמן, זהו לשון טורקוס ד"א משמש שלש לשונות הלייש והשמן והרבש כלייש זה שערוך בשמן ומקוטף ברבש כך היתה ברייתו של מן וכך היו ישראל כשרים אוכלים אותו ד"א והיה טעמו כטעם לשד השמן מה דד הזה עיקר לתינוק והכל טפילה לו כך היה המן עיקר לישראל והכל טפילה לו ד"א מה הדרד הזה אפילו תינוק יונק הימנו כל היום כולו אינו מזיקו כך המן אפילו ישראל אוכלים ממנו כל היום כולו אינו מזיקין ד"א מה הדרד הזה שהוא מין אחד ומשתנה למינים הרבה כך היה המן משתנה להם לישראל לכל דבר שהם רוצים משל אומר לאשה אל תאכלי שום ובצל מפני התינוק ד"א מה הדרד הזה תינוק מצטער בשעה שפורש ממנו כך היו ישראל מצטערים בשעה שפירשו מן המן שנאמר וישבות המן ממחרת וגו' (יהושע ה יב).

פ"ד ה"י

פיסקא יח

וכן הוא או' בסוטה ובאו המים המאורים וגו' ירך מקום שהתחילה בעבירה תחילה משם פורענות מתחלת לבא עליה ירך התחילה בעבירה תחלה ואחר כך בטן לפיכך תלקה ירך תחלה אחר כך בטן שנ' והשקה את המימ

והשקה את המים וגו' וצבתה בטנה ונפלה ירכה, אין לי אלא בטנה וירכה שאר איבריה מנין ת"ל ובאו בה אני אקרא ובאו בה מה תלמוד לומר וצבתה בטנה ונפלה ירכה אבר שהתחיל בעבירה ממנו יתחיל הפורענות כיוצא בו אתה אומר וימח את כל היקום אשר על פני האדמה מאדם ועד בהמה (בראשית ז כג) מי שהתחיל בעבירה ממנו התחיל הפורענות כיוצא בו אתה

פ"ד ה"יא

וכן אתה מוצא באנשי מבול אדם

התחיל בעבירה תחילה שנ' וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ אף הן לקו תחלה והשאר לא פלטו שנ' וימח את כל היקום וגו'

פ"ד ה"יב

קטני סדום הן התחילו בעבירה תחלה שנ' טרם ישכבו ואנשי סדום וגו' אף הן לקו תחלה והשאר לא פלטו שנ' ואת האנשים אשר פתח הבית הכו וגו' פרעה התחיל בעביר' תחלה שנ' ויקם מלך חדש על מצרים הוא לקה תחלה והשאר לא פלטו שנ' ובכה ובעמך וגו'

פ"ד ה"יג

מרגלים הן התחילו בעבירה תחלה שנ'

פ"ד ה"יד

שכיני ארץ ישראל התחילו בעבירה תחלה שנ'

פ"ד ה"טו

נביאי ירושלם הן התחילו בעבירה תחילה שנ'

פ"ז ה"טז

בו ביום ראה ר' טרפון חיגר עומד ומתריע בחצוצרות משם ראה חגר תוקע במקדש.

אומר ואת האנשים אשר פתח הבית הכו בסנורים (שם /בראשית/ יט יא) מי שהתחיל בעבירה ממנו היתה מתחיל הפורענות כיוצא בו אתה אומר ואכבדה בפרעה ובכל חילו (שמות יד ד) פרעה התחיל בעבירה ממנו התחיל הפורענות כיוצא בדבר אתה אומר הכה תכה את יושבי העיר ההיא לפי חרב (דברים יג טז) מי שהתחיל בעבירה ממנו התחיל הפורענות אף כאן וצבתה בטנה ונפלה יריכה אבר שהתחיל בעבירה ממנו הוא מתחיל הפורענות והלא דברים קל וחומר אם מדת פורענות ממועטת אבר שהתחיל בעבירה ממנו התחיל הפורענות קל וחומר למדת הטוב מרובה.

פיסקא עה

ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות... הכהנים, בין תמימים בין בעלי מומים דברי ר' טרפון, ר' עקיבא אומ' תמימים ולא בעלי מומים נאמר כאן כהנים ונאמר להלן כהנים מה כהנים האמורים

להלן תמימים ולא בעלי מומין אף כהנים האמורים כאן תמימים ולא בעלי מומין א"ל רבי טרפון עד מתי מגבב ומביא עלינו עקיבא איני יכול לסבול אקפח את בניי אם לא ראיתי שמעון אחי אימא שהיה חגר ברגלו אחת שהיה עומד ומריע בחצוצרות אמר לו הין רבי שמא בהקהל ראית שבעלי מומין כשרין בהקהל וביום הכיפורים וביובל א"ל העבודה שלא בידיתה אשריך אברהם אבינו שיצא מחלצין עקיבא טרפון ראה ושכח עקיבא דורש מעצמו ומסכים להלכה הא כל הפורש ממך כפורש מחייו.

פיסקא פח

פ"ט ה"ב

אין כל בלתי אל המן עינינו, את סבור מי שאמר זה אמר זה לא מי שאמר זה אמר זה ישראל אומרים בלתי אל המן עינינו והמקום מפייס את כל באי העולם ואומר להם בואו וראו על מה אלו מתרעמים עלי והמן כזרע גד הוא ועינו כעין הברדולח כענין שנאמר וזהב הארץ ההוא טוב שם הברדולח (בראשית ב יב)

כיוצא בו אתה אומר ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני (שם /בראשית/ לח כו) והמקום [הכתיב] על ידו ולא יסף עוד לדעתה (שם /בראשית/ ל"ח כ"ח) כיון שידע שכלתו היא לא יסף עוד לדעת כיוצא בו אתה אומר ואתה עיף ויגע (דברים כה יח) על ישראל הוא אומר ואתה עיף ויגע ועל עמלק הוא אומר ולא ירא אלהים (שם /דברים/ כ"ה י"ח/) כיוצא בו מדוע בושש רכבו לברא (שופטים ה כח) אמרה אמו של סיסרא

הזקנים אומ' ידינו לא שפכה את הדם הזה ועינינו לא ראו כהנים אומ' כפר לעמך ישראל אשר פדית וגו' ורוה הקדש אומ' ונכפר להם הדם שלשה דברים מי שאמר זה לא אמר זה כיוצא בדבר אתה אומ' באנו אל הארץ אשר שלחתנו אמר יהושע כלב אמר עלה נעלה וירשנו אתה מרגלים אמרו אפס כי עז העם היושב בארץ שלשה דברים זה בצד זה מי שאמר זה לא אמר זה ומי שאמר זה לא אמר זה

פ"ט ה"ג

כיוצא בדבר אתה אומ' ותאמר הכר נא למי החותמת אמרה תמר צדקה ממני אמר יהודה ורוח הקדש אומרת ולא יסף עוד לדעתה שלשה דברים זה בצד זה ומי שאמר זה לא אמר זה

פ"ט ה"ד

כיוצא בדבר אתה אומ' אוי לנו מי
יצילנו מיד האלים האדירים אמרו
כשרין שבהן רשעים שבהם אמרו אלה
הם האלים המכים עשר מכות ושלמו
מכותיו במדבר גבורים שבהן אמרו
התחזקו והיו לאנשים פלשתיים שלשה
דברים זה בצד זה וכו' כיוצא בדבר
אתה או' בעד החלון נשקפה ותיבב
אמרה אמו של סיסרא חכמות
שרותיה וגו' הלא ימצאו יחלקו שלל
אמרה אשתו וכלותיו כן יאברו כל
אויביך וגו' אמרה רוח הקדש שלשה
דברים זה בצד זה וגו'

פ"ט ה"ה

כיוצא בדבר אתה אומ' מיכה
המורשתי היה נביא בימי חזקיה מלך
יהודה ומה היה מתנבא ויאמר אל כל
עם יהודה לאמר כה אמר ה' צבאות
ציון שדה תחרש וירושלם עיים תהיה
והר הבית לבהמות יער ההמת
המיתו חזקיהו מלך יהודה וכל
יהודה הלא ירא את ה' ויחל את פני
ה' וינחם ה' על הרעה אשר דבר
עליהם ואנחנו עש' רעה גרו' על נפ'
אמרו כשרים שבהן רשעים שבהן
אמרו וגם איש היה מתנבא בשם ה'
אוריהו בן שמעיהו מקרית יערים
ויתנבא על העולם הזה ועל הא' הו'
ככל דברי ירמיהו וישמע המלך וכל
גבו' וכל השרים את דברו ויבקש המ'
וישמע אוריהו וירא ויברח ויבא
מצרים וישלח המלך אנשים מצרים
את אלנתן בן עכבור ואנשים אתו אל
מצרים ויוציאו את אוריהו ממצרים

חכמות שרותיה תענינה אף היא תשיב
אמריה לה (שם /שופטים ה' /כט)
אמרה אשתו הלא ימצאו יחלקו שלל
(שם /שופטים ה' /ל) נתגלו דברים
שאמרה אמו של סיסרא לדבורה ברוח
הקודש אמרה לה אל תצפי לבנך
סיסרא מעתה כן יאברו כל אויביך ה'
(שם /שופטים ה' /לז)

כיוצא בו אוי לנו מי יצילנו מיד
האלהים האדירים האלה (שמואל א' ד
ח) עד כאן אמרו צדיקים אבל רשעים
אמרו אלה הם האלהים המכים את
מצרים בכל מכה במדבר (שם /שמואל
א' ד' ח') אמרו עשר מכות היו לו
והביאם על המצריים שוב אין לו מכה
מעתה אמר להם המקום אתם אומרים
שאין לי מכה מעתה מכה אביא עליכם
שלא נהייתה מעולם והיה אחר מהם
ישוב בטחור ועכבר יוצא מן התהום
ושומט את בני מעיו וחוזר לתהום וכן
הוא אומר ותכבד יד ה' על האשדודים
(שם /שמואל א' ה' ו)

כיוצא בו ויאמרו השרים וכל העם אל
הכהנים ואל הנביאים אין לאיש הזה
משפט מות כי בשם ה' אלהינו דבר
אלינו מהו אומר ויקומו אנשים מזקני
הארץ ויאמרו אל כל קהל העם לאמר
מיכה המורשתי היה נבא בימי חזקיה
ההמת המיתו חזקיה מלך יהודה
(ירמיה כו טז ז) עד כאן אמרו
צדיקים אבל רשעים מהם אומרים גם
איש היה מתנבא בשם ה' אוריהו בן
שמעיהו וגו' וישמע המלך יהויקים וכל
גבוריו וכל השרים את דבריו ויבקש
המלך להרוג וישלח המלך יהויקים
אנשים על מצרים ויוציאו את אוריהו
ממצרים ויביאוהו אל המלך יהויקים
ויכהו אמרו כשם שאוריה נהרג כך

ויביאוהו אל המלך ויכהו בחרב וישלך
את נבלתו אל קברי בני העם אמרו
כשם שאוריהו נתנבא ונהרג כך
ירמיהו חייב ליהרג שנ' אך יד אזיקם
בן שפן היתה את ירמיהו לבלתי תת
אותו ביד העם להמיתו כל פרשה זו
עירובי דברים מי שאמ' זה לא אמ' זה

פ"ט ה"ו

כיוצא בדבר אתה אומ' משא נינוה
ספר חזון נחום האלקושי אל קנוא
ונוקם ה' נוקם ה' וגו' ה' אך אפים
וגדל כח וגו' גוער בים וגו' כל פרשה
זו עירובי דברים מי שאמ' זה לא אמ'
זה

פ"ט ה"ז

כיוצא בדבר אתה אומ' למנצח אל
תשחת לדוד מכתם האמנם אלם צדק
וגו' אף בלב עליות וגו' זורו רשעים
מרחם וגו' כל פרשה זו עירובי דברים
מי שאמ' זה לא אמ' זה

פ"ט ה"ח

כיוצא בדבר אתה אומ' תחת התפוח
עוררתיך אמרה רוח הקדש שימני
כחותם על לבך אמרה כנסת ישראל
כי עזה כמות אהבה אמרו אומות
העולם
שלשה דברים זה בצד זה וכו'

ירמיהו חייב ליהרג אך יד אזיקם בן
שפן היתה את ירמיה לבלתי תת אותו
ביד העם להמיתו (שם/ירמיה כ"ו/ כ -
כג)

כיוצא בו חי ה' שכבי עד הבוקר (רות
ג יג) לפי שהיה יצר הרע יושב ומצער
כל הלילה ואומר לו אתה פנוי ומבקש
אשה והיא פנויה ומבקשת איש ואתה
למד שהאשה נקנית בבעילה עמוד
ובוא אליה ותהי לך לאשה נשבע ליצרו
הרע ואמר לו חי ה' אם אגענה ולאשה
אמר שכבי עד הבוקר

תוספתא סוטה וספרי זוטא¹

תוספתא סוטה

ספרי זוטא

פ"א ה"ב

פיספא ה

וכמה היא טומאה כדי ביאה וכמה היא כדי ביאה כדי העראה וכמה היא כדי העראה ר' ליעזר אומ' כדי חזרת דקל ר' יהושע אומ' כדי מזיגת הכוס בן עזיי אומ' כדי מזיגת הכוס לשתותו ר' עקיבא אומ' כדי לצלות ביצה ר' יהודה בן פתירה אומ' כדי לגמוע שלש ביצים זו אחר זו ר' לעזר בן ירמיה אומ' כדי שיקשור גרדי נימה חנן בן פנחס אומ' כדי שתשוט אצבעה לתוך פיה פלימו אומ' כדי שתפשוט ידה ותטול ככר מתוך הסל אע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר שנ' כי בעד אשה זונה עד ככר לחם

(233) ונסתרה והיא נטמאה, איני יודע כמה אמרת שכבת זרע כדי שכבת זרע הוי אומר כמה היא סתירה כדי טומאה כמה היא טומאה כדי ביאה כמה היא ביאה כדי הערייה כמה היא הערייה כדי חזרת דקל דברי ר' ישמעאל. ר' אליעזר אומר כדי מזיגת כוס. ר' יהושע אומר כדי לשתותו. בן עזאי אומר כדי לצלות ביצה. ר' עקיבא אומר כדי לגמעה. ר' יהודה בן בתירה אומר כדי לגמות שלש ביצים מגולגלות זו אחר זו. ר' אלעזר בן פנחס אומר כדי שיקשור גרדי את הנימה. פלמו אומר כדי שתושיט ידה ותטול ככר מן הסל אף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר כי בעד אשה זונה עד ככר לחם:

פ"א ה"ח

פיסקא ה

שלשה צריכין שיראו על המים אפר פרה ועפר סוטה ודם צפור אפר פרה כדי שיראה על פני המים עפר סוטה כדי שיראה על פני המי' דם צפור של מצורע כדי שיראה על פני המים רוק יבמה כדי שיראה לעיני הזקנים

(235) ונתן על המים, כדי שייראה עפר שוטה כדי שייראה אפר פרה כדי שייראה רק יבמה כדי שייראה דם צפור מצורע כדי שייראה:

1. Ed. Horovitz, 1917, *Siphre d'be Rab. Fasciculus primus: Siphre ad Numeros adjecto Siphre Zutta. Cum variis Lectionibus et Adnotationibus*, Leipzig.

פיסקא י

פ"ד ה"ב

(266) שהיה עמהם שבעה ענני כבוד אחד לפניהם ואחד אחריהם ואחד מימינם ואחד משמאלם ואחד על גבי ראשיהם מפני החמה ואחד מתחת רגליהם כדי שלא יהו מהלכין יחפים וענן שכינה היה מקדם לפניהם קודם לשלשה ימים משפיל להם את ההרים ומגביה את הגיאיות הנמוך מגביהו והגבוה משפילו ועושה להם דרך ואיסרט להלך: חביב הוא הארון שהמשכן כולו לא נעשה אלא בשביל הארון וכל נסים שהיו נעשין בישראל בארון היו נעשין וכה"א וארון ברית י"י נוסע לפניהם שהיה הורג נחשים ועקרבים והיה הורג לפניהם שונאיהן של ישראל

באברהם הוא אומ' וישתחו אפים ארצה אף המקום ברוך בישר את בניו לעתיד לבא והיו מלכים אומניך ושרותיהם מניקותיך אפים ארץ ישתחו לך ועפר רגליך ילחכו באברהם הוא אומ' יקח נא מעט מים אף המקום ברוך הוא בישר ונתן לבניו באר במדבר שהיתה שופעת בכל מחנה ישראל שנ' באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם מלמד שהיתה הולכת פני כל הדרום ומשקה את כל פני הישימון ונשקפה על פני הישימון באברהם הוא אומ' והשענו תחת העץ אף המקום נתן לבניו שבעה ענני כבוד במדבר אחד מימינם ואחד משמאלם אחד לפניהם ואחד לאחריהם ואחד למעלה מראשיהם ואחד לשכינה שביניהם ועמוד ענן שהיה מקדים לפניהם הורג נחשים ועקרבים ושורף סירים וקוצים ואטד משפיל להם את הגבוה ומגביה להם את השפל ועושה להן את הדרך מיושר דרך סרט מושך הולך שנא' וארון ברית ה' נוסע לפניהם וגו' ובו היו משתמשין כל ארבעים שנה שהיו במדבר שנ' וענן ה' עליהם

פיסקא ה

פ"ד ה"י

(236) בתת ה' את ירכך נופלת ואת בטנך צבה ממקום שהתחילה העבירה משם התחיל הפורענות: הירך התחילה בעבירה תחלה ואחר כך הבטן לפי כך תלקה הירך תחלה ואחר כך הבטן ושאר הגוף לא פלט וכה"א וימח את כל היקום מאדם ועד בהמה מי שהתחיל בעבירה תחלה ממנו התחילה הפורענות וכה"א ואנשי העיר אנשי סדום נסבו על הבית וכת' ואת האנשים אשר פתח הבית הכו בסנורים מי שהתחיל בעבירה תחלה ממנו התחילה

וכן הוא או' בסוטה ובאו המים המאררים וגו' ירך מקום שהתחילה בעבירה תחילה משם פורענות מתחלת לבא עליה ירך התחילה בעבירה תחלה ואחר כך בטן לפיכך תלקה ירך תחלה אחר כך בטן שנ' והשקה את המימ

פ"ד ה"א

וכן אתה מוצא באנשי מבול אדם התחיל בעבירה תחילה שנ' וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ אף הן לקו

תחלה והשאר לא פלטו שנ' וימח את
כל היקום וגו'

הפורענות וכה"א ומת כל בכור ארץ
מצרים מי שהתחיל בעבירה תחלה
ממנו התחילה הפורענות

פ"ד ה"ב

קטני סדום הן התחילו בעבירה תחלה
שנ' טרם ישכבו ואנשי סדום וגו' אף הן
לקו תחלה והשאר לא פלטו שנ' ואת
האנשים אשר פתח הבית הכו וגו'
פרעה התחיל בעביר' תחלה שנ' ויקם
מלך חדש על מצרים הוא לקה תחלה
והשאר לא פלטו שנ' ובכה ובעמך וגו'

תוספתא סוטה וספרא דברים¹

תוספתא סוטה

ספרא דברים

פ"א ה"ח

פיסקא רצא

שלשה צריכין שיראו על המים אפר
פרה ועפר סוטה ודם צפור אפר פרה
כדי שיראה על פני המים עפר סוטה
כדי שיראה על פני המי' דם צפור של
מצורע כדי שיראה על פני המים רוק
יבמה כדי שיראה לעיני הזקנים

ונגשה יבמתו אליו לעיני הזקנים וירקה
בפניו, רוק הנראה לעיני הזקנים, מלמד
שמתייחדת עמו לעיני הזקנים.

פ"ב ה"ט

פיסקא קיח

האיש נמכר וגשנה ואין האשה נמכרת
ונשנית האיש נמכר עבד עברי ואין
האשה נמכרת עבד עברי [האיש נרצע
ואין האש' נרצעת] האיש קונה עבד
עברי ואין האשה קונה עבד עברי

יש בעברי מה שאין בעבריה ובעבריה
מה שאין בעברי עברי יוצא בשנים
וביובל ובגרעון כסף מה שאין כן
בעבריה עבריה יוצאה בסימנים ואינה
נמכרת ונשנית ומפדים אותה על כרחה
מה שאין כן בעברי הא לפי שיש בעברי
מה שאין בעבריה ובעבריה מה שאין
בעברי צריך לומר בעברי וצריך לומר
בעבריה.

פ"ג ה"י

פיסקא מג

אנשי מבויל לא נתנאו לפני המקום אלא
מתוך הטובה שהשפיע להם שנ' בתיהם
שלום מפחד וגו' שורו עבר ולא יגע'
וגו' ישלחו כצאן וגו' ישאו כתף וגו'
יבלו בטוב ימיהם וגו'

וכן אתה מוצא באנשי דור המבול שלא
מרדו במקום אלא מתוך שובע מה
נאמר בהם בתיהם שלום מפחד וכו'
שורו עבר וגו' ישלחו כצאן עויליהם
וגו' יבלו בטוב ימיהם וגו' היא גרמה
להם ויאמרו לאל סור ממנו, מה שדי

1. Ed. Finkelstein, 1939, *Siphre ad Deuteronomium H.S. Horovitzii schedis usis cum variis lectionibus et adnotationibus*, Berlín. reimp. Nueva York, 1969.

ה"ז

היא גרמה להם ויאמרו לאל סור ממנו
מה שדי כי נעבדנו אמרו אין לו עלינו
טריחות אלא שתי טיפות של גשמים
הרי יש לנו נהרות ומעיינות שאנו
מסתפקין מהן בימות החמה ובימות
הגשמים שנ' ואד יעלה מן הארץ

ה"ח

אמ' להם המקום בטובה שהטלתי לכם
בה אתם מתגאין לפני בה אני נפרע
מכם מהו אומ' ואני הנני מביא את
המבול מים על הארץ

ה"ט

ר' יוסה בן דורמסקית אומ' אנשי מבול
לא נתגאו לפני המקום אלא בגלגלי עין
שדומין למים שנ' וירא ובני האלים את
בנות האדם וגו' אף המקום לא נפרע
מהן אלא בגלגלי מים שדומה לעין שנ'
ביום הזה נבקעו כל מעיינות תהום רבה
וגו'

פ"ג ה"י

אנשי מגדל לא נתגאו לפני המקום
אלא מתוך הטובה שהשפיע להם שנ'
ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים
אחדים ויהי בנסעם מקדם וימצאו
בקעה בארץ שנער וישבו שם ואין
ישיבה אלא אכילה ושתייה שנ' וישב
העם לאכל ושתה היא גרמה להם
ויאמרו הבה נבנה לנו עיר וגו' מהו
אומ' ויפץ ה' אותם וגו'

כי נעבדנו וגו' אמרו טפה אחת של
גשמים היא אין אנו צריכים לו ואיד
יעלה מן הארץ אמר להם המקום
בטובה שהיטבתי לכם בה אתם מתגאים
לפני בה אני נפרע מכם ויהי הגשם על
הארץ ארבעים יום וארבעים לילה רבי
יוסי בן דורמסקית אומר הם נתנו
עיניהם עליונה ותחתונה כדי לעשות
תאותם אף המקום פתח עליהם
מעיינות עליונים ותחתונים כדי לאברם
שנאמר ביום הזה נבקעו כל מעיינות
תהום רבה וארובות השמים נפתחו

פיסקא מג

וכן אתה מוצא באנשי מגדל שלא
מדרו במקום אלא מתוך שובע מה
נאמר בהם ויהי כל הארץ שפה אחת
ודברים אחדים ויהי בנסעם מקדם
וימצאו בקעה בארץ שנער וישבו שם
ואין ישיבה האמורה כאן אלא אכילה
ושתייה כענין שנאמר וישב העם לאכול
ושתה ויקומו לצחק היא גרמה להם
שאמרו הבה נבנה לנו עיר וגו' מה
נאמר בהם ויפץ ה' אותם משם

פ"ג ה"יא

פיסקא מג

אנשי סדום לא נתגאו לפני המקום
אלא מתוך הטובה שהשפיע להם שנ'
ארץ ממנה יצאלחם וגו' מקום ספיר
אבניה וגו' נתיב לא ידעו עיט וגו' לא
הדריכוהו וגו'

וכן אתה מוצא באנשי סדום שלא
מרדו במקום אלא מתוך שובע מה
נאמר בהם ארץ ממנה יצא לחם, מקום
ספיר אבניה, נתיב לא ידעו עיט, לא
הדריכוהו בני שחץ וגו'

ה"יב

אנשי סדום אמרו הואיל ומזון יוצא
מארצנו וכסף וזהב יוצא מארצנו
ואבנים טובות ומרגליות יוצאות
מארצנו אין אנו צריכין שיבאו בני אדם
עלינו אין באין עלינו אלא לחסרנו
נעמוד ונשכח את הרגל מבינותינו אמר
להם המקום בטובה שהשפיעתי לכם
אתם משכחין את הרגל מביניכם אני
אשכח אתכם מן העולם מהו אומ' פרץ
נחל וגו' לפיר בח וגו' ישליו אוהלים
וגו' וכן הוא אומ' חי אני נאם ה' אלים
אם עשתה סדום אחותך וגו' הנה זה
עון סדום אח' גאון שבעת לחם וגו'
וכל כך ויד עני ואביון לא החזיקה
ותגבהינה ותעשינה תועבה מהו או'
ואסיר אתהן כאשר ראיתי

אמרו אנשי סדום הרי מזון אצלינו הרי
כסף וזהב אצלינו נעמוד ונשכח תורת
הרגל מארצנו אמר להם המקום בטובה
שהיטבתי לכם אתם מבקשים לשכח
תורת הרגל מביניכם אני משכח אתכם
מן העולם מה נאמר בהם פרץ נחל
מעם גר ליד בוח וגו' ישליו אוהלים
לשודדים ובטוחות למרגיזי אל היא
גרמה להם לאשר הביא אלוה בידו

וכן הוא אומר חי אני נאום ה' אלהים
אם עשתה סדום, הנה זה היה עון סדום
אחותך וגו' כל כך ויד עני ואביון לא
החזיקה ותגבהינה

פ"ד ה"ח

פיסקא שנה

משה זכה בעצמות יוסף אף הוא לא
נתעסק בו אלא המקום ברוך הוא שנ'
ויקבור אותו בגיא וגו' מלמד שהיה
מוטל בגפו של שכינה כארבעת מילין
מחלקו של ראובן לחלקו של גד שמת
בתוך שדה נחלתו של ראובן ונקבר
בתוך שדה נחלתו של גד מניין שמת
בתוך שדה נחלתו של ראובן שנ' עלה
אל הר העברים הזה הר נבו ואין נבו
אלא נחלתו של ראובן שנ' ובני ראובן

כי שם חלקת מחוקק ספון, זו קבורתו
של משה שנתונה בחלקו של גד והלא
לא מת אלא בחלקו של ראובן שנאמר
עלה אל הר העברים הזה הר נבו ואין
נבו אלא חלקו של ראובן שנאמר ובני
ראובן נבו וגו' ואת נבו ואת בעל מעון
וגו' ומה תלמוד לומר כי שם חלקת
מחוקק ספון מלמד שהיה משה מוטל
בכנפי שכינה בארבעת מילים מחלקו
של ראובן וחלקו של גד ומלאכי השרת

בנו וגו' ואת נבו וגו' ומנין שנקבר
בתוך שדה נחלתו של גד שנ' ולגד
אמר ברוך מרחיב גד וגו' וירא ראשית
לו כי שם חלקת מחוקק ספון

מספידים עליו ואומרים

פספא שנו

ויקבור אותו בגיא אם נאמר בגיא, למה
נאמר בארץ מואב ואם נאמר בארץ
מואב למה נאמר בגיא לומר שמת
משה בתוך נחלתו של ראובן ונקבר
בשדה נחלתו של גד

פ"ה ה"ט

פיסקא רע

כי יקח איש אשה ובעלה וגו' ויצאה
מעמו וגו' וכת' קראו אחר שאינו בן
זוגו הראשון הוציא מפני עבירה זה בא
ונתקל בה השיני אם זכה לשמים
מוציאה מתחת ידו אם לאו לסוף
שקוברתו שנ' או כי ימות האיש
האחרון כדי האיש הזה למיתה שאשה
זו כנס לתוך ביתו

ויצאה מביתו, מלמד שהאשה יוצאה
מלפני האיש. והלכה והיתה לאיש אחר,
שלא תינשא עמו בשכונה. אחר, כבר
קראתו התורה אחר.
ושנאה האיש האחרון, הכתוב מבשרך
שאתה עתיד לשנאותה. או כי ימות
האיש האחרון, הכתוב מבשרך שעתידה
לקוברו

פ"ו ה"ו

פיסקא לא

אמר רבי שמעון בן יוחאי ארבעה
דברים היה רבי עקיבא דורש ודברי
נראין מדבריו דרש רבי עקיבא ותרא
שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה
לאברהם מצחק אין צחוק האמור כאן
אלא עבודה זרה שנ' וישב העם לאכול
ושתו ויקומו לצחק מלמד שהיתה
אמנו שרה רואה את ישמעאל שהיה
בונה במסין וצד חגבים ומעלה ומקטיר
לעבדה זרה רבי אליעזר בנו של ר' יוסי
הגלילי אומר אין שחוק האמור כאן
אלא גלוי עריות שנאמר בא אלי העבד
העברי וגומר מלמד שהיתה אמנו שרה
רואה את ישמעאל מכבש את הגנות
ומענה את הנשים רבי ישמעאל אומר

אוי לי שמא תצא ממני פסולת כדרך
שיצאת מאבותי אברהם יצא ממנו
ישמעאל שעבד עבודה זרה שנאמר
ותרא שרה את בן הגר המצרית, שהיה
עובד עבודה זרה דברי רבי עקיבא
רבי שמעון בן יוחאי אומר ארבעה
דברים היה רבי עקיבא דורש ואני
דורשם ודברי נראים מדבריו הרי הוא
אומר ותרא שרה את בן הגר המצרית
שעבד עבודה זרה ואני אומר לא היו
צרים אלא לענין שדות וכרמים
שכשבאו לחלוק היה ישמעאל אומר לו
אני נוטל שני חלקים שאני בכור וכן
שרה אמרה לאברהם גרש האמה הזאת
ואת בנה וגו' ודברי אני רואה מדבריו

אין לשון צחוק אלא שפיכות דמים שנ' ויאמר אבנר אל יואב יקומו נא הנערים ויצחקו לפנינו ויקומו ויעברו במספר ויחזיקו איש בראש רעהו וחרבו בצד רעהו ויפלו יחדיו מלמד שהיתה אמנו שרה רואה את ישמעאל נוטל קשת וחצים ומזרק כלפי יצחק שנ' כמתלהלה היורה זיקים וגומר כן איש רמה וגומר

ואני אומר חס ושלום שיהי בביתו של אותו צדיק שהוא כך אפשר למי שנאמ' עליו כי ידעתיו למען אשר יצוה וגומר יהא בביתו עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים אלא אין צחוק האמור כאן אלא לענין ירושה שכשנולד אבינו יצחק לאברהם אבינו היו הכל שמחין ואומרין נולד בן לאברהם נולד בן לאברה' נחל את העולם ונוטל שני חלקים והיה ישמעאל מצחק בדעתו ואומר אל תהו שוטים אל תהו שוטים אני בכור ואני נוטל שני חלקין שמתשובת הדבר אתה למד כי לא יירש בן האמה וגומ' ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבא

ה"ז

דרש רבי עקיבא הצאן ובקר ישחט להם ומצ' להם וכי מספיק להם אם את כל דגי ה' וגו' וכי הו' מספיק להם כגון שנאמר ואם לא תמצא ידה די שה וכי איזו קשה זו או שמעו נא המורים הוי אומר זו קשה יתר משמעו נא המורי' אלא שמחלל שם שמים בסת' מחסכין עליו בגלוי נפרעין ממנו זה שבסתר חיסך עליו המקום ר' שמעון בן אלעזר או' אף זו שבסתר לא חיסך עליו המקו' שנ' עתה תראה היקרך דברי אם לא ואני אומר חס ושלום שתעלה על דעתו של צדיק זה שיאמר אין המקו' מספק לנו ולבהמתנו איפש' למי שנ' בו לא כן עברי משה וגו' תעלה על דעתו שיאמ'

כיוצא בו אתה אומר הצאן ובקר ישחט להם שווה להם אם את כל דגי הים יאסף להם, שווה להם דברי רבי עקיבא ואני אומר אפילו אתה מכניס להם כל צאן ובקר שבעולם סופם לרנן אחריך השיבה אותו רוח הקודש עתה תראה היקרך דברי אם לא, ודברי אני רואה מדבריו

אין המקום מספיק לנו ולבהמתנו והלא
 כשהיו ישר' במצרי' נילוס נהר מספיק
 להם דגי' ולמצריים בהמת מצריים
 מספקת להם ולמצריים אלא לעניין שנ'
 לא יום אחד תאכלון וגו' עד חדש ימים
 אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם
 כך הגון להם שתתן להם ותמיתם
 אומרי' לאדם טול ככר ורד לשאול
 אומרי' לחמור טול כור שעורין ונחתוך
 את ראשו יחיו אומרי' עלי ולך אין
 כשר' מוצאת אמ' לו וכי הגון להם
 שיאמרו אי' המקו' מספי' לנו
 ולבהמתנו אלא יאברו הן ואלף כיוצא
 בהן ואל תהא ידי קצרה לפני אפילו
 שעה אחת שנאמר ויאמר ה' אל משה
 ה' תקצר וגומר

ה"ח

רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא
 אומר אי אפש' לעמוד על תיפלתם אם
 תתן להם בשר בהמה גסה יאמרו בשר
 בהמה דקה בקשנו אנו תתן בשר בהמ'
 דקה יאמרו בשר חייה ועוף אנו
 מבקשי' תתן בשר חיה ועופות יאמרו
 בשר דגים וחגבים אנו מבקשין שנ'
 הצאן ובקר ישחט להם השיבתו רוח
 הקדש עתה תראה היקרך דברי אם לא
 ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבא

ה"ט

דרש רבי עקיבא הרי הוא אומר בן
 אדם יושבי החרבות האלה וגומר והלא
 דברים קל וחומר ומה אברהם שלא
 עבד אלא אלה אחד ירש את הארץ
 אנו שעובדין אלוהות הרבה אינו דין
 שנירש את הארץ
 רבי נחמיה אומר ומה אברהם שלא היה
 לו אלא בן אחד והקריבו ירש את
 הארץ אנו שבנינו ובנותינו מקריבין

כיוצא בו אתה אומר בן אדם יושבי
 החרבות האלה על אדמת ישראל
 אומרים לאמר אחד היה אברהם וירש
 את הארץ ואנחנו רבים לנו נתנה הארץ
 למורשה, והרי דברים קל וחומר ומה
 אברהם שלא עבד אלא אלה אחד ירש
 את הארץ אנו שעובדים אלוהות הרבה
 אינו דין שנירש את הארץ
 ואני אומר ומה אברהם שלא נצטווה

לעברה זרה אינו דין שנירש את הארץ רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומ' ומה אברהם שלא היה לו במי לתלות ירש את הארץ אנו שיש לנו במי לתלו' אינו דין שנירש את הארץ ואני אומר ומה אברהם שלא נצטווה אלא מצות יחידות ירש את הארץ אנו שנצטוינו על כל מצוות אינו דין שנירש את הארץ תדע שכן תשמע מתשובה שהנבי' משיבן אתה למד שנ' כה אמ' ה' על הדרם תאכלו וגו' עמדתם על חרבכם וגומר על הדרם תאכלו (ואת הארץ) זה אבר מן החי ועיניכם תשארו אל גלולכם זו עבודה זרה ודרם תשפוכו זו שפיכות דמים עמדתם על חרבכם זו עינוי דין וגזל עשיתן תועבה זו משכב זכור ואיש את אשת רעהו טמאתם גילוי ערוה והרי דברים קל וחומר ומה שבע מצוות שנצטוו עליהן בני נח לא עשיתן לפני ואתם אומרים נירש את הארץ ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבא

ה"י

דרש רבי הרי הוא אומר כה אמר ה' צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי וגומר צום הרביעי זה שבעה עשר בתמוז שבו הבקעה העיר ולמה נקרא שמו רביעי שהוא רביעי לחדשים צום החמישי זו תשעה באב יום שנשרף בו בית המקדש ולמה נקרא שמו חמישי שהוא חדש חמישי צום השביעי זה שלשה בתשרי יום שנהרג בו גדליה בן אחיקם שהרגו ישמעאל בן נתנ' ללמדך שקשה מיתתן של צדיקי לפני המקו' כחורבן בית המקדש ולמה נקרא שמו שביעי שהוא חדש שביעי צום העשירי זה עשרה בטבת יום שבו סמך מלך בבל את ידו על ירושלם שנאמר ויהי דבר ה' אלי בשנה התשיעית בחדש

אלא מצוה יחידית ירש את הארץ אנו שנצטוינו מצוות הרבה אינו דין שנירש את הארץ ומה נביא משיבם על כך כה אמר ה' על הדרם תאכלו ועיניכם תשארו אל גלולכם ודרם תשפכו והארץ תירשו עמדתם על חרבכם עשיתם תועבה ואיש את אשת רעהו טמא והארץ תירשו, ודברי רואה אני מדבריו

כיוצא בו אתה אומר כה אמר ה' צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי, צום הרביעי זה שבעה עשר בתמוז שבו הבקעה העיר ולמה נקרא שמו רביעי שהוא חדש רביעי, צום החמישי זה תשעה באב שבו חרב הבית בראשונה ובשניה ולמה נקרא שמו חמישי שהוא חדש חמישי, צום השביעי זה שלשה בתשרי שבו נהרג גדליה בן אחיקם ומי הרגו ישמעאל בן נתניה ללמדך שקשה מיתתם של צדיקים לפני הקדוש ברוך הוא כחורבן בית המקדש ולמה נקרא שמו צום השביעי שהוא חדש שביעי, צום העשירי זה עשרה בטבת שבו סמך מלך בבל על ירושלם שנאמר ויהי דבר ה'

העשירי וגומר בן אדם כתב לך וגומר

ה"יא

ואני אומר צום העשירי זה חמשה בטבת שבו באתה שמועה לבני גולה שנאמר ויהי בשתי' עשרה שנה בעשירי בחמשה לחדש לגלותינו בא אלי הפליט וגו' ושמעו ועשו יום שמועה כיום שריפה והלא זה ראוי ליכתב ראשון' למה נכתב באחרונה להסדיר חדשים כסדרן ורואה אני את דברי מדברי רבי עקיבא שרבי עקיבא אומר על ראשון אחרון ועל אחרון ראשון ואני אומר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון סליק פירקא

אלי בשנה התשיעית בחודש העשירי בעשור לחודש לאמר בן אדם כתוב לך את שם היום את עצם היום הזה סמך מלך בבל על ירושלים, ואני אומר צום העשירי הוא יום החמישי אלא שביהודה מתענים על המעשה ובגולה על השמועה שנאמר ויהי בשתיים עשרה שנה בעשירי בחמשה לחודש לגלותינו בא אלי הפליט וגו'. ושמעו ועשו יום שמועה כיום שרפה ודברי רואה אני מדבריו

פ"ז ה"טז

משם ר' נתן אמרו נתחייבו ישראל כלייה שחינפו לאגריפס המלך

פ"ז ה"יח

...ומשה לא משו מקרב המחנה פעמים יוצא ומדבר עמהן אחד בספר ואחד במערכי המלחמה שבספר מהו אומ' ילך וישמע דברי כהן במערכי המלחמה מהו אומ' מי האיש אשר בנה בית חדש וגו' נפל ביתו ובנאו הרי זה חוזר ר' יהודה או' אם חידש בו דבר חוזר ואם לאו אין חוזר ר' ליעזר אומ' אנשי שרון לא היו חוזרין לבתיהם מפני שמחדשין אותן פעם אחת בשבוע

פיסקא קנז

אשר לא אחיך הוא, כשהיה אגריפס מגיע לפסוק זה היה בוכה והיו כל ישראל אומרים לו אל תירא אגריפס אחינו אתה אחינו אתה

פיסקא קצד

מי האיש אשר בנה, אין לי אלא בנה ירש לקח ניתן לו במתנה מנין תלמוד לומר מי האיש אשר בנה. בית אין לי אלא בית, מנין לרבות בונה בית בתבן ובית הבקר ובית העצים ובית האוצרות תלמוד לומר אשר בנה, יכול אף הבונה בית שער אכסדרה ומרפסת תלמוד לומר בית מה בית מיוחד שהוא בית דירה יצאו אלו שאינם בית דירה. ולא חנכו, פרט לגזלן. ילך וישב לביתו, ילך וישמע דברי כהן מערכי מלחמה ויחזור. פן ימות

במלחמה, אם אינו שומע לדברי כהן
 לסוף הוא מת במלחמה.
 ואיש אחר יחנכנו, יכול דודו ובן דודו
 נאמר כאן אחר ונאמר להלן אחר מה
 אחר האמור להלן נכרי אף אחר האמור
 כאן נכרי סליק פיסקא

פיסקא קצה

ומי האיש אשר נטע כרם ולא חללו ילך
 שוב לביתו אחר הנוטע את הכרם ואחד
 הנוטע חמשה אילני מאכל מחמשת
 המינין אפי' בחמש עיירות הרי זה חוזר
 ר' ליעזר בן יעקב או' אין לי במשמע
 אלא כרם

ומי האיש אשר נטע, אין לי אלא נטע
 ירש לקח ניתן לו במתנה מנין תלמוד
 לומר ומי האיש אשר נטע.
 כרם, אין לי אלא כרם מנין לנוטע
 חמשה אילני מאכל ואפילו מחמשת
 המינים תלמוד לומר אשר נטע יכול
 אף הנוטע ארבעה אילני מאכל וחמשה
 אילני סרק תלמוד לומר כרם רבי
 אליעזר בן יעקב אומר אין לי במשמע
 אלא כרם.

ולא חללו פרט למבריך, ולא חללו פרט
 למרכיב.

ילך וישוב לביתו, ילך וישמע דברי כהן
 מערכי המלחמה ויחזור. פן ימות
 במלחמה, אם לא ישמע לדברי כהן
 לסוף הוא מת במלחמה. ואיש אחר
 יחללנו, יכול דודו ובן דודו נאמר כאן
 אחר ונאמר להלן +שם/דברים/ כ ז +
 אחר מה אחר האמור להלן נכרי אף
 אחר האמור כאן נכרי.

פיסקא קצו

ומי האיש אשר ארש אשה, אחד
 המאריס את הבתולה ואחד המאריס את
 האלמנה ואפילו שומרת יבם ואפילו
 שמע שמת אחיו במלחמה חזר ובא לו.
 ולא לקחה, באשה הראויה לו פרט
 למחזיר גרושתו ואלמנה לכהן גדול
 גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת
 ונתינה לישראל ובת ישראל לנתין
 ולממזר. ילך וישוב לביתו, ילך וישמע
 דברי כהן מערכי מלחמה ויחזור סליק
 פיסקא

ה"יט

מי האיש אשר ארש אשה אחד מאריס
 ואחד מיבם אפי' שומרת יבם לחמשה
 אחים ואפי' חמשה אחים ששמעו שמת
 אחיהם במלחמה כולן חוזרין ובאין

פ"ט ה"א

נמצא בעבר הירדן היו עורפין שנ' כי ימצא חלל וגו' לרבות עבר הירדן ר' לעזר אומ' בכולם אם היה חלל היו עורפין אמ' לו ר' יוסה בי רבי יהודה אינו אלא חנוק ומושלך בשדה שמא עורפין היו לכך נאמ' חלל אם כן למה נאמ' נופל אלא שאפלו הרוג ותלוי באילן לא היו עורפין נמצא בעליל של עיר (לא היו עורפין) היו מודדין מצות עיסוק במדידה כיצד עושין לו שלוחי בית דין יוצאין ונוטלין סימניו וחופרין וקוברין אותו ומציינין את מקומו עד שיבאו לבית דין הגדול שבלשכת הגזית וימרו נמצא סמוך לספר בעיר שיש בה גוים או בעיר שאין בה בית דין לא היו מודדין אין מודדין אלא לעיר שיש בה בית דין אם היה עיר גוים בינתיים או סמוכה לירושלים לא היו מודדין אלא מניחין אותה ומודדין חוצה לה מקום גיתה ותפיסתה הרי זו אסורה כמה היא תפיסתה ארבעים אמה ר' אומ' חמשים אמה

פ"א ה"ח

ר' יוסה בר' יהודה אומ' כיון שיצאו ישראל ממצרים נתמנו להן שלשה פרנסין טובין אילו הן משה אהרן ומרים בזכותן נתנו להן שלש מתנות עמוד הענן ומן ובאר באר בזכות מרים עמוד ענן בזכות אהרן מן בזכות משה מתה מרים בטלה הבאר וחזרה בזכות משה ואהרן מת אהרן בטל עמוד הענן וחזרו שניהם בזכות משה מת משה בטלו שלשתן ולא חזרו שנ' ואכחיד את שלשת בירח אחד

פסקא רה

...חלל, ולא חנוק. חלל, ולא מפרפר. באדמה, ולא טמון בגל. נפל, ולא תלוי באילן. בשדה, ולא צף על פני המים. אשר ה' אלהיך נותן לך, לרבות עבר הירדן רבי אלעזר אומר בכולם היו עורפים אמר לו רבי יוסי ברבי יהודה וכי אינו אלא חנוק ומושלך בשדה שמא היו עורפים אלא בכולם אם היה חלל עורפים.

לא נודע מי הכהו, הא אם נודע מי הכהו ואפילו אחד מהן ראהו לא היו עורפים רבי עקיבא אומר מנין ראוהו בית דין שהרג ולא היו מכירים אותו לא היו עורפים תלמוד לומר וענו ואמרו ידינו לא שפכה את הדם הזה וגו'.

ויצאו זקניך, זקניך שנים, ושופטיך שנים, אין בית דין שקול מוסיפים עליהם עוד אחד הרי כאן חמשה דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר זקניך ושופטיך שנים אין בית דין שקול מוסיפים עליהם עוד אחד הרי כאן שלשה.

פסקא שה

...בשנה אחת מתו שלשה צדיקים משה ואהרן ומרים שוב לא מצאו ישראל נחת רוח אחרי משה שנאמר +זכריה יא ח+ ואכחיד את שלשת הרועים בירח אחד וכי בירח אחד מתו והלא בשנה אחת מתו שנאמר +תהלים מז י+ נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברדם אלא מתה מרים בטלה הבאר וחזרה בזכות משה ואהרן מת אהרן בטל עמוד ענן וחזרו שניהם בזכות משה מת משה בטלו שלשתם ולא חזרו באותה שעה

היו ישראל נפוצים וערומים מכל מצות

פ"ד ה"א

פיסקא רה

רבן יוחנן בן זכיי אומ' משרבו הרצחנין
בטלה ערופה לפי שאין עגלה ערופה
באה אלא על הספק עכשיו רבו
ההורגין בגלוי

כי ימצא, ולא בשעה שמצוי מיכן
אמרו משרבו הרצחנים בטלה עגלה
ערופה משבא אלעזר בן דיניי ותחינא
בן פרישה. [בן פרישה] היה נקרא חזרו
לקרותו בן הרצחן.

תוספתא סוטה וסדר עולם רבה¹

תוספתא סוטה פרק יב

סדר עולם רבה

ה"א

פ"טז

בשנת שלשים ושש למלכות אסא עלה בעשא מלך ישראל על יהודה ויבן את הרמה איפשר לומר כן והלא אסא קבר את בעשא בשנת עשרים ושש למלכותו מה ת"ל בשנת שלשים ושש שנה שנתחתן שלמה במלך מצרים נגר שלשים ושש שנה שנגזרה גזירה על מלכות בית דוד שתחלק ובאחרונה עתידה שתחזור להם

בשנת שלשים ושש למלכות אסא עלה בעשא מלך ישראל על (ירושלם) [יהודה] וגו' (דברי הימים ב טז א), אפשר לומר כן, והלא אסא קבר את בעשא בשנת כ"ו למלכותו, ומה תלמוד לומר לאסא, כנגד ל"ו שנה שנתחתן שלמה בבת פרעה מלך מצרים, וכנגד ל"ו שנה שנגזרה על מלכות בית דוד שתחלק, ובאחרונה עתידה שתחזור להם

ה"ב

וכנגד ל"ו שנה שנגזרה למלכי ארם להיות שטן לישראל, ובאחרונה יפלו ביד בית דוד, לכך נאמר בשנת שלשים ושש למלכות אסא

נגר שלשים ושש שנה שנגזרה גזירה על מלכי ארם שיהיו שטנין על ישראל ובאחרונה עתידין ליפול ביד בני דוד לכך נאמ' בשנת שלשים ושש שנה למלכות אסא

פ"יז

וימת כדבר ה' אשר דבר אליהו וגו', בשנת שתים ליהורם בן יהושפט מלך יהודה אפשר לומר כן והלא יהושפט מלך אחריו חמש שנים אלא כיון שהלך יהושפט מלך יהודה עם אחאב מלך ישראל לרמות גלעד נגזרה גזירה על יהושפט ליהרג שנ' ויהי כראות שרי הרכב את יהושפט וגו' ראוי היה ליהרג באותה שעה אלא מלמד שבשכר זעקה תלה לו הכתר שבע שנים והיה מונן לבנו

וימת כדבר ה' אשר דבר אליהו וגו', בשנת שתים ליהורם בן יהושפט מלך יהודה כי לא היה לו בן (מלכים ב א), אפשר לומר כן, והלא הוא מלך בשנת י"ט ליהושפט, אלא לענין שנאמר ויזעק יהושפט וגו' (מלכים א כב לב), ראוי היה יהושפט ליהרג באותה שעה, אלא בשכר זעקה שזעק, תלה לו הכתוב ז' שנים, ועלתה מלכות לבנו

1. Ed. Ratner, 1897, *Seder Olam Rabba. Die Grosse Weltkronik*, Vilna.

ה"ג

בן שלשים ושתיים (שנה יהורם) [היה] במלכו ושמונה שנים מלך בירושלם ובאחזיהו בנו מהו אומ' בן ארבעים ושתיים שנה אחזיהו במלכו ושנה אחת מלך בירושלם ובמקום אחר הוא אומ' בן עשרים ושתיים שנה אחזיהו במלכו אמ' ר' יוסה וכי היאך איפשר לבן שיהא גדול מאביו שתי שנים אלא כיון שהשיא אסא מלך יהודה את בתו של עמרי מלך ישראל ליהושפט בנו לאשה נגזרה על מלכות בית דוד שתכלה עם בית אחאב שנ' ומאלים היתה תבוסת אחזיהו וגר' ונפלר שניהם בו ביום זה עם זה

פ"ח

בן שלשים ושתיים (שנה יהורם) [היה] במלכו ושמונה שנים מלך בירושלם (שם) /דברי הימים ב' / כא כ), ובאחזיהו בנו אומר, בן עשרים ושתיים שנה אחזיהו במלכו ושנה אחת מלך בירושלם (מלכים ב ח כו), ובמקום אחר הוא אומר בן ארבעים ושתיים שנה אחזיהו במלכו ושנה אחת מלך בירושלם (דברי הימים ב כב ב) אמר רבי יוסי וכי אפשר לבן שיהא גדול מאביו כשתי שנים, אלא כיון שהשיא אסא את בנו לבתו של עמרי, נגזרה גזרה על מלכות בית דוד, שתכלה עם בית אחאב וכן הוא אומר ומאלהים היתה תבוסת אחזיהו וגר' (שם) /דברי הימים ב' / כב ז), ונפלר שניהם בו ביום זה עם זה

ה"ד

כיוצא בו כולם נתייחסו בימי יותם מלך יהודה ובימי ירבעם בן יואש מלך ישראל איפשר לזמ' כן והלא עזיהו קבר את ירבעם ועוד שלשה מלכים אחריו אלא כל אותן עשרים וחמש שנה שהיה עזיה המלך מצורע יותם בנו על בית המלך שופט את עם הארץ

פ"ט

ואומר (כולם נתייחסו) [כלם התייחסו] בימי יותם מלך יהודה ובימי ירבעם מלך ישראל (דברי הימים א ה יז), אפשר לומר כן, והלא עזיהו קבר את ירבעם וג' מלכים אחריו, אלא כל כ"ה שנה שהיה עזיהו מצורע, יותם בנו היה על בית המלך שופט את עם הארץ

ה"ה

עד שלא נגנו אליהו היתה רוח הקדש מרובה בישראל שנ' ויאמר אליהו אל אלישע שב נא פה כי ה' שלחני בית אל מהו אומ' ויצאו בני הנביאים אשר בבית אל וגומ' כי ה' שלחני יריחו מהו או' ויגשו בני הנביאים אשר ביריחו וגר' כי ה' שלחני הירדנה מהו אומ'

פ"כ

וחמשים איש מבני הנביאים הלכו ויעמדו מנגד מר' ושני' עמ' על הירדן יכול מפני שהן מועטין ת"ל וחמשים איש יכול מפני שהן קטני' ת"ל ויאמרו אליו הירדעת כי

מפני שהן מועטין, תלמוד לומר וחמשים איש מבני הנביאים הלכו וגר' (מלכים ב ב ז), יכול מפני שהן הריוטות, תלמוד לומר ויאמרו אליו הירדעת כי היום ה' לקח את

היום ה' לקח את ארונך ארוננו לא אמרו
אלא ארונך מלמד שכולם חביריו של
אליהו היו והיו שקולין כנגד אליהו ומניין
שנסתלקה מהן רוח הקודש שנ' ויאמרו
אליו הנא נא יש את עבדך חמשה אנשים
בני חיל וגו' איפשר לבני אדם אמש הוא
אומ' הירעת כי היום ה' לקח את ארונך
ועכשיו אומר ילכו ויבקשו את ארונך אלא
מגיד שנסתלקה מהן רוח הקודש ויפצרו
בו עד בוש ויאמר שלחו מה ת"ל עד בוש
כדי מלמד שהיה בין שניהם דבר אחר מה
ת"ל עד בוש מלמד שנתבייש מהן כדי
שלא יאמרו אינו רוצה להקביל פני רבו

ארניך מעל ראשך וגו' (שם/מלכים ב' ב
ג), ארוננו אין כתוב כאן, אלא ארניך,
מלמד שכולן גדולים כאלהו, ושקולים
כאלישע

ה"ר

כל זמן שהיה אלישע קיים לא היו גרודי
ארם באין בגבול ישראל שנ' ולא יספו
גרודי ארם לבוא בארץ ישראל משמת
אלישע מהו או' וימת אלישע ויקברוהו
וגרודי מואב יבאו בארץ בא שנה

תוספתא סוטה ותלמוד בבלי

תוספתא סוטה

תלמוד בבלי

פ"א ה"א

סוטה ב,ב

ר' יוסה בי ר' יהודה אומ' משם ר'
לעזר מקנה על פי עד אחד או על פי
עצמו ומשקה על פי שנים השיבו על
דברי ר' יוסה בי ר'
יהודה אין לדבר סוף

מתני' דלא כי האי תנא, דתניא, רבי
יוסי ברבי יהודה אומר משום ר'
אליעזר: המקנא לאשתו, מקנא ע"פ עד
אחד או ע"פ עצמו, ומשקה לה על פי
שנים; השיבו חכמים: לדברי רבי יוסי
ברבי יהודה, אין לדבר סוף. מ"ט דר'
יוסי ברבי יהודה? אמר קרא: בה בה -
ולא בסתירה. ואימא: בה - ולא בקינוי!
קינוי איתקש לטומאה, דכתיב: וקנא
את אשתו והיא נטמאה. סתירה נמי
איתקש לטומאה, דכתיב: ונסתרה והיא
נטמאה! ההוא, לכמה שיעור סתירה -
כדי טומאה הוא דאתא. השיבו חכמים:
לדברי ר' יוסי בר' יהודה, אין לדבר
סוף. מאי ניהו? דזמנין דלא קני ואמר
קנאי: הא למשנתינו יש לדבר סוף?
זמנין דלא איסתתר ואמר איסתתר!
אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן: אף
לדברי רבי יוסי בר' יהודה, אין לדבר
סוף. אף לדברי רבי יוסי בר' יהודה,
ולא מיבעיא למשנתינו? אדרבה,
למשנתינו איכא עיקר, התם ליכא
עיקר! אלא אי איתמר הכי איתמר, א"ר
יצחק בר יוסף א"ר יוחנן: לדברי ר'
יוסי בר' יהודה, אף למשנתינו אין
לדבר סוף.

פ"א ה"ב

סוטה ג,ב

אי זו היא עדות הראשונה זו עדות
סתירה שניה זו עדות טומאה וכמה

תנו רבנן: אי זו היא עדות הראשונה?
זו עדות סתירה, עדות אחרונה? זו

היא טומאה כדי ביאה וכמה היא כדי
 ביאה כדי העראה וכמה היא כדי
 העראה ר' ליעזר אומ' כדי חזרת דקל
 ר' יהושע אומ' כדי מזיגת הכוס בן עזיי
 אומ' כדי מזיגת הכוס לשתותו ר'
 עקיבא אומ' כדי לצלות ביצה ר'
 יהודה בן פתירה אומ' כדי לגמוע שלש
 ביצים זו אחר זו ר' לעזר בן ירמיה
 אומ' כדי שיקשור גרדי נימה חנן בן
 פנחס אומ' כדי שתשוט אצבעה לתוך
 פיה פלימו אומ' כדי שתפשוט ידה
 ותטול ככר מתוך הסל אע"פ שאין
 ראייה לדבר זכר לדבר שנ' כי בעד אשה
 זונה עד ככר

עדות טומאה.

סוטה ד, א

וכמה שיעור סתירה? כדי טומאה, כדי
 ביאה, כדי העראה, כדי הקפת דקל,
 דברי רבי ישמעאל; ר"א אומר: כדי
 מזיגת הכוס; רבי יהושע אומר: כדי
 לשתותו; בן עזאי אומר: כדי לצלות
 ביצה; ר"ע אומר: כדי לגומעה; רבי
 יהודה בן בתירא אומר: כדי לגמוע
 שלש ביצים זו אחר זו; ר"א בן ירמיה
 אומר: כדי לקשור גרדי נימא; חנן בן
 פנחס אומר: כדי שתושיט ידה לתוך
 פיה ליטול קיסם; פלימו אומר: כדי
 שתושיט ידה לסל ליטול ככר, אע"פ
 שאין ראייה לדבר - זכר לדבר: כי בעד
 אשה זונה עד ככר לחם. וכל הני למה
 לי? צריכי, דאי תנא כדי טומאה, הוה
 אמינא כדי טומאתה וארצותה, קמ"ל
 כדי ביאה; ואי תנא כדי ביאה, הוה
 אמינא כדי גמר ביאה, קמ"ל כדי
 העראה; ואי אשמעינן כדי העראה,
 ה"א כדי העראה וארצותה, קמ"ל כדי
 טומאה, וכמה כדי % העראה %? כדי
 הקפת דקל. ורמינהי: ונסתרה - וכמה
 שיעור סתירה לא שמענו, כשהוא אומר
 והיא נטמאה, הוי אומר: כדי טומאה,
 כדי ביאה, כדי העראה, כדי חזרת דקל,
 דברי ר"א; רבי יהושע אומר: כדי
 מזיגת הכוס; בן עזאי אומר: כדי
 לשתותו; ר"ע אומר: כדי לצלות ביצה;
 רבי יהודה בן בתירא אומר: כדי
 לגומעה; קס"ד היינו הקפת דקל היינו
 חזרת דקל, התם א"ר ישמעאל כדי
 הקפת דקל ופליג ר"א עליה, הכא אמר
 ר' אליעזר כדי חזרת דקל! אמר אביי:
 הקפה ברגל, חזרה ברוח.

סוטה ז,ב

פ"א ה"ו

ומאיימין עליה וכו'. ורמינהו: כדרך שמאיימין עליה שלא תשתה כך מאיימין עליה שתשתה, אומרים לה: בתי, אם ברור לך הדבר שטהורה את, עמדי על בוריך ושתי, לפי שאין מים המרים דומין אלא לסם יבש שמונח על בשר חי, אם יש שם מכה מחלחל ויורד, אין שם מכה אינו מועיל כלום! לא קשיא: כאן קודם שנמחקה מגילה, כאן לאחר שנמחקה מגילה.

וכדרך שמאיימין עליה בית דין שתחזור בה כך מאיימין עליה שלא תחזור בה אומ' לה בתי אם ברור לך הדבר שטהורה את עמדי על בוריך ושתי שאין המים הללו דומין אלא לסם יבש על גבי בשר חי ואין מזיקו ולכשמוצא שם מכה מחלחל ויורד אין משקין שתי סוטות (בית דין) כאחת שלא יהא לבה גס בחברתה ר' יהודה אומ' לא מן השם הוא זה אלא משם שנ' והקריב אותה הכהן ואין מקריב שתיים

סוטה ח,א

פ"א ה"ז

ר' יהודה אומר: אם היה לבה וכו'. למימרא, דר' יהודה חייש להרהורא ורבנן לא חיישי, והא איפכא שמעינן להו! דתניא: האיש מכסין אותו פרק אחד מלפניו, והאשה - שני פרקים, אחד מלפניה ואחד מלאחריה, מפני שכולה ערוה, דברי רבי יהודה; וחכ"א: האיש נסקל ערום, ואין האשה נסקלת ערומה! אמר רבה: הכא טעמא מאי? שמה תצא מב"ד זכאית ויתגרו בה פרחי כהונה התם הא מסתלקא. וכי תימא, אתי לאיגרוי באחרניית', האמר רבא: גמירי, דאין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות. אמר רבא: דר' יהודה אדר' יהודה קשיא, דרבנן אדרבנן ל"ק? אלא אמר רבא: דר' יהודה אדר' יהודה ל"ק, כדשנין

כהנים מטילין ביניהן גורלות כל מי שעלה גורלו אפי' כהן גדול יוצא ועומד בצד סוטה ואוחז בבגדיה אם נקרעו נקרעו אם נפרמו נפרמו עד שמגלה לבה וסותר את שערה ר' יהודה אומ' אם היה לבה נאה לא היה מגלהו ואם היה שיערה נאה לא היה סותרו מפני פרחי כהונה

סוטה לב,ב

פ"ב ה"א

גמ'. פרשת סוטה מנלן? דכתיב: ואמר הכהן לאשה, בכל לשון שהוא אומר. תנו רבנן: משמיעין אותה בכל לשון שהיא שומעת, על מה היא שותה ובמה היא שותה, על מה נטמאת ובמה היא נטמאת; על מה היא שותה? על עסקי קינוי וסתירה, ובמה היא שותה? במקירה של חרש, על מה נטמאת? על עסקי שחוק וילדות, ובמה היא נטמאת? בשוגג או במזיד, באונס [או] ברצון, וכל כך למה? שלא להוציא לעז על מים המרים.

היה נוטל את מגלתה ונכנס לו לאולם טבלה של זהב היתה קבועה בכותלו של היכל והיא נראית מבאולם ממנה רואה וכותב לא חסר ולא יתר יוצא ועומד בצד סוטה קורא ודורש ומדקדק כל דקדוקי פרשה ומשמיעה בכל לשון ששומעת כדי שתהא יודעת על מה היתה שותה ובמה היתה שותה על מה היתה טמאה ובמה היתה טמאה ואומ' לה משביע אני עליך ויבא עליך שיבראו עליך זו אלה משביע עליך זו שבועה

סוטה יט,ב

פ"ב ה"ג

ת"ר: והשקה - מה ת"ל? והלא כבר נאמר והשקה! שאם נמחקה מגילה ואומרת איני שותה, מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחו, דברי רבי עקיבא; ר"ש אומר: ואחר ישקה - מה ת"ל? והלא כבר נאמר והשקה! אלא לאחר כל מעשים כולן האמורין למעלה, מגיד, ג' דברים מעכבין בה: עד שלא קרב הקומץ, ועד שלא נמחקה מגילה, ועד שלא תקבל עליה שבועה. עד שלא קרב הקומץ, ר"ש לטעמיה, דאמר: מקריב את מנחתה ואח"כ משקה. עד שלא נמחקה מגילה, אלא מאי משקה לה? אמר רב אשי: לא נצרכה לשרישומו ניכר. עד שלא תקבל עליה שבועה, מישתא הוא דלא שתיה, הא מיכתב כתיבי לה? והאמר רבא:

נמחקה המגילה ואמרה טמאה אני המים נשפכין ומנחתה מתפזרת אבית הדשן ואין מגילתה כשירה להשקות בה סוטה אחרת נמחקה המגילה ואמרה איני שותה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחו ר' יהודה אומ' בצבת של ברזל פותחין את פיה ומערערין אותה ומשקין אותה על כרחו אמ' ר' עקיבא וכי למה בודקין את זו לא לבודקה הרי היא ברוקה ומנוולת אלא לעולם יכולה היא שתחזור בה עד שתקרב מנחתה קרבה מנחתה ואמרה איני שותה מר

מגילת סוטה שכתבה קודם שתקבל עליה שבועה - לא עשה ולא כלום! כדי נסבה. במאי קמיפלגי? תלתא קראי כתיבי, והשקה קמא ואחר ישקה והשקה בתרא, רבנן סברי: והשקה קמא - לגופו, שמשקה ואח"כ מקריב את מנחתה, ואחר ישקה - מיבעי ליה לשרישומו ניכר, והשקה בתרא - שאם נמחקה מגילה ואומרת איני שותה, מערערין אותה ומשקה אותה בעל כרחיה; ור"ש סבר: ואחר ישקה - לגופו, שמקריב את מנחתה ואח"כ משקה, והשקה קמא - שאם השקה ואח"כ הקריב את מנחתה כשרה, והשקה בתרא - שאם נמחקה מגילה ואמרה איני שותה, מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה.

סוטה יג,א

פ"ד ה"ז

מי לנו גדול מיוסף כו'. ת"ר: בא וראה כמה חביבות מצות על משה רבינו, שכל ישראל כולן נתעסקו בביזה והוא נתעסק במצות, שנאמר: חכם לב יקח מצות וגו'. ומנין היה יודע משה רבינו היכן יוסף קבור? אמרו: סרח בת אשר נשתיירה מאותו הדור, הלך משה אצלה, אמר לה: כלום את יודעת היכן יוסף קבור? אמרה לו: ארון של מתכת עשו לו מצרים וקבעוהו בנילוס הגהר, כדי שיתברכו מימיו. הלך משה ועמד על שפת נילוס, אמר לו: יוסף, יוסף, הגיע העת שנשבע הקב"ה שאני גואל אתכם, והגיעה השבועה שהשבעת את ישראל, אם אתה מראה עצמך - מוטב,

יוסף זכה בעצמות אביו אף הוא לא נתעסק בו אלא משה שנ' ויקח משה את עצמות יוסף וגו' מלמד שכל העם היו עסוקין בביזה והוא עוסק במצוה שנ' חכם לבב יקח מצות וגו' אילו לא היה מתעסק בו משה לא היו ישראל מתעסקין בו ת"ל ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם אלא כיון שראו ישראל את משה שהוא מתעסק בו אמרו הניחו לו כבודו בגדולים יותר מן הקטנים ואילו לא היו משה וישראל מתעסקין בו לא היו בניו מתעסקין ת"ל ויהיו לבני יוסף לנחלה אלא כיון שראו בניו את משה וישראל שהיו מתעסקין בו אמרו הניחו לו

כבודו במרובין יותר מן המועטין מנין
 היה משה יודע היכן יוסף קבור אמרו
 סרח בת אשר היתה באותו הדור
 והלכה ואמרה לו למשה בנילוס נהר
 יוסף קבור שעשו לו מצרים שפורדין
 של מתכת וחברום בבעץ והלך משה
 ועמד על נילוס נהר ואמ' יוסף הגיעה
 שעה שהקב"ה גואל את ישראל הרי
 שכינה מעוכבת לך וישראל מתעכבין
 לך וענני כבוד מעכבין לך אם אתה
 מגלה את עצמך מוטב ואם לאו נקיים
 אנו משבועה שהשבעת את אבותינו צף
 ארונו של יוסף ונטלו משה ובא לו ואל
 תתמה שהרי הוא אומ' ויהי האחד
 מפיל את הקורה ואת הברזל נפל וגו'
 ויאמר איש האלים אנה נפל ויראהו את
 המקום ויקצב עץ וישלך שמה ויצף
 הברזל והלא דברים קל וחומר ומה
 אלישע תלמידו של אליהו תלמידו של
 משה כך משה רבו של אליהו רבו של
 אלישע על אחת כמה וכמה ויש או'
 בקברות מלכים יוסף היה קבור והלך
 משה ועמד על קברות המלכים ואמ'
 יוסף יוסף הגיע שעה שהקב"ה גואל
 את ישראל הרי שכינה מעוכבת לך
 וישראל מעוכבין לך וענני כבוד
 מעכבין לך אם אתה מגלה את עצמך
 מוטב ואם לאו נקיים אנחנו משבועה
 שהשבעת את אבותינו מיד הקיץ ארונו
 של יוסף ובא משה ונטלו והיו שני
 ארונות מהלכין אחד ארון קדש ואחד
 ארון של מת והיו כל עוברין ושבין
 אומ' מה טיבן של שני ארונות הללו
 אמרו להם אחד ארון קדש ואחד ארון
 של מת אמרו להם וכי איפשר לארון
 קדש להלך עם ארונו שלמת אמרו
 להם מת מוטל בארון זה קיים מה
 שכת' ומונח בארון זה

אם לאו - הרי אנו מנוקין משבועתך,
 מיד צף ארונו של יוסף. ואל תתמה
 היאך ברזל צף, שהרי כתיב: ויהי האחד
 מפיל הקורה ואת הברזל נפל אל המים
 וגו' אהה ארונו והוא שאול ויאמר איש
 האלהים אנה נפל ויראהו את המקום
 ויקצב עץ וישלך שמה ויצף הברזל,
 והלא דברים ק"ו: ומה אלישע תלמידו
 של אליהו ואלהו תלמידו של משה -
 צף ברזל מפניו, מפני משה רבינו - על
 אחת כמה וכמה. רבי נתן אומר:
 בקברניט של מלכים היה קבור, הלך
 משה ועמד על קברניט של מלכים,
 אמר: יוסף, הגיע עת שנשבע הקב"ה
 שאני גואל אתכם, והגיעה שבועה
 שהשבעת את ישראל, אם אתה מראה
 עצמך - מוטב, ואם לאו - הרי אנו
 מנוקין משבועתך, באותה שעה נדרעזע
 ארונו של יוסף, נטלו משה והביאו
 אצלו. וכל אותן שנים שהיו ישראל
 במדבר, היו שני ארונות הללו אחד של
 מת ואחד של שכינה מהלכין זה עם זה,
 והיו עוברין ושבין אומרים: מה טיבן
 של שני ארונות הללו? אמרו: אחד של
 מת ואחד של שכינה; וכי מה דרכו של
 מת להלך עם שכינה? אמרו

סוטה יג,ב

קיים זה כל מה שכתוב בזה.

פ"ד ה"ח

משה זכה בעצמות יוסף אף הוא לא נתעסק בו אלא המקום ברוך הוא שני' ויקבור אותו בגיא וגו' מלמד שהיה מוטל בגפו של שכינה כארבעת מילין מחלקו של ראובן לחלקו של גד שמת בתוך שדה נחלתו של ראובן ונקבר בתוך שדה נחלתו של גד מניין שמת בתוך שדה נחלתו של ראובן שני' עלה אל הר העברים הזה הר נבו ואין נבו אלא נחלתו של ראובן שני' ובני ראובן בנו וגו' ואת נבו וגו' ומנין שנקבר בתוך שדה נחלתו של גד שני' ולגד אמר ברוך מרחיב גד וגו' וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון

פ"ד ה"ט

ומלאכי השרת סופדין ואומ' לפניו צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל

פ"ו ה"ב

דרש ר' עקיבא בשעה שעלו ישראל מן הים בקשו לומר שירה שרת עליהן רוח הקדש ואמרו שירה כיצד אמרו שירה כקטן שקורא את ההלל בבית הסופר ועונין אחריו על כל עניין ועניין משה אמר שירה לה' וישראל אמרו שירה לה'

פ"ו ה"ג

משה אמר עזי וזמרת יה וישראל אמרו עזי וזמרת יה ר' לעזר בנו של ר' יוסי

סוטה לב

ת"ר, בו ביום דרש רבי עקיבא: בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה, וכיצד אמרו שירה? כגדול המקרא את הלל והן עונין אחריו ראשי פרקים, משה אמר שירה לה' והן אומרים שירה לה', משה אמר כי גאה גאה והן אומרים שירה לה'; רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: כקטן המקרא את הלל והן עונין אחריו כל מה שהוא אומר, משה אמר שירה לה' והן אומרים שירה לה', משה אמר כי גאה גאה והן אומרים כי גאה גאה;

הגלילי אומ' כגדול שמקרא את ההלל בבית הכנסת ועונין אחריו עניין ראשון משה אמ' אשירה לה' וישראל אמרו אשירה לה' משה אמ' עזי וזמרת יה וישראל אמרו אשירה לה' משה אמ' ה' איש מלחמה וגו' וישראל אמרו אשירה ר' נחמיה או' כבני אדם שקורין שמע בבית הכנסת שנ' ויאמרו לאמר מלמד שהיה משה פותח בדבר תחילה וישראל עונין אחריו וגומרין עמו משה אמ' אז ישיר וישראל אמרו אשירה לה' וגו' משה אמ' עזי וזמרת יה וישראל אמרו זה אלי ואנוהו משה אמ' ה' איש מלחמה וישראל אמרו ה' שמו

פ"ו ה"ד

ר' יוסי הגלילי אומ' כיון שעלו ישראל מן הים וראו את אויביהם פגרים מתים ומוטלין על שפת הים אמרו כולם שירה עולל מוטל בין ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו כיון שראו את השכינה הגביה עולל צוארו ותינוק שמט פיו משדי אמו וענו כולם שירה ואמרו זה אלי ואנוהו ר' מאיר אומ' אפי' עוברין שבמעי אמותן אמרו שירה שנאמ' במקהלות ברכו אלים ממקור ישראל ותינוק שמט דד מפיו ואמ' שירה שנ' מפי עוללים ויונקים

פ"ו ה"ה

באותה השעה הציצו מלאכי השרת שקשרו קטיגור לפני הקב"ה בשעה שברא הקב"ה אדם הראשון ואמרו לפניו רבנו של עולם מה אנוש כי תפקדנו וגו' ותחסרהו מעט מאלהים וגו' תמשליהו במעשה ידיך צונה

רבי נחמיה אומר: כסופר הפורס על שמע בבית הכנסת, שהוא פותח תחילה והן עונין אחריו. במאי קמיפלגי? רבי עקיבא סבר: לאמר - אמילתא קמייתא, ורבי אלעזר בנו של ר"י הגלילי סבר: לאמר - אכל מילתא ומילתא, ור' נחמיה סבר: ויאמרו - דאמור כולהו בהדי הדדי, לאמר - דפתח משה ברישא. תנו רבנן, דרש רבי יוסי הגלילי: בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה, וכיצד אמרו שירה? עולל מוטל על ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו, כיון שראו את השכינה, עולל הגביה צוארו ותינוק שמט דד מפיו, ואמרו זה אלי ואנוהו, שנאמר: מפי עוללים ויונקים יסדת עוז. היה רבי מאיר אומר: מנין שאפי' עוברים שבמעי אמן אמרו שירה? שנאמר

סוטה לא, א

במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל.

ואלפים וגומר צפור שמים וגומר
 באותה שעה אמר להם הקב"ה למלאכי
 השרת בואו וראו שירה שבני אומרין
 לפני אף הן כיון שראו אמרו שירה מה
 שירה אמרו ה' אדוננו מה אדיר שמך
 בכל הארץ מפי עוללים ויונקים וגו' ה'
 אדוננו ר' שמעון בן מנסיא אומר לא
 נאמרה פרשה זו אלא על יצחק בן
 אברהם לעיניין עקד'

פ"ז ה"ז

אמר רבי שמעון בן יוחאי ארבעה
 דברים היה רבי עקיבא דורש ודברי
 נראין מדבריו דרש רבי עקיבא

פ"ז ה"ז

ברכות הלל ושמע ותפלה נאמרין בכל
 לשון ר' אומ' אומ' אני שאין שמע נאמ'
 אלא בלשון הקדש שנ' והיו הדברים
 האלה ברכת כהנים אלו בשעה
 שהכהנים עומדין על מעלות האולם

סוטה לבב

קרית שמע. מנלן? דכתיב: שמע
 ישראל, בכל לשון שאתה שומע. תנו
 רבנן: קרית שמע ככתבה, דברי רבי,
 וחכמים אומרים: בכל לשון. מאי
 טעמא דרבי? אמר קרא: והיו, בהווייתן
 יהו. ורבנן? אמר קרא: שמע, בכל לשון
 שאתה שומע. ורבנן נמי הא כתיב והיו!
 ההוא, שלא יקראנה למפרע. ורבי, שלא
 יקראנה למפרע מנליה? נפקא ליה
 מדברים הדברים. ורבנן? דברים
 הדברים לא משמע להו. ורבי נמי
 הכתיב שמע! ההוא מיבעי ליה:
 להשמיע לאזניך מה שאתה מוציא
 מפיו. ורבנן? סברי לה כמאן דאמר:
 הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו -
 יצא.

תוספת סוטה ותלמוד ירושלמי

תוספת סוטה

תלמוד ירושלמי

פ"א ה"א

פ"א ה"א מז"ב

ר' יוסה בי ר' יהודה אומ' משם ר'
ליעזר מקנה על פי עד אחד או על פי
עצמו ומשקה על פי שנים השיבו על
דברי ר' יוסה בי ר' יהודה אין לדבר
סוף

תני רבי יוסי בי רבי יודה אומר משום
רבי ליעזר מקנא על פי עד אחד או על
פי עצמו ומשקה על פי שנים

פ"ו ה"ב-ד

פ"ה ה"ד כ"ג

דרש ר' עקיבא בשעה שעלו ישראל מן
הים בקשו לומר שירה שרת עליהן רוח
הקדש ואמרו שירה כיצד אמרו שירה
כקטן שקורא את ההלל בבית הסופר
ועונין אחריו על כל עניין ועניין משה
אמ' אשירה לה' וישראל אמרו אשירה
לה'

ה"ד/ה"ד/ הלכה ו' בו ביום דרש רבי עקיבה
אז ישיר משה וגו' לקטן שהוא מקרא
את ההלל בבית הספר והן עונין אחריו
על כל דבר ודבר משה אמר אשירה
והן עונין אחריו אשירה משה אמר עוזי
והן אומ' עוזי רבי אליעזר בנו של ר'
יוסי הגלילי אומר לגדול שהוא מקרא
את ההלל בבית הכנסת והן עונין אחריו
דבר ראשון משה אמר אשירה והן עונין
אשירה משה אמר עזי והן עונין אחריו
אשירה רבי יוסי הגלילי אומר בשעה
שהיו אבותינו בים היה מוטל עולל על
ברכה של אמו ותינוק יונק משדי אמו
וכיון שראו את השכינה הגביה עולל
את ראשו מברכה של אמו ושומט
התינוק את פיו מדרה של אמו אף הן
פתחו את פיהן בשירה ובשבח ואמרו
זה אלי ואנוהו רבי מאיר אומר אפילו
עזבין ממעי אימותיהן היו אומ' שירה
שנאמר במקלות ברכו אלהים יי'
ממקור ישראל רבי נחמיה אמר בשעה
שעלו אבותינו מן הים ראו פיגרי
אנשים חטאים שהיו משעבדין בהן
בפרך בעבודה קשה וכולם פגרים מתים
מושלכים על שפת הים ביקשו לומר

ה"ג

משה אמ' עזי וזמרת יה וישראל אמרו
עזי וזמרת יה ר' לעזר בנו של ר' יוסי
הגלילי אומ' כגדול שמקרא את ההלל
בבית הכנסת ועונין אחריו עניין ראשון
משה אמ' אשירה לה' וישראל אמרו
אשירה לה' משה אמ' עזי וזמרת יה
וישראל אמרו אשירה לה' משה אמ' ה'
איש מלחמה וגו' וישראל אמרו אשירה
ר' נחמיה או' כבני אדם שקורין שמע
בבית הכנסת שנ' ויאמרו לאמר מלמד
שהיה משה פותח בדבר תחילה וישראל
עונין אחריו וגומדין עמו משה אמ' אז
ישיר וישראל אמרו אשירה לה' וגו'
משה אמ' עזי וזמרת יה וישראל אמרו
זה אלי ואנוהו משה אמ' ה' איש

שירה ושרת עליהן רוח הקודש ואפילו
קטן שבישראל היה אומר שירה כמשה

מלחמה וישראל אמרו ה' שמו

ה"ד

ר' יוסי הגלילי אומ' כיון שעלו ישראל
מן הים וראו את אויביהם פגרים מתים
ומוטלין על שפת הים אמרו כולם
שירה עולל מוטל בין ברכי אמו ותינוק
יונק משדי אמו כיון שראו את השכינה
הגביה עולל צוארו ותינוק שמט פיו
משדי אמו וענו כולם שירה ואמרו זה
אלי ואנוהו ר' מאיר אומ' אפי' עוברין
שבמעי אמותן אמרו שירה שנאמ'
במקהלות ברכו אלים ממקור ישראל
ותינוק שמט דר מפיו ואמ' שירה שנ'
מפי עוללים ויונקים

פ"ט הי"א כד"א

והי"א את המעוררין לשבח ואת
הנוקפין לשבח עד ימיו היה פטיש מכה
בירושלם עד תחילת ימיו רבי חסידה
שאל לרבי חזקיה לא מסתברא עד סוף
ימיו אמר ליה אף אנא סבר כן

פי"ג ה"ט-י

מעוררין אלו הלויים שאומ' על הדוכן
עורה למה תישן ה' אמ' להן רבן יוחנן
בן זכיי וכי יש שינה לפניו והלא כבר
נאמר הנה לא ינום ולא ישן אלא כל
זמן ישראל שרוין בצער ואומות העולם
שרוין בשלוה כביכול עורה למה תישן

ה"י

נוקפין אלו שמכין את העגל בין קרניו
כדרך שמכין לע"ז אמ' להן יוחנן כהן
גדול עד מתי אתם מאכילין את המזבח
טריפות עד ימיו היה פטיש מכה
בירושלם בחולו של מועד אף הוא גזר
על הוורדי וביטל את הדמיי לפי ששלח
לכל עיירות ישראל ומצאן שאין
מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד
מעשר ראשון ומעשר שיני מקצתן
מפרישין ומקצתן אין מפרישין [אמר]
הואיל ותרומה גדולה עון מיתה
ותרומת מעשר עון טבל יהא אדם

קורא שם לתרומה ותרומת מעשר ונותנן לכהן ומעשר שני מחללו על המעות והשאר מעשר מעשר עני המוציא מחבירו עליו הראיה

פי"ה ה"ז

פ"ט הי"ב כד"ב

משבטלה סנדרי בטל שיר מבית המשתאות וכי מה היתה סנהדרין מועלת להן לישראל אלא לענין שנ' ואם העלם יעלימו עם הארץ וגו' בראשונה כשהיה אדם חוטא כשהיה סנדרי קיימת נפרעין ממנו עכשיו ממנו ומקרובויו שנ' ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו וגו' משלו משל למה הדבר דומה לאחד שסרח בעיר ומסרוהו לרצען וריצעו היה קשה מן הרצוען מסרוהו לבעל זמורה וחבטו היה קשה מבעל זמורה לקטרון וחבשו והיה קשה מקטרון מסרוהו לשלטון והטילו בקמין אף כן ישר' צרות האחרונות משכחות את הראשונות

/הי"ב/ הלכה יב' אבא בר רב ירמיה אמר זקינים משער שבתו וגו' אמר רב חסדא בראשונה היתה אימת סנהדרין עליהן ולא היו אומר' דברי נבלה בשיר אבל עכשיו שאין אימת סנהדרין עליהן הן אומר' דברי נבלה בשיר בראשונה לא היו נפרעין אלא מאותו האיש בלבד אבל עכשיו נפרעין ממנו וממשפחתו אמר רבי יוסי בי רבי בון בשם רב חונה בראשונה כל צרה שהייתה באה על הציבור היו פוסקין שמחה כנגדה ומשבטלה סנהדרין בטל השיר מבית המשתיות משבטלו אילו ואילו שבת משוש לבינו נהפך לאבל מחולנו וכי מה היתה סנהדרין גדולה מועלת אלא לפי שנאמר ואם העלם יעלימו עם הארץ את עיניהם מן האיש ההוא בתתו מזרעו למולך לבלתי המית אותו בכל מיתה שירצו משלו משל למה הדבר דומה לאחד שקילקל בעיר מסרו לבעל האגמון וחבשו והיה קשה מבעל האגמון מסרו לבעל הזמור' וחבשו והיה קשה מבעל הזמור' מסרו לבעל הרצועה וסטרו והיה קשה מבעל הרצועה מסרו לשלטון והחזירו לקמין כך צרות האחרונות משכחות את הראשונות

פי"ה ה"א

פ"ט הי"ג כד"ב

משחרב בית המקדש בטל שמיר ונופת צופים אמר ר' יודה מה טיבו של שמיר זה בריה היתה מששת ימי בראשית

...תני אמר רבי יודה מה טיבו של שמיר הוה בריה היא מששת ימי בראשית וכיון שהיו מראין אותו

לאבנים היו מתפתחות לפניו כלוחץ של פינקס ובו בנה שלמה בית העולמים הראה היא דכתיב והבית בהבנותו אבן שלימה מסע נבנה ומקבות והגרזן וכל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו ר' נחמיה או' מגוררות היו הראה היא דכתיב כל אלה אבנים יקרות במידות גזית מגוררות במגירה מבית ומחורץ אמור מעתה מבפנים לא היה עושה להן כלום אלא מתקן מבחורץ ומכניס לפנים ר' או' נראין דברי רבי יודה באבני בית המקדש ודברי רבי נחמיה באבני ביתו של שלמה ואין כל דבר יכול לעמוד בו אפילו נתון על גבי האבן או לתוך טס של מתכת מיד היה בוקע ויורד מה היה עושין לו להעמידו היו כורכין אותו מוכין של צמר ונותנין אותו לתוך טני של אבר מלא סובין של שעורים

כשנותנין [אותו] על גבי אבנים ועל גבי קורות מתפתחות לפניו כלוחץ פינקס ולא עוד אלא כשנותנין אותו על גבי ברזל הוא בוקע ויורד מלפניו ואין כל דבר יכול לעמוד בו כיצר עושין (אמ') לו כורכין אותו במוכין של צמר ונותנין אותו לתוך טנא של עופרת מלא סובין של שעורין ובו בנה שלמה את בית המקדש שנ' ומקבות והגרזן וכל כלי ברזל וגו' דברי ר' יהודה ר' נחמיה או' מגוררות במגירה היו מבחורץ שנ' כל אלה אבנים יקרות במדת גזית מגוררות במגירה מבית ומחורץ מהת"ל מבית ומחורץ בבית לא היו נשמעין אלא מתקנין אותן מבחורץ ומכניסין אותן לפנים אמ' ר' נראין דברי ר' יהודה באבני מקדש ודברי ר' נחמיה באבני ביתו

פ"ג ה"ד טז"א

דתני מעשה בר' יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר חסמא שהיו מהלכין מיבנה ללוד והקבילו את רבי יהושע בבקיעין אמר להן מה חידוש היה לכם בני' המדרש היום ואמרו לו הכל תלמידיך ומימיך אנו שותים אמר להן אפילו כן אי אפשר לבית המדרש שלא יהא בו דבר חדש בכל יום מי שבת שם אמרו לו רבי לעזר בן עזריה ומה היתה פרשתו הקהל את העם האנשים ואנשי' והטף

פ"ז ה"ט י"ג

מעשה בר' יוחנן בן ברוקה ור' לעזר חסמא שבאו מיבנה ללוד והקבילו פני ר' יהושע בפקיעין אמ' להם ר' יהושע מה חידוש היה בבית המדרש היום אמרו לו תלמידיך אנו ומימיך אנו שותין אמ' להם אי אפשר שלא יהא חידוש בבית המדרש שבת של מי היתה אמרו לו של ר' לעזר בן עזריה היתה אמ' להם היכן היתה הגדה הקהל את האנשים והנשים והטף אמ' להם מה דרש בה אמ' לו ר' כך דרש בה אם אנשים באו ללמוד נשים באו לשמוע טפילין למה הן באין כדי ליתן שכר למביאיהן

ה"י

ועוד אחרת דרש את ה' האמרת היום
 וה' האמירך היום אמ' להם הקב"ה
 כשם שעשיתם אותי חטיבה אחת
 בעולם אף אני אעשה אתכם חטיבה
 אחת בעולם הבא

הי"א

ועוד אחרת דרש דברי חכמים
 כדרבונות וכמסמרות נטועים מה
 דורבן זה מכיין את הפרה להביא חיים
 בעולם אף דברי תורה אינן אלא חיין
 לעולם שנ' עץ חיים היא וגו' או מה
 דורבן זה מיטלטל יכול אף כך דברי
 תורה ת"ל וכמסמרות נטועים [או אינן
 חסירין ולא יתירין תלמוד לומר
 נטועים] מה נטיעה פרה ורבה אף דברי
 תורה פרין ורבין בעלי אסופות אילו
 שנכנסין ויושבין אסופות אסופות
 ואומ' על טמא טמא ועל טהור טהור
 על טמא במקומו ועל טהור במקומו

הי"ב

שמא יאמר אדם בדעתו הואיל ובית
 שמיי מטמין ובית הלל מטהרין איש
 פל' אוסר ואיש פל' מתיר למה אני
 למד תורה מעתה ת"ל דברים הדברים
 אלה הדברים כל הדברים נתנו מרועה
 אחד אל אחד בראן פרנס אחד נתנן
 רבון כל המעשים ברוך הוא אמרו אף
 אתה עשה לכך חדרי חדרים והכניס בה
 דברי בית שמיי ודברי בית הלל דברי
 המטמאין ודברי המטהרין אמ' להם אין
 דור יתום שר' ליעזר שרוי בתוכו

הי"ג

במה של עץ היו עושין לו בעזרה ויושב
 עליה ר' ליעזר בן יעקב אומ' בהר הבית

שנ' ויקרא בו לפני הרחוב אשר לפני
שער המים מן האור ועד מחצית היום
וגו' ויעמד עזרא הסופר על מגדל עץ
אשר עשו לו לדבר וגו' ויפתח עזרא
הסופר לעיני העם וגו'

פ"א ה"א

ר' יוסה בי ר' יהודה אומ' משם ר'
לעזר מקנה על פי עד אחד או על פי
עצמו ומשקה על פי שנים השיבו על
דברי ר' יוסה בי ר' יהודה אין לדבר
סוף

פ"א ה"ב

אי זו היא עדות הראשונה זו עדות
סתירה שניה זו עדות טומאה

פ"ו ה"ג כא"א

ה"ג שהיה ברין מה אם עדות
ראשונה כו' עדות הראשונה זו סתירה
עדות האחרונה זו טומאה מתניתא
רבי יהושע רבי יהושע אמר מקנא
מתרה לה על פי שנים ומשקה לה על
פי שנים אמר רבי מנא ואפילו כאהן
תנא אתייה היא דתני רבי יוסי בי רבי
יהודה אומר משום רבי לעזר מקנא לה
על פי עד אחד או על פי עצמו ומשקה
על פי שנים

פ"א ה"ה יז"א

ה"ה/ הלכה ה' אם אמרה טמאה אני
שוברת כתובתה ויוצאה כו' כתיב
והעמיד הכהן את האשה לפני יי' זה
שער ניקנור כל מקום שנאמר לפני יי'
זה שער ניקנור

פ"א ה"ה

היא עומדת מבפנים והכהן עומד בחוץ
שנ' והעמיד הכהן את האשה לפני ה'
אשה לפני ה' ואין כהן לפני ה'

ÍNDICES

Anexo I: <i>Texto de Tosefta: Ms. Viena</i> (ed. de Lieberman), con selección de variantes	1
Anexo II: <i>Paralelos de TosSotah</i>	41
TosSot con Misnah	42
TosSot con SNm	64
TosSot con SZ	74
TosSot con SDt	77
TosSot con SOR	88
TosSot con TB	91
TosSot con TJ	100